

رنگی کہکشاں

28-20

مصنف: حاجی فقیر انصاری فیض پوری

پنجابی زبان وچ نثری تے منظوم رلی ملی شاعری دا مجموعہ

رنگی کہکشاں

از قلم

ادیب فطرت، قادر الکلام ابو عبد اللہ حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

ناشر

ادارہ پنجابی لکھاریاں قریشی سٹریٹ جیاموسی شاہدرہ لاہور

رنگی کہکشاں

84167

کتاب داناں _____ رنگی کہکشاں

شاعر _____ حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

صفحے _____ 144

سائز _____ 23x36/16

ہدیہ مجلد _____ 112 روپے

تاریخ اشاعت _____ اگست 2009ء

چھاپہ خانہ _____ امتیاز فیاض پریس لاہور

کمپوزنگ _____ شہباز کمپوزنگ سنٹر میوہسپتال لاہور

سرورق _____ شہباز کمپوزنگ سنٹر میوہسپتال لاہور

ناشر _____ ادارہ پنجابی لکھاریاں قریشی سٹریٹ جیاموسی شاہدرہ لاہور

موضوع _____ نثر تے نظم وچ رلی ملی ادبی تخلیق

منگوان دے پتے _____ ☆ ملک بشیر احمد تاجر کتب کشمیری بازار لاہور

☆ سیٹھ آدم جی عبداللہ بمبئی والے تاجر کتب نو لکھا بازار لاہور

☆ شاخ ادب (اثر منزل) فیض پور خورد، شرق پور روڈ،

تحصیل فیروز والہ ضلع شیخوپورہ نزد لاہور۔

☆ قمر زمان انصاری بانی ”اثر انصاری اکیڈمی“

تراپ تحصیل چند ضلع اٹک برب دریائے سواں

رم. جھم

نمبر شمار	عنوان	نمبر شمار	عنوان
1	تعارف نامہ، اثر انصاری کون اے تے کی اے؟	19	نویں سال 2010ء دی ودھائی
2	از علامہ فضل حق خان گلشن شری پوری۔	20	میںوں دیوودھائیاں
3	فقیر اثر انصاری فیض پوری از قلم سرور انبالوی راولپنڈی	21	امین الدین انصاری
4	پنجابی نعتیہ رباعیاں، پاک نبی شریف لیائے	22	ہفت روزہ ”الانصار“ گجرات پاکستان
5	یوم سیدنا حضرت ابو بکر صدیقؓ	23	حضرت حکیم محمد ابراہیم نقشبندی مجددی فیض پوری
6	خلافت ابو بکر صدیقؓ	24	ڈاکٹر شہباز ملک دیاں کجھ کتاباں
7	ہاے آؤندے نیں	25	حاجی چراغ دین جونیکے والے
8	ماڑیاں دی عید	26	غم دامینہ
9	عارفانہ گیت	27	حصہ نثر
10	چن جہیاں صورتاں	28	وما رسلنک الارحمة اللعالمین
11	کوکاں	29	شب برات
12	گھدی دا پیر	30	واہ و اموج فقیراں دی، پروفیسر بہاؤ الحق عارف
13	پائے وین چناراں نیں	31	محمد بن قاسم
14	بابا قائد اعظمؒ	32	اومی بندہ
15	پروفیسر ڈاکٹر احمد حسین احمد قریشی قلعداری	33	خون دیاں ندیاں
16	حفیظ تائب	34	حاجی چراغ دین جونیکے والے بن اسلامی کتاب
17	جمشید انصاری	35	کتاب روگ اوڑے تے اوہدا شمر
18	2009ء داؤد سوری		

اثر انصاری کون اے۔ تے کیہ اے؟

اثر انصاری بڑا لکھاری ادب دی ایہ کستوری اے
 سولاں صفحیاں وچ تعارف اے وی گل ادھوری اے
 ورہا بتالی جمعہ مبارک ویلا سجر سویر دا سی
 پنج جون سی جمیا کاکا جیہدی اج مشہوری اے
 ابراہیم حکیم ہے۔ ابا اماں زینب بی بی اے
 عبدالحمید سی دادی کہندی محمد بوٹا ناں نوری اے
 پورے دو ورہے سی ایہنے رج رج پیتا ماں دا دودھ
 ہر بچے نوں حق ایہ ملنا یارو بہت ضروری اے
 اٹھ ورہیاں دی عمرے بوٹا پڑھن سکولے پا دتا
 اٹھ بیٹھا کر پنج جماعتاں وقت دی ایہ مجبوری اے
 روٹی ٹک کمان دی خاطر تھاں تھاں جاناں مار دا سی
 محنت کار خدا دا بلی خیر سدا مزدوری اے
 رضیہ بی بی وچ جوانی ووہٹی بن کے آئی سی
 شکل، عقل تے کمیں کاریں ہر شے وچ ایہ پوری اے

دودھیاں پنج پتر رب نے دے کے کرم کمائے نہیں
 علم، ادب تے کرماں والے کرن ادا مشکوری اے
 عابدہ نالے زیبا دوویں رحمتاں بن کے آئیاں نہیں
 ہر ویلے ایہ کمیں رجھیاں علموں پیندی پوری اے
 جبار عباس، عبید تے یارو چوتھا پت عبداللہ
 پنجواں پت سی جابر جیہڑا چھیتی پا گیا دوری اے
 اثر انصاری فیض پوری اج بنیا محمد بوٹے توں
 نثر، نظم تے علم ادب وچ پائی ایس منظوری اے
 شعر دیاں سب صفاں اتے رب نے قدرت دتی اے
 رات دے ایہ لکھدا رہندا ایہ سب فیض غفوری اے
 نظم نثر وچ چار کتاباں ایہدے بارے چھپیاں نہیں
 کہانی ایہدے صفاں والی اجے نہ ہوئی پوری اے
 ہر کم چھیتی چھیتی کردا ویلا کدے گواندا نہیں
 ویلے نوں ایہ دولت جانے ایہدی ایہ مشہوری اے
 ویلے دی جو قدر نہ جانے ویلا اوہنوں مدھ جاندا
 بے قدراں لئی قاہر ویلا جو بختاں دی مقہوری اے

نور عالم شاہ مرشد جی نے سدھا براہ دکھا دتا
 نرم طبیعت مٹھیاں گلاں دور سدا مغروری اے
 موٹیاں اکھاں چٹی واڑھی ہسدا مکھڑا چن ورگا
 ہر ویلے ایہ خوش خوش رہندا کھاندا مکھن چوری اے
 سادہ پیون کھاون نالے سادہ لیڑے لٹے نیں
 پیار محبت مہکاں مارے انج جاپے کستوری اے
 خلق محبت تقویٰ ایہنوں اللہ سوہنے دے دھما
 عزت شفتت ونڈن والی کردا ایہ مزدوری اے
 پاکستان دا چپہ چپہ ایہنے پھر پھر تکیا اے
 باہر اے ایہ جا نہیں سکیا پیسے دی مجبوری اے
 علمی ادبی محفلاں ایہ سن پیٹھ توں کردا آ رہیا اے
 تاجپوشی ' ایوارڈ تے سننداں کہندا بہت ضروری اے
 تائب 1 وٹو خوب کرایا تعارف اثر انصاری دا
 گلشن عشق اثر دی ایہنوں چڑھ گئی اج مخموری اے

1:- ڈاکٹر حکیم عبدالرحمن تائب وٹو آف فیروز وٹواں دی اثر انصاری فیض پوری
 دے تعارف اتے لکھے گئے کتابچے دی رونمائی دے موقعہ تے پڑھی گئی نظم۔

فقیر اثر انصاری فیض پوری

یہ نظم صنعت توشیح میں ہے۔ جس کے ہر شعر کے مصرعہ اول کا پہلا حرف لینے سے ممدوح کا نام یعنی ”فقیر اثر انصاری فیض پوری“ برآمد ہوتا ہے

ف: فصاحت اور بلاغت کا دیا ہے
اجالا اس سے ذہنوں کو ملا ہے

ق: قلم نازاں ہے اس کے ہاتھ آ کر
بکھیرے فکر کے موتی سراسر

ی: یہ اس پر فضل ہے مولا کا کتنا
ہے کم اس پر کرے یہ فخر جتنا

ر: رہے گا مدتوں نام اس کا روشن
کھلائے ہیں سخن کے اس نے گلشن

ا: اجالوں کی امیں ہے ذات اس کی
اثر رکھتی ہے اک اک بات اس کی

ث: ثمر ہے اس کی محنت کا سراسر
اینہ ملتا ہے ہر اک سے مسکرا کر

ز: رکھی ہے آبرو اس نے قلم کی
حدیث دلبری اس نے رقم کی

ا: اسے الفت رسول پاک سے ہے
محبت بھی وطن کی خاک سے ہے

ن: نہ دعویٰ ہے بڑائی کا کوئی بھی
مثال شمع روشن ذات اس کی

ص: صبا لائی پیام زندگانی
دلوں نے پائی اس سے شادمانی

ا: اگائے ہیں گلاب الفت کے کیا کیا
گلستان تمنا جن سے مہکا

ر: رکھی ہے آبرو اس نے سخن کی
بڑھائی شان بھی اس نے وطن کی

ی: یہ سب کچھ فضل ہے مولا کا میرے
توہم کے مٹے ہیں سب اندھیرے

ف: فروغ آدمیت تو یہ ہے
کدورت دل میں نہ رکھے کسی سے

ی: یہی تو آدمیت کا نشان ہے
اسی سے قلب انسان شادماں ہے

ض: ضرورت ہے ادب کی ذات اس کی
تجھی تو ”پر اثر“ ہے بات اس کی

پ: پلاتا ہے خوشی کے جام سب کو
خوش رکھتا ہے یوں ہی اپنے رب کو

و: وفا و مہر کا جویا رہا یہ
حقیقت آشنا گویا رہا یہ

ر: رہے گی روشنی راہوں میں۔ اس سے
خدا اونچا کرے گا اس کے رتبے

ی: یہ الفت کے ترانے گا رہا ہے
سرور انبالوی کو بھا رہا ہے

فقیر حاجی اثر انصاری فیض پوری

پنجابی نعتیہ رباعیاں

اے زمیں آسمان دا ناں نہیں سی دھندو کارتے اک ظلمات ہسی
 نہ چرند پرند حیوان ہسن نہ ای دن ہسی نہ ای رات ہسی
 اک ذات خدائے واحد دی سی ٹھاٹھاں مار دی نوری برسات ہسی
 اثر اودوں حضور دا نور بنیا رب دے نور تھیں احمد دی ذات ہسی

نور نبی دا قطب ستارے اندر نال پیار یزدان ٹکا دتا
 کن کہہ کے ایہ پیار جگ دا ایہ دھرتی آسمان بنا دتا
 بحر و برتے حجر و شجر اندر ہر ذرے وچ نور لکا دتا
 نور نبی دے اثر جہان تائیں اپنی چمک دے نال چمکا دتا

قطب تارے وچ نبی دے نور نے سن کنے عہد ویکھے کنے سال ویکھے
 حضرت آدم ابوالبشر تھیں لے شیٹ اور لیس تے نوح دے حال ویکھے
 آیا جدوں طوفان سی پانیاں دا ہندے محل چبارے پائمال ویکھے
 صدقہ احمد دے نور دا کرم ہو یا اثر جگ فیر ہندے نہال ویکھے

ایسے نور دی لاٹ نون تک آدم عرش معلیٰ دے بام مینار تک لے
توبہ آدم دی تاہیوں منظور ہوئی ایسے نور دے صدقے چکار تک لے
بیڑی نوح دی جو دی پہاڑ لگی رکی آکے نوری لشکار تک لے
اثر پخہ خلیل دی سرد ہوئی ایسے نور دے جلوے منٹھار تک لے

اسمعیل دے حلق تے چھری رکھ کے ابراہیم اسرار اک تکیا سی
اسمعیل دی جاگہ سی دُنیہ تکیا ہندا کرم ستار اک تکیا سی
ایسے نور دے صدقے سی موسیٰ پچیا فرعون نیل منجدھار اک تکیا سی
اثر یونس نون مچھیوں نجات مل گئی دجلے کنڈھے چکار اک تکیا سی

آدم تکیا احمد دے نور تائیں نوح نبی نے وچ طوفان تکیا
ابراہیم خلیل نے پخہ اندر موسیٰ نبی نے نیل دوران تکیا
کوہ طور تے جدوں سی گیا موسیٰ چکاں مار دا نوری جہان تکیا
حضرت یوسف نون کھوہ تھیں اثر کڈھیا یعقوب نبی نے وچ کنعان تکیا

اوسے نور ازلی قطب تارے اندر سلیمانؑ نوں فیر سی شاہی بخششی
اوسے نور دی کرن نے بوہڑ کے تے حضرت موسیٰؑ نوں پسی رہائی بخششی
نور نبیؑ دے عیسیٰؑ نوں سولی اتوں دید دے کے سی آشنائی بخششی
قطب تارے وچ رب دا ذکر کر کے اثر دنیا دے تائیں رشنائی بخششی

چمکیا نور اوہ چوٹی فاران اتے گھر عبداللہ دا نور ہويا
بی بی آمنہؓ گھر تولد ہويا روپ احمدؑ دے نور نمودار ہويا
مکے شہر دے گلی بازار چمکے خانے کعبے نوں حاصل سرور ہويا
روز ابد تیکر اثر شاہی اوسدی چرچا احمدؑ دا نیڑے دور ہويا

وچ توریت زبور انجیل ڈٹھیاں سن بشارتاں خیرالانام دیاں
موسیٰؑ نے جیہدی بشارت دتی عیسیٰؑ نے وی خبراں الہام دیاں
گھر عبداللہؑ دے اوہو نور آیا ڈٹھیاں آمنہؓ نے کندھاں شام دیاں
اثر نور اوس ظلمت مکا دتی تاہنگاں پوریاں ہوئیاں خاص و عام دیاں

جتھے جامی رومی تے سعدی ورگے اپنیاں پلکاں نال بہاری دیون
 جتھے شہنشاہ سارے زمانیاں دے کر قربان سب تخت سرداری دیون
 جتھے جھکدے آن ملائک نوری تاہنگاں کر کے اپنی واری دیون
 اثر اوسدے در دا منگتا اے جتھے عاشق جان پیاری دیون

ہر دم میرا درود سلام اپڑے۔ غارِ حرا دے صادق امین تائیں
 ہجرت کر کے یثرب وچ آؤن واسے چن عرب دے سوہنے حسین تائیں
 رب بھیج جبریل نوں سدیا سی عرش بریں تے ماہِ جبین تائیں
 اثر کسے نوں ایڈا نہ شانِ ملیا گنبدِ خضری دے جویں مکین تائیں

چہماں گلگیاں بازار مدینے دے میں جتھے قدم مبارک سرکاراں نے لائے
 چہماں روضے دیاں جالیاں سارپاں میں جتھے ڈیرے نیں سدا بہاراں نے لائے
 اکیا سے صدیق تے عمر دو جے ڈیرے پکے یار دے یاراں نے لائے
 اثر جگ تے نہیں مثالِ ملدی جویں سنگ نے جاں نثاراں نے لائے

آقا کرم دی نظر فرما دیوؤ طیبہ نگری دی سیر کرا دیوؤ
 جہاں غاراں وچ تساں عبادت کیتی اوہناں غاراں دا نقشہ دکھا دیوؤ
 جبل نور تے غار حرا ویکھاں غار ثور دے کولوں لنگھا دیوؤ
 اثر جھنڈ کھجوراں دے پاک بستی اوہدی دید لئی ویزا کٹا دیوؤ

نبی پاک دی سیرت کردار تک کے ظلمت جگ دے وچوں روان ہوئی
 اوس و خزر ج صدیاں دے وچھڑیاں نوں اک نویں عطا سی آن ہوئی
 بتاں کلمہ پڑھیا کنکر بول اٹھے ہر نی آ کے حاضر حیوان ہوئی
 اثر بت پرستیاں ختم ہویاں وچ دنیا خدا دی پہچان ہوئی

بانگاں ملیاں احمد دے ناں دیاں وچ تکبیر اولیٰ ناں سرکار دا اے
 وچ خطبیاں منبراں تے گونجدا اے ناں مدنی آقا نامدار دا اے
 اچے کوہ تے پدھرے میداناں اندر چرچا رات دن احمد مختار دا اے
 وچ صحراواں سمندر اثر سنیا ذکر جاری خدا دے یار دا اے

باطل رسماں آپ نے رول دتیاں خادم نفراں نوں ہے چھٹکارا ملیا
 بیوہ ساری عمر ذلیل۔ ہندیاں دو بے عقد دا اوہناں سہارا ملیا
 دھیاں جمدیاں گور وچ دن کردے زندہ رہن دا اوہناں اشارہ ملیا
 گھسن گھیریاں وچ جو قافلے سن منزل لہ گئی اثر کنارا ملیا

نوری پیکر دا بطحا بازار اندر قسمت والیاں نے دیدار تکیا
 کدی غار حرا وچ ذکر کروے کدی کعبے شریف وچکار تکیا
 نال چاچے دے بنیا سوداگر تکیا وچ شام تجارت بازار تکیا
 ایسا جگ تے اثر نہ نظر آیا جویں آقا دا سیرت کردار تکیا

بن کے رہبر صحابہ قدسیاں دا بدز احد حنین وچ جان والا
 لالہ دی ضرب لگا کے تے کفر ظلم تے شرک مٹان والا
 گھر چھڈ کے رب دے دین دے لئی یثرب نگری ول واگ اٹھان والا
 ابو ایوب انصاری دے بھاگ جاگے اثر آ گیا کرم فرمان والا

اوسے نور دا اج پرتو ہر تھاں گھسن گھیری وچ راہ دکھا رہیا اے
سانوں جین دا سوہنا انداز دیا کھان پین دا چج سکھا رہیا اے
ام الکتاب جو آقا نوں ملیا نسخہ سدھا راہ اسانوں بتا رہیا اے
صدقہ اوہناں دا اثر اج نعتاں لکھ کے چنگا کھا رہیا چنگا ہنڈا رہیا اے

ڈنکہ وجیا آقا دے ناں والا اچے پریتاں تے چرچا سرکار دا اے
ٹھاٹھاں مار دے ڈوہنگھے سمندراں وچ ذکر ہووندا احمد مختار دا اے
بے کراں میداناں وچ گونجدا اے نعرہ اج وی مدنی تاجدار دا اے
اثر وچ صحراواں آواز آوندا درود و سلام دے ذکر اذکار دا اے

آیا نور تے ظلمت نے بھاجڑ بنھ لئی روشن دکھیاں دی شب دیجور ہو گئی
مان ٹٹ گئے ظالماں جابراں دے دھرتی جگ دی نور و نور ہو گئی
کتھے قیصر تے کسریٰ دی بادشاہی خواب و خیال توں وی کنی دور ہو گئی
اثر بادشاہی سدا آقا دی اے آکر ظالماں دی چکنا چور ہو گئی

صبح شام میں پڑھاں سلام آقا منوں میرا سلام سرکار آقا
 تہاڈے خادماں دا خازم بن جاواں بناں نوکراں دا خدمتگار آقا
 ایسے ذرے نوں وی چمکا دینا بھرو قطرے وچ اجاز آقا
 اثر ایسے شعراں وچ آجاوے حاصل ہو جائے رمز اسرار آقا

کیڈا بخت ملیا عرب وچ جا کیگنبد خضریٰ دے انوار ویکھے
 اک پاسے سرکار دے عمر تکیا دوجے پاسے میں یار غار ویکھے
 جھکدے آکے راجے تے شاہ اتھے ' اتھے ترسدے استا کار ویکھے
 خانہ کعبہ وی جھکیا ویکھیا اے ذرے ذرے وچ اثر چمکار ویکھے

اج وی منظر اکھاں دے سامنے ہے جدوں جا کے روضہ انوار تکیا
 جالی روضے دی سینے دے نال لائی اصحاب صفہ دا تھاں کئی وار تکیا
 مدنی آقا دے منبر محراب چم کے چانن نور دا بے شمار تکیا
 اک بوند وچ لکے سمندر تکے اثر ذریاں وچ رمز اسرار تکیا

عید میلاد النبی دے موقعہ اتے جامع مسجد فیض پور خورد وچ پڑھی گئی نظم

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائے

نبیاں دے سردار آئے نیں درود سلام پوچھایے

گھر عبداللہ سرور آیا

آمنہ بی بی گود کھڈایا

حلیمہ سعدیہ دودھ پیایا ' صدقے واری جائے

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائے

سب دنیا وچ خوشی مناندے

میلاد دیاں بزماں ہین سجاندے

بہترتے جھنڈیاں نیں لاندے، اسیں وی ویٹھے گھر سجایے

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائے

جامع مسجد دے وچ بھائی

نعمت بٹ نے محفل لائی

فیض پور نکه جمع لوکائی ، نعتاں سنئے تے سنائیے

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائیے

غور کرو ایہ نعتاں پڑھدے

کئی تے اکھراں دے نال لڑدے

کئی نے بکل دے وچ وڑدے چنیے لائق غور دوڑائیے

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائیے

اللہ تعالیٰ کرم کماوے

اتجے رونق ودھوی جاوے

اجر خدا تھیں نعمت پاوے ، نیک دعائی ہتھ اٹھائیے

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائیے

اثر فقیر وی ایتھے آیا

پڑھ کے اوس کلام سنایا

پر وگرام پسند اے آیا ، ایہناں اتے پھل برسائیے

پاک نبی ﷺ تشریف لیائے رمل خوشی منائیے

نبیاں دے سردار آئے نیں درود سلام پوچھائیے

مسجد شیر ربانی (ڈیرے والی) فیض پور خور دوچ

یوم سیدنا حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ منایا گیا۔

نبی پاکؐ دے سچے یار دا دن رمل اسیں منا رہے آں
ابوبکر صدیقؓ دے وچ قدماں پھل عقیدتاں دے وچھا رہے آں

نبی پاکؐ نے جدوں اعلان کیتا

پیش دنیا دے حکم یزدان کیتا

ابوبکرؓ قبول ایمان کیتا

تاجدار صداقت دا ذکر سوہنا رمل کے اسیں دہرا رہے آں

نبی پاکؐ دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

جدوں عرشاں تے رب نے بلایا سوہنا

سد کے اپنے کول بٹھایا سوہنا

ابوبکرؓ ایمان لیا سوہنا

اچا بوہت ای شان صدیقؓ دا اے ناں اوہناں دا اکھاں تے لا رہے آں

نبی پاکؐ دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

گھر بار سی سارا لٹا دتا

مال دولت سی کر فدا دتا

سچا پیار سی کر کے دکھا دتا

انج گجرے سلاماں دے لے کے تے ابو بکرؓ دے پیش نکا رہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

جدوں ہجرت ہرزکارؓ نے سی کیتی

حد ظالم کفار نے سی کیتی

نال ہجرت ایس یار نے سی کیتی

یار غار دا یار مزار دا اے اوہدی یاد وچ محفل سجا رہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

اچی آن تے شان صدیقؓ دا اے

نبیؐ پاک سلطان صدیقؓ دا اے

عمرؓ علیؓ عثمانؓ صدیقؓ دا اے

ہے پہلا خلیفہ ایہ مومناں دا حکم اوسدا تاہیوں بجا رہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

ساڈی ماں اے عائشہ شان والی

دھی ایہناں دی ہسگی ایمان والی

نال نبیؐ دے رہی اوہ آن والی

نقشبندیاں دا اے پیر کامل نقش قدماں دے سینے نال لا رہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

84167

لفظ لہدے نہیں بیان کراں

کویں بیان میں اوسدا شان کراں

صدقے اوس توں دو جہان کراں

وچ قرآن دے ذکر صدیقؐ دا اے اسیں آبرو اوس توں پارہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

جمع ہوئے متوالے صدیقؐ دے اج

گھر گھر اجالے صدیقؐ دے اج

وچ کتاباں حوالے صدیقؐ دے اج

شعر لکھے نیں اثر انصاری شوقوں سن سن کے قلب چمکا رہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

ساڈی حاضری اج قبول ہووے

راضی ساڈے تے رب رسولؐ ہووے

فیض پور تے رحمت نزول ہووے

مسجد شیر ربانی دے وچ سارے رمل کے لنگر کھا رہے آں

نبیؐ پاک دے سچے یار دا دن رمل کے اسیں منا رہے آں

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

تحریر: حاجی اثر انصاری فیضپوری

خلافت ابوبکر رضی اللہ عنہ

ابوبکرؓ دی وچ خلافت فتنے اٹھے سائی
لوکی کئی مرتد ہوئے سن کھلری سی گمراہی

کئی زکوٰۃ توں ہو انکاری خارج ہوئے ایمانوں
ابوبکرؓ نے فوجاں گھلیاں پائی فتح مپدانوں

اک کذاب مسلمینہ نے سی اٹھ کے شر پھیلایا
دعوت کر نبوت دا اوس جھوٹھا جال وچھایا

آیا وچ مقابلے جس دم ماریا گیا مکاری
ابوبکرؓ دے لشکر واہ وا اہدی بھگت سنواری

فتوحات لئی ابوبکرؓ نے لشکر کئی چڑھائے
پر اندرونی شورش پاروں اکثر واپس آئے

عرصہ تھوڑا ملی خلافت ایس گلوں ہی تھوڑاں
فتح دے وچ رکاوٹ پائی ایہناں کئی اجوڑاں

شادیاں دو اسلام توں پہلاں ہین صدیق رچائیاں
 دو اسلام دے اندر آکے شادیاں سن فرمائیاں

پہلی بیوی بنی قتیلہ وچ بھرپور جوانی
 عبداللہ پیدا ہويا اوس تھیں اسماء دھی سیانی

ام رومان سی دوجی بیوی دنیا وچ مثالی
 عبدالرحمن سی جمیا اوس تھیں عائشہ شانناں والی

تہی بیوی اسماء وچوں پت محمد جایا
 چوٹھی سی حبیبہ بیوی اچا رتبہ پایا

دھی اک پیدا ہوئی ایس توں وچ کتاباں آیا
 ام کلثوم سی ابوبکرؓ نے اوہدا ناں رکھایا

بوہت ایثار دے مالک ہسن طبع وچ سچائیاں
 تاں صدیقؓ ایہناں نوں کہندے عزتاں آناں پائیاں

سب دا میں احسان چکایا کہندا نبی پیارا
 ابوبکرؓ دے احساناں دا حشر نوں لاہواں بھارا

اپر بدلہ ابوبکرؓ دے سب احساناں والا
روز حشر نوں دیوے گا خود آپ ہی باری تعالیٰ

کئی غلام خرید کے ایہناں نے آزاد کرائے
سیدنا بلال وی ایہناں لے کے مل چھڈائے

دین اسلام قبول کرن توں پہلاں دولت بھاری
چالی ہزاراں درم سی آپ دی جیب اندر یکباری

ساری پونجی دین اسلام دے نانویں ایہناں لائی
رب دے راہ وچ خرچ سی کیتی اپنی نیک کمائی

ہجرت ویلے درم ایہناں کول باقی پنج ہزاراں
پاک نبیؐ توں وارے ایہناں ودھ کے وچ ایٹاراں

جدوں معراج نبیؐ نوں ہويا رب نے عرش بلایا
کر تصدیق معراج دی ایہناں سی یقین دویا

ہا سے آؤندے نہیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نہیں

مل جائے ہاں دا ہانی ہا سے آؤندے نہیں

ہر پاسے فیر چاء نے دسدے

ملن دے ہر سو راہ نے دسدے

دونویں بے پرواہ نے دسدے

چھڑ دی پیار کہانی ہا سے آؤندے نہیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نہیں

حسن البیلا ڈلکاں مارے

جاپن سب حسین نظارے

سپنی وانگلوں گت پھنکارے

متھے ٹکا گل وچ گانی ہا سے آؤندے نہیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نہیں

ہیراں چوری جدوں لیاون

آکے رانجھن نوں کھواون

کیدو کنے واہ پئے لاون

اک مک دلدے جانی ہا سے آؤندے نیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نیں

سوئی ہو . جاندی بلہاری

مہینوال توں جاوے واری

دیکھ کے اوہدی جاں ثاری

جگ وچ رہوے کہانی ہا سے آؤندے نیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نیں

وچ خزاں بہاراں جاپن

کھڑیاں مست نگراراں جاپن

مستی کیف خماراں جاپن

سردی گرمی رت سہانی ہا سے آؤندے نیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نیں

پل پل صدیاں وانگوں جاپے

لبھ جاندے نے دلبر آپے

جگدے رہن نہ یاد سیاپے

پیار دے وچ دیوانی ہا سے آؤندے نیں

ہووے مست جوانی ہا سے آؤندے نیں

وامتق عذرا رل بہندے نہیں
 پیار دی کر اوہ گل بہندے نہیں
 ساگر مار اچھل بہندے نہیں

ساہمنے ہووے مکھ نورانی ہاسے آؤندے نہیں

ہووے مست جوانی ہاسے آؤندے نہیں

وج ہواواں ہاسے گونجن

ہر طرف ہر پاسے گونجن

خوشیاں دے تہ تاشے گونجن

نہ ہووے اثر حیرانی ہاسے آؤندے نہیں

ہووے مست جوانی ہاسے آؤندے نہیں

مل جائے ہان دا ہانی ہاسے آؤندے نہیں

از قلم حاجی فقیر اثر انصاری فیضپوری

(مزاحیہ نظم)

ماڑیاں دی عید

سر توں ٹپ گئی بیروز گاری عید مبارک
لاغر کر گئی اے بیماری عید مبارک

بل بجلی دا ایناں آیا لک ٹھا تنخواہ دا

محنت کشاں نے ہمت ہاری عید مبارک

پڑیاں دے وچ آٹا وکدا ودھ گئی اے مہنگائی

ایم اے کر کے آہ و زاری عید مبارک

ماپے نبھلے بھین بھرا وی دسرے خواب خیالوں

پیراں وانگوں سانجھی ناری عید مبارک

ہجر، فراق تے درد البے عشق دیاں سوغاتاں

سوئی چھال جھناں وچ ماری عید مبارک

وتیج واتیج کے ہر شے گھر دی تاں علاج کرایا

فیر وی لبھی نہ بیماری عید مبارک

چوراچکے راہواں دے وچ پھر دے مثل بگھیاڑاں

غیر محفوظ اے ہر اسواری عید مبارک

اج عبادت گاہواں دے وچ ہڑ لہو دا دسدا

دہشت گردی چور بازاری عید مبارک

چل اثر کسے جنگل بیلے اپنا گھر بنائیے

دکھاں ماری دنیا ساری عید مبارک

حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

عارفانہ گیت

چھوہ توں پیار دا گیت زمانہ یاد کرے

الفت دا سنگیت زمانہ یاد کرے

دنیا چاری چھڈ دے بندیا

دل دی پوچ مسیت زمانہ یاد کرے

ہس دیاں رہنا ہر گل جرنا

فقر اں دی اے ریت زمانہ یاد کرے

جیہڑا بازی عشق دی ہریا

اوبدی اصلی جیت زمانہ یاد کرے

نفسو نفسی دی دنیا وچ

گھٹ لبھدے نیں میت زمانہ یاد کرے

کسی سوہنی ہیر دے وانگوں

توڑ چڑھا دے پیت زمانہ یاد کرے

اثر اوہ بھاویں ساڑے تینوں

توں ہو ٹھنڈا سیت زمانہ یاد کرے

چن جہیاں صورتاں

مٹی وچ زلیاں نیں چن جہیاں صورتاں

موت گھیر ولیاں نیں چن جہیاں صورتاں

شیراں وانگوں گبھرو نیں مٹی وچ رل گئے

چوڑے چوڑے سینے ہن خاک نال تل گئے

دھڑ دھڑ کردے نے دیوے ہو گل گئے

لاڈاں نال پلیاں نیں چن جہیاں صورتاں

مٹی وچ زلیاں نیں چن جہیاں صورتاں

سرو وانگوں قد سن اکھیاں توں اوہلے ہوئے

سن دے نہ گل اج ڈھور بھورے بولے ہوئے

کردے نہیں گل اج وعدیاں تے تونلے ہوئے

اجل نے تلیاں نیں چن جہیاں صورتاں

مٹی وچ زلیاں نیں چن جہیاں صورتاں

جگمگ کردے اوہ چن جیہے مکھ سن

ساک پروار دے تے ماپیاں دے سکھ سن

جھل اک پل وی نہ سکہ دے اوہ دکھ سن

چھاں وانگوں ڈھلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

زلفاں دی دس اج کدھرے نہ پیندی اے

ٹور اوہدی مور جیہی نگہ وچ رہندی اے

الہڑ جوانی اج آکے نہ کھیہندی اے

گوراں اج ملیاں نیں چن جھیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

نین نشیلے اج پردہ نیں کر گئے

دھیاں پت ماپیاں دے اکھاں اگے مر گئے

وچھڑے نیں کئی جوڑے بخت نیں ہر گئے

ہونی آکے چھلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

گونجدے سی ہا سے اج وین نیں ہواواں وچ

سیک تے وراگ اج ٹھنڈیاں نیں چھاواں وچ

پتراں نے ساہ دتے ماں دیاں بانہواں وچ

ٹالیاں نہ ٹلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نیں چن جھیاں صورتاں

آ کے بھوچال نے شادیاں نہیں کھوہ لئیاں
 کھنڈراں میں بنیاں، آبادیاں نہیں کھوہ لئیاں
 جنت نظیر ایہنے وادیاں نہیں کھوہ لئیاں

چنارہاں وانگ ہلیاں نہیں چن جہیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نہیں چن جہیاں صورتاں

نیلیم دی وادی اج وین پئی کردی

عید اتے ویر ویر بھین پئی کردی

قبراں تے ماتم رو سین پئی کردی

خورے کتھے گھلیاں نہیں چن جہیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نہیں چن جہیاں صورتاں

موت گھیر ولیاں نہیں چن جہیاں صورتاں

مٹی وچ رلیاں نہیں چن جہیاں صورتاں

ضلع باغ دے لاگے نیلم ویلی (نیلیم دے کنڈھے) میرا پتر

عبدالجببارا اثر ویاہیا گیا۔ بھوچال دے بعد شاعر نے ایہ نظم لہودے اتھرو

وگان والے منظر ویکھ کے لکھی

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیضپوری

گوکاں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں
 آوے جدوں بھوچال اکھیاں روندیاں نہیں
 ہسدے ہسدے شہر گواچے..... قیمتی لمحے پہر گواچے

رانے راجے مہر گواچے

سوہنیاں صورتاں تے وبال اکھیاں روندیاں نہیں
 دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں
 نیلم وادی ہے ویران..... باغ ضلع اے بیابان

منظر آباد ہو یا سنسان

سبزہ زار ہوئے پامال اکھیاں روندیاں نہیں
 دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں
 گلیاں نے بازار نے ڈھیہ گئے..... اچے برج منار نے ڈھیہ گئے

بنگلے در بازار نے ڈھیہ گئے

مانسہرہ دے نونہال اکھیاں روندیاں نہیں
 دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

بھیناں پھردیاں ویرنوں ٹولن ویر دکھی ہمیشیرنوں ٹولن

جنت جیہی جاگیرنوں ٹولن

ماپے پھردے ہونڈتھال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

رونا دھونا ہوکے ہاواں پتراں نون اج ڈھونڈن ماواں

لبھیا بھائیاں نون بھراواں

ماپیاں نون پئے لبھن بال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

راجے اج فقیر ہوئے نہیں دل ڈاہڈے دلگیر ہوئے نہیں

جاری اکھوں نیر ہوئے نہیں

موت کھلارنے انج دے جال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

بھکھاں تے پیاساں مارے جیوندے جاگدے لاشاں مارے

پھردے ہوش حواساں مارے

چشمے رتوں رتے لال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

کھنڈر بنیا آج ہزارہ..... کیونکر ہووے گا گزارا

ثابت رہیا نہ محل تے ڈھارا

ہر شے دا اے پے گیا کال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

ملک وچوں امداداں آئیاں..... باہروں لا تعداداں آئیاں

فوجاں کر اتحاداں آئیاں

وگڑے کم نوں لیا سنبھال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

مولا اپنا کرم کما دے..... اجڑے گلشن نوں وسادے

خوشیاں دا توں مینہ ہن پا دے

رحمت دا دریا اچھال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

آسیں آں تیرے دکھی بندے..... عمل اساڈے بھاویں مندے

ہور نہ سانوں چاہڑھیں رندے

اثر ہو جائے فیر خوشحال اکھیاں روندیاں نہیں

دیکھ کے بھیڑا حال اکھیاں روندیاں نہیں

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

گھنڈی دا پہر

اسلجے دا دور اے ہین خون ریزیاں
 ہر نوجوان وچ آگیاں تیزیاں
 رلدے نیں لائق نالائق اہتاں چڑھو گئے
 بھیدیاں دے واڑے بھگیاڑ اج وڑ گئے
 پتا نہیں لگدا کا کا اے کہ کا کی اے
 ماپیاں دا نال ہو رہی ناچاتی اے
 فیشنان نے عجب صورتاں بنائیاں نیں
 کارٹونان وانگون مورتاں بنائیاں نیں
 بے حیاتی وچ جیہڑا اگے جا رہیا
 اوہو جگ اتے نیکنامی اج پا رہیا
 اثر تک خون دے اتھرو وگاندا اے
 اپنے ای مڑھکے دے وچ ڈبا جاندا اے
 شاہ صاحب راکھویں بیڑے پال رکھے نیں
 حفاظتاں دے لئی لٹیرے پال رکھے نیں

رائے صاحب بلے جی کمال کر چھڑی اے

قوم ساری اپنی کنگال کر چھڑی اے

سندھو صاحب رل کے گیم نے چلا رہے

کیبل دے فن نوں اگے نے لے جا رہے

ناظماں نے پھٹیاں نے میل دتیاں

ساریاں بریکاں کر فیل دتیاں

جتھوں لگے دا چک بھری جانڈے نیں

اپنی دیہاڑی کیتی کھری جانڈے نیں

چھ وار وکدے پلاٹ اساں ویکھے نیں

دیس تائیں پوچاوندے گھاٹ اساں ویکھے نیں

پنڈاں وچ فیشناں نے اگ اج بالی اے

شہراں نالوں بنب کڈھ کے دکھالی اے

جتھے سن قرآن دیاں آنتاں گونجیاں

اوتھے اج گاؤندیاں نے گیت لونجیاں

اج دیاں شاعراں نے کمال کر چھڑی اے

قوم تے ملت پامال کر چھڑی اے

لکھدے نے گیت جدوں سوٹے لالا کے

ننگے الفاظاں نوں گیتاں وچ پا کے

ناں لے اعضاواں دے شعر جوڑ دے

پئے ایہ فحاشی دے ریکارڈ توڑ دے

بساں وچ اوہو گیت سنے جان دے نہیں

لاکے ڈرائیور لوکاں نوں سنان دے نہیں

منگتے نے گلوکار گائی جاوے

اثر بے حیائی نے پھیلانی، جاوندے

رب دی جلالت نوں لکار دے

نشیاں نے چھڈے نہیں کم کار دے

سی ڈی اتے تنکیاں نہیں مورتاں دکھاوندے

وچن والے گھران وچ ایہناں نوں پہنچاوندے

ماواں بھیناں تک کے حیران ہندیاں

دھیاں دیکھ مورتاں نادان ہندیاں

گیتاں چوں فحاشیاں دی مہک پئی آؤندی اے

اثر اج گڈوی وجان والی گاؤندی اے

حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

پائے وین چناراں نہیں

تک کے ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نہیں
دیکھ کے روندیاں پھٹل ماواں پائے وین چناراں نہیں

وادیاں قبرستان نہیں بنیاں

کئی جاناں بے جان نہیں بنیاں

بستیاں اج ویران نہیں بنیاں

بنے ویرانے سوہنیاں تھواواں پائے وین چناراں نہیں
تک کے ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

وچ سکولاں اج اداسی

خلقت اے وچ غم دے پھاسی

لاگے رہی نہ چاچی ماسی

زخمیاں نوں نہ ملن دواواں پائے وین چناراں نہیں
تک کے ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

دیکھ ویرانی تارے روئے

اج چن دے چکارے روئے

سورج دے انگیارے روئے

تک کے ٹٹیاں باہواں پائے وین چناراں نہیں
تک کے ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

گھراں وچوں سکھ نس گئے نیں
 محل منارے دھس دھس گئے نیں
 ہو گبھرو اج بے بس گئے نیں

اکھڑیاں اکھڑیاں نیں اج ساہواں پائے وین چناراں نیں
 تک کے ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نیں
 چھیل جوانیاں رل گئیاں نیں

ہار تے گانیاں رل گئیاں نیں
 راجے رانیاں رل گئیاں نیں

ڈر دے اپنا تک پرچھاواں پائے وین چناراں نیں
 تک تک ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نیں
 کلیاں پھل نے مٹی مل گئے
 روپ ان مل نے مٹی مل گئے
 پھل بلبل نے مٹی مل گئے

بھکھیاں بھانیاں بھيڈاں گاواں پائے وین چناراں نیں
 تک تک ساڈے ہو کے ہاواں پائے وین چناراں نیں

اج پرندیاں وین کیتے نیں
 رو چرندیاں وین کیتے نیں
 شیر درندیاں وین کیتے نیں

بکریاں توں مکھ موڑے گھاواں پائے وین چناراں نہیں
تک تک ساڈے ہوکے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

آو رل کے درد وندایے

آٹا گھی تے چاول پوچایے

کمبل خیمے ہور منگوائے

ٹھار نہ دین برفیلیاں واواں پائے وین چناراں نہیں
تک تک ساڈے ہوکے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

کد خطے آباد ہوں گے

دھی لوکی شاد ہوں گے

پختہ کد اعتماد ہوں گے

نسن گے کد دکھ بلاواں پائے وین چناراں نہیں
تک تک ساڈے ہوکے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

اکھیاں اج پتھرا گنیاں نہیں

سکھیاں مکھ بھوا گنیاں نہیں

کمریں وی جھکا گنیاں نہیں

اثر دیاں سن سن کے دعاواں پائے وین چناراں نہیں
تک تک ساڈے ہوکے ہاواں پائے وین چناراں نہیں

بابا قائد اعظم

دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے
بیڑا گھمن گھیریوں کڈھ کے کڈھے تے لے آیا اے

صدی بتی سی وچ غلامی

دبے گئے سن حکم اسلامی

عزتاں ہندیاں سن نیلامی

جانپے سونے دی چڑیا نوں پنجرے دے وچ پایا اے

دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے

ہندو سکھ لاچار سی دسدے

مسلم وی خوار سی دسدے

ہر پاسے اغیار سی دسدے

خواباں وچ اقبال ہوراں نے سوہنا گھر بنایا اے

دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے

لے کے رب داناں سی اٹھیا

ہمدردی ہجراں دا کٹھیا

تھاں تھاں تے حریفان مٹھیا

ایپر قائد نہ قابو آیا رب نے کرم کمایا اے
دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے

محنت اوہدی رنگ لیائی

آزادی دی نعمت پائی

لہر خوشی دی ہوئی سوائی

چن تے تارے والا پرچم دیس اتے لہرایا اے
دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے

قوم ملک نئی دکھڑے جھل کے

شاطر ہندواں تائیں چھل کے

ماریا اوس انگریز نوں ول کے

آزادی دی جنگ نوں لڑ کے وطن آزاد کرایا اے
دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے

مولا اوس تے کرم کماوے

اوس دی گور نوں خلد بناوے

خوشبوواں دے نال مہکاوے

اثر فقیر قائد اتے رب رسول دا سایا اے

دیکھ کے گھپ ہنیرے بابا ماسہ نہ گھبرایا اے

پروفیسر ڈاکٹر احمد حسین احمد قریشی قلعہ داری

تے اوہناں دی مثنوی "مفہیم القرآن" آف گجرات

پ۔ پیر تے روشن ضمیر وی اے اچی شان والا اچی آن وا
مفہیم القرآن اک کارنامہ دسیا اردو وچ مطلب قرآن وا
ر: رب نے قلب منور کیتا دسی کھول کے سانوں تفسیر ایہناں
نبی پاک دا فیض اے خاص ہو یا اگے ونڈیا فیض کثیر ایہناں
و: واہ وا کیتی اے محنت ایہناں اکھرا کھرا ایہدا ڈلھکھاں مار دا اے
سچے موتیاں دی ایہ مالا گویا ہو یا ایسے کرم ستار دا اے
ف: فرق نہ ایہناں آؤن دتا پورا پورا مفہوم سمجھا دتا
آیتاں پاک قرآن کتاب دیاں وچ اردو مطلب بتا دتا
ی: یاری نہ دولت دے نال لائی جو کجھ کھٹیا سارا لٹا چھڈ
دو جے ہتھ نوں خبر نہ ہون دتی ماڑے دہڑے نوں رجا چھڈ
س: ساری عمریں درس رہے دیندے حق سچ داراہ بتاندے رہے نیں
دنیا فانی اے بھائیو عمل کر لو سدھے راہ تے بھلے نوں پاندے رہے نیں
ر: راست بازی دا سبق دتا خلق پیار دا کیتا پرچار ایہناں
علم ادب دی شان دوبالا کیتی کردتی ظلمت تار تار ایہناں
ڈ: ڈولیا نہ ذرا گرداب اندر اللہ پاک نے منزل دکھا دتی
جوہ گجرات دی ایہناں ہے روشن کیتی ایسی شمع کافوری جگا دتی

لف: ایس نے راتاں نوں اٹھ کے تے قرآن پاک دی سمجھ تفسیر لئی اے
 فیر اردو وچ لکھ تفسیر ساری روحانیت دی پا جاگیر لئی اے
 ک: کاہلی نہ پئی طبیعت ایہدی سدا شفقت دادان ورتا ندے رہے نیں
 جیہدا کوئی نہ ہیگا آجگ اتے اوہنوں پھڑ کے سینے نال لاندے رہے نیں
 ٹ: ٹور سوہنی تے گفتار سوہنی نیک سیرت تے نیک کردار وی نیں
 ہے ادبی گھرانہ زمانے اندر ماڑے دکھیاں دے غم خوار وی نیں
 ر: رب نے خاص اے کرم کیتا پتر دھیاں نے روشن ضمیر سارے
 اپنے باپ دے قدماں دے نقش لہجے کے ٹرپے نیں با تو قیر سارے
 ڈ: ڈالی تے پھل اج مہکے ٹہکے گلشن ایہناں دے رنگی بہار آ گئی
 لوکی باشنا جیہڑی نوں سہکدے نیں بلے لے کے ایدھر مہکار آ گئی
 الف: ایہنا ندے ناں دکو جے ڈنکے نیک مائی نے ایس نوں جایا اے جی
 حضرت مولوی عبدالکریم ہوراں نال سینے دے لاکھڈایا اے جی
 ک: کنے کو دساں اوصاف ایہدے قریشی کنبے دا ایہ سردار وی اے
 ایہ پنجاب دا مان گمان ہیگا گویا لعل سچا تاب دار وی اے
 ٹ: ٹرکے کیتے سو پندھ لے سردی گرمی دی نہیں پرواہ کیتی
 اج ایہدے شاگرد نے حج بن گئے سبھناں پڑھ کے شان سوا کیتی

ر: رچناتے سچ دو آ بے اندر ایہدیاں لکھیاں کتاباں لوکائی پڑھدی
 حرف حرف موتی سطر سطر ہیرے اک اک فقرے وچ لکئی دانائی پڑھدی
 الف: اج دے نازک زور اندر ایہ نشانی موجود اسلاف دی اے
 بندہ کرے کیہ وصف بیان ایہدے کہ یہ شخصیت ای پیکر اوصاف دی اے
 ح: حماں نعتاں تے نثر لکھدا لکھ لکھ کے ڈھیر لگائی جاندا
 فوٹو کاپی اک صفحے دی ہے شکل ایہ ضخیم کتاباں چھپوائی جاندا
 م: مرد آہن ہمت والا ہیگا کدی ڈھگی نہ ڈھائی میدان اندر
 چونہ صوبیاں وچ اے ناں ایہد اکون جان دا نہیں پاکستان اندر
 و: دولت اور اک دی پلے ایہدے ہین شاگرد ایہدے عمر خیام ورگے
 ایہدے قلم دا وار نہ جھلدے نیں اج گھرو جبر و وریام ورگے
 ح: حق تے سچ دا درس دتا پٹھے راہ توں کیتی مناہی ایہناں
 وچ کالج سکولاں پڑھا کے تے ونڈی وچ زمانے رشنائی ایہناں
 س: سدالئی ایہناں دا ناں روشن تابعدار ایہ نبی دی آل دا اے
 نبی پاک دا عاشق صادق ہیگا لجاں ایہ زمانے تے پال دا اے
 ے: یاری نہ احمقاں نال ایہدی راستبازاں دا ایہ تے یار ہیگا
 بیلی بیلیاں دا مونس متراں دا غم خواراں دا ایہ غم گسار ہیگا

ن : نعمتاں رب نے بخشیاں نہیں علم علم تے راہ سلوک دیاں
 جانو ہیگا ایہ فقر دے راہواں دا اے ضرباں بھاریاں ایس ملوک دیاں
 لف : اللہ نے ددھتے پت دے دے کے نال کرم دے ایہنوں سوار یا اے
 ڈنکے ایس دے ناں دے وچ گئے نہیں کرن نور دی لیہنوں چمکار یا اے
 ح : علم تے علم لدنی ملیا قلب ایہناں دا ہے معمور ہو یا
 نبی پاک دی خاص نگاہ ہوئی سینہ ایس دا مثل کوہ طور ہو یا
 ا : مولا نے خاص عنایت کر کے کم ایس توں لیا کمال دا اے
 اک بوند توں بن گیا ڈوہنگا ساگر پھر دادیوے ہر جاگہ بال دا اے
 د : دور اوہ کناں حسین بیسی جدوں میری پہلی ملاقات ہوئی
 زمیندارہ ڈگری کالج اندر وچ گجرات دے گل تے بات ہوئی
 ق : قناعت تے صدق دی دولت پلے پہلی نگہ وچ میں سیہانیا سی
 کیوں نہ ایہدی فراست دا پتہ لگدا میں وی سارا جہان پھر چھانیا سی
 ر : رب نے میل کرایا جسم اج تیکر پیار ودھیرا ملیا
 جا پے وچھڑیا اک بھرا ملیا گویا رات توں بعد سویرا ملیا
 کی : یار میرے مینوں سدیا سی اوہدے نمبر دی رونمائی بیسی
 پروفیسر بہاء الحق عارف محفل کالج دے وچ سجائی بیسی

ش: شور شرابے توں پنج کے تے وچ گجرات دے ملن میں آؤندار
 جدوں ملے ایہ نال خلوص مونہوں گیت میں ایہناں دے گاؤندار
 کی: یار عارف فانی جگ چھڈ کے ہے ابدی جہان وسا بیٹھ
 اے پر میل کرا گیا میرا ایہدا آپ وچ جنت ڈیرے لا بیٹھ
 ق: قول قرار دا پورا ڈٹھا اتے فون دے ہمت ودھاندا رہیا
 دے درے درے سخنے کیتی خدمت ہتھ پتر دے سیوا کراندا رہیا
 ل: لگا اے دھی دا ہجر مینوں ٹرنوں پھرنوں میں اُج لاچار ہو یا
 جدوں زیب النساء دنی پاو آؤندی تیر غم دا سینے تھیں پار ہو یا
 ع: عقل تے قوت جواب دے گئی ہجر دھیاں دا زندے نوں ماردا اے
 ایہناں صبر دی مینوں تلقین کیتی کرنا صبر ای حکم ستار دا اے
 ہ: ہمت دو بالا سی ہوئی میری ہولی ہولی حواس سنبھالے سن میں
 ایہناں لئی کجھ شعر بنائے جیہڑے آخر ڈھونڈ کے سارے نکالے سن میں
 د: دکھ توں ملی نجات مینوں نمبر ایہناں دا ہن نکالنا اے
 کٹھے کر مضمون ادیاں کولوں دیوا ایہناں دی یاد دا بالنا اے
 الف: ایہناں نوں شالا قبول ہوون اکھرا یہ خلوص پیار دے نیں
 نفسو نفسی دے ایس جہان اندر کدوں لبھدے جھونکے بہار دے نیں

ر: رب نے چاہیا تاں خاص نمبر بڑی چھیتی جہان تے آ جاسی
ہے نشانی ایہ الفت پیاراں والی اپنی آب تے تاب دکھا جاسی
ی: یار رب عمر لمیری دیویں اے پر صحت دی دولت عطائی جاویں
فقیر اثر انصاری دعا کردا سارے غم دلدھر ہٹائی جاویں

بیٹے سے دی اک یاد اے۔ میں جدوں پروفیسر بہاء الحق عارف دے موٹے موٹے نمبر
ترتیب دے کے چھاپے۔ اوہناں دی رونمائی گورنمنٹ زمیندارہ ڈگری کالج گجرات وچ ہوئی۔
کالجاں دے پروفیسر اسکالر ادیب شاعر تبصرہ نگار صحافی تے اہل قلم حضرات دا ٹھاٹھاں ماردا مجمع
سی۔ مینون فیض پور خوردتوں اچھا بلا یا گیا۔ میرے نال مرحوم علامہ محمد انور قمر شریقی پوری خوشنودہ بیگم
مرحومہ چیف ایڈیٹر صدائے خوشنودہ لاہور علامہ فضل حق خاں گلشن شریقی پوری تے میرا پتر عبدالجبار
اثر وی سی۔ محفل شروع ہو چکی سی۔ پروفیسر ڈاکٹر احمد حسین قریشی قلعہ داری دی رونق افروز سن۔
اودوں توں میل ملاقات جاری اے۔

میں جدوں نومبر 2007ء وچ حج بیت اللہ لئی رب دے گھر مکہ مکرمہ تے سارے
جہانناں دی رحمت دے سبز گنبد وادارن کرن لئی مدینہ منورہ اپڑیا۔ اپنی لاڈلی تے نکلی دھی زیب النساء
داداویاہ کر کے گیا۔ حج کر کے آؤن وچ چھ دن باقی سی کہ میریاں اکھاں دی ٹھنڈ زیب النساء اثر
ایس فانی دنیا نون چھڈ کے اوس جہان وچ جا چکی سی۔ جتھے جا کے کوئی پرتد انہیں۔ میں دھی دے
ہجروچ دنیا دے کم کار چھڈ بیٹھاتے ایسے غم وچ بیمار ہو گیا۔ قریشی صاحب نے فون اتے مینوں
صبر دی تلقین کیتی۔ کچھ سنبھلیا۔ تاں نیت کیتی تے اوہ ورتے لبھن لگ پیا۔ جیہڑے شاعراں
ادبیاں کولوں قریشی قلعہ داری نمبر لئی لکھوائے سن۔

نوٹ: ایس نظم صنف توشیح دے سارے شعراں دا پہلا پہلا اکھر جوڑو۔ تاں ”پروفیسر ڈاکٹر ڈاکٹر
احمد حسین قریشی قلعہ داری“ بن دا اے۔ حروف تہجی شعراں نال ملا کے پڑھو۔

تحریر: حاجی اثر انصاری فیضپوری

حفیظ تائب

ح: حمداں نعتاں لکھدیاں پڑھدیاں ساری عمر گزاری
 کملی والے دے نال تائب لائی رکھی یاری

ف: فیض مدینوں وافر پایا قلب دے وچ رشنائی
 سرور عالم تائب دے اتے خاص نگہ فرمائی

ی: یاراں دا ایہ پیارا خلق دا اچ منارا
 پیار محبت مہرتے الفت ایس دا سی ورتارا

ظ: ظلمت پردے چاک اس کیتے سوہنا علم پڑھایا
 پروفیسر بن کالجاں، اندر اپنا فرض نبھایا

ت: تاریخ نوچ ناں ایہناں دا جھلمل لاٹاں مارے
 نعت گوئی دا آگو ایہنوں کہن پنجابی سارے

الف: اللہ پاک ایہناں دی تربت چنت وانگ بناوے
 کھڑکی کھلے خلد دے وچوں واء ٹھنڈی نت آوے

ع: ایہ عمر نبھا گیا چنگی ابد نوں ہو یا روانہ
 رہندی دنیا تیکر ایہنوں کرے گا یاد زمانہ

ب: بہندیاں اٹھدیاں نعت خواں اج ایہدیاں نعتاں گاندے
 اثر فقیر نمانے ورگے کیف سرور نے پاندے

شاعر: فقیر اثر انصاری فیض پوری

نوٹ: سارے شعراں دا پہلا پہلا اکھر جوڑیے تاں "حفیظ تائب" بن دا اے۔

حروف تہجی شعراں نال ملا کے پڑھو

جمشید انصاری

ہر ایک شعر کا پہلا حرف جمع کریں۔ تو ”جمشید انصاری“ بنتا ہے

از قلم: فقیر اثر انصاری فیض پوری

ج : جو یا اونے ہل عمل دا	خوب وجایا ٹل عمل دا
م : منجھیا اک فنکار سی اوہ	صدا کار سی اوہ اداکار سی اوہ
ش : شہرت دے جہان دے اتے	چمکیا چن اسمان دے اتے
ے : یاری نال ہنر دے لاکے	جگ دے وچ لوہیا منوا کے
د : دردیلے لمحے جر کے	دن تے راتیں کم کر کے
الف : اپنی وار نبھا گیا اے	موت نوں کر فناہ گیا اے
ن : نہیں آؤندا جو چلا جاندا اے	چکھلیاں تائیں تڑفا جاندا اے
ص : صدق یقین والا سی اوہ	ظلمت وچ اجالا سی اوہ
الف : اللہ کرم کماویں	جمشید نوں جنت وچ پوچاویں
ر : رحمت تیری ٹھاٹھاں مارے	تیری بخشش نے سب تارے
ی : یاراں دا اوہ یار سی سچا	اثر دا وی غمخوار سی سچا

2009ء داؤد اسورج

دوہزار نو دا سورج ڈب گیا مونہہ لکا کے
 تک کرتوتاں جگ دے اتوں شرموں رنگ وٹا کے
 دنیا دے وچ اوہنے تکیا فلکوں نگہ دوڑا کے
 بھائیاں تائیں بھائی مارن لالچ دے وچ آ کے
 ماپے بڈھڑے در در رلدے پتر عیش اڈاؤندے
 جس لئی باپو عیب کمائے اج اوہ کم نہ آؤندے
 جس گھرانے وچوں لنگھدی، پسی سوئی نہ کائی
 کھیرو کھیرو ٹبر ہوئے نفرت اگ مچائی
 کہی دے دستے دی چھاویں سن ویر دو روٹی کھاندے
 ایڈی وڈی بوہڑ دے تھلے اج نہ بہنا چاہندے
 کرن ایمان دی ٹاویں ٹاویں کدھرے نظری آوے
 ہر پاسے اک ظلمت دسدی کھیڑا راہ وکھاوے
 چوریاں سینہ زوریاں ڈاکے بیتے سال دا گہنا
 ناحق قتل نہیں جیہڑے ہوئے ناں کسے نہیں لینا
 مہنگ سمے نے اگ ہر تھاں تے دنیا دے وچ بالی
 کوئی کسے دا ادب نہ رہیا دل محبتوں خالی

نہ کوئی ٹوکے نہ کوئی روکے ڈرنا کوئی نہ بولے
 اسلحہ ایسا عام ہو یا اے چلدے رہندے گولے
 سچ نہ ملدا پڑیاں وچ وی تھکے ڈھونڈ دوکاناں
 سگریٹ ہتھ وچ پان نیں مونہہ وچ پائے نوجواناں
 چھوٹیاں دے وچ ادب نہ ماسہ پائے مونہہ وڑاچھاں
 دیکھن جد کمزوراں تائیں کھل نے جانڈیاں باچھاں
 دھی اے اوہدی جس دی جائی دوجے دی نہیں کائی
 وقت پرانے پنڈ سارے دا سمجھدے سن جوانی
 خون ایسا اے ستا ہو یا پانی توں وی ہولا
 کتے نہ قلبی راحت رہ گئی ہر پاسے اے رولا
 گھر گھر دے وچ اگاں بلیاں تکدا جگ تماشہ
 سچ سیانے کہندے ڈٹھے چڑیاں موت گنواراں ہاسہ
 اک پاسے ہمسایہ بھکھا دوجا عیش اڈاندا
 اک فاتے وچ دوجا بیٹھا حلوہ مرغا کھاندا
 گھٹ گئی لالی تے حرارت چھا گئیاں سردائیاں
 میں نگاہواں آخر اک کے شفق دے وچ لکائیاں
 دیکھ دیکھ کے ظلم مکاری سینہ چھاننی ہو یا
 اثر فقیرا چھڈ کے نسیا ہاں میں جگ نوں گویا
 از قلم: فقیر اثر انصاری فیض پوری

نویں سال 2010ء دی ودھائی

لگراں آس امید دیاں پھٹیاں نیں کلیاں پھلاں داروپ وٹایا اے
 وی شبنم تے کہکشاں ہس پئی اے تارے فجر دے چانن دکھایا اے
 واء فجر دی لڈیاں پھرے پاندی کول کو کو راگ الایا اے
 پھلاں اتے اج بلب کللیاں کردی جام کیف دا ایسا پیایا اے
 ہر پاسے اک نور تے مہک کھلری دھرتی رنگ اک عجب رنگایا اے
 شفق پھلیا جاپے اج ہر ذرہ اک نور دے پیکر وچ آیا اے
 نویں سال دا سورج طلوع ہونا پچھلا سال وچ دکھاں لنگھایا اے
 نویں سال دی نویں امید سانوں وچ قطرے دے ساگر لکایا اے
 نواں سال ہن لے کے آیا خوشیاں ساڈا غماں نے لہو سکایا اے
 ونڈیے پیار محبت تے خلق جگ وچ ساڈی جان نوں غماں نے کھایا اے
 دو ہزار نو دے بھلنے پھٹ ناہیں ایسا ظالماں ظلم کمایا اے
 ہونیاں بے شمار تقصیراں ساتھوں آن شان وچ خاک رلایا اے
 نواں سال چڑھیا چھڈ و نفرتاں نوں بیتے سمے نے راز سمجھایا اے
 اثر پتاں ترنجاں دی خیر ہووے نیک دعا لئی ہتھ اٹھایا اے
 دعا گو: حاجی اثر انصاری فیض پوری

میںوں دیوودھائیاں

اثر انصاری فیضپوری

اہل علم ایہ نکتہ جان دے نیں ایویں کسے دے کول نہیں کوئی آؤندا
یاں تے ساک آؤندے یاں فیر خاص محرم لمی واٹوں اڈول نہیں کوئی آؤندا
لے کر کے سفر مسافتاں دے راہے جنڈڑی رول نہیں کوئی آؤندا
دولت مال تے ویلے نوں خرچ کر کے کھا کے مٹھی دھروں نہیں کوئی آؤندا
پر میںوں ودھائیاں اج دیو سارے میرا۔ ویر بہاؤ الحق آیا
شاہدولے دریائی دے نگر وچوں بندہ رب دا اج بیشک آیا

جمیا پلپا کنڈھے جھناں دے تے جتھے سوہنی دا پیار جوان ہويا
جتھے بلخ بخارے دا اک تاجر سوہل حسن دے اتے قربان ہويا
اوبدا مسکن گجرات اے وانگ جنت جیہدا ویداں دے وچ بیان ہويا
جیہدی آب و ہوا ہے مہک بھنی جیہدا پانی مشہور جہان ہويا
ایہ اوسے گجرات دا ہے واسی جتھے کانواں والی سرکار ہوئی
پیر فضل گجراتی تے دائم ہويا گل جہاں دی وچ دیار ہوئی

میاں بوٹا دے شہر وچ رہن والا اج فیض پور رکھن مان آیا
کچھ سنن تے کچھ سنان آیا اچی کرن اج ساڈی ایہ آن آیا

ساری عمر وچ کالجاں رہیا پڑھدا اج جگ دے تائیں پڑھان آیا
 پچھلی رات جو مان دا رہیا جلوے اوس جلوے دا کرن بیان آیا
 حضرت دائم اقبال دی سوہنی اندر ڈلھکاں ایہدی تحریر پئی مار دی اے
 ایویں کوئی نہیں کسے تے حرف لکھدا گل بیلو بن دی پیار دی اے

تیرے آؤن دی خوشی وچ شیر مردا تیرے شان شایان نہ کجھ ہويا
 تیری سادگی رکھ گئی میرا پردا میں ذرا پریشان نہ کجھ ہويا
 گندھے پھل خلوص دے میں بھانویں تیرے لائق بیان نہ کجھ ہويا
 پلک میریاں شوقاں دی ہوئی گلی پر اتھر روان نہ کجھ ہويا
 تینوں تیری پارسائی دا واسطہ ای جاویں خوش خوش نہ بلال لیاویں
 تیری قدر نہ گئی اے ساتھوں کیتی اثر ماڑے دے اتے نہ خیال لیاویں

سو سو وار آکھاں میں بسم اللہ اکھاں راہواں دے وچ وچھا رہیا ہاں
 جنے جوگا ہیگاواں میں حاضر تیرے کولوں نہ کجھ لکا رہیا ہاں
 مینوں مان اس تے تینوں سد کے تے یاد دائم دی دہرا رہیا ہاں
 توں سی دائم قلندر تے حرف لیکے میں تیرے تے لکھ سنا رہیا ہاں
 تیری صورت تے سیرت نوں تک کے تے دل خوش ہويا سینے ٹھنڈے پے گئی
 تینوں ملیاں انج محسوس ہويا جویں شہد اندر ہووے کھنڈے پے گئی

امین الدین انصاری

29 اپریل 2008 نوں قرشی دواخانہ ملتان روڈ لاہور

دی تقریب فاتحہ خوانی وچ پڑھی گئی نظم

فانی جگ چھڈ کے امین الدین ویرا ڈیرے ابدال آباد وچ لا بیٹھوں
سانوں چھڈا کے فانی جہان اندر ساڈے کولوں چند چھڑا بیٹھوں

تیرے خلق، پیار نوں ترسدے ہاں تیرا خلق سی رنگی بہار ورگا
بھائیاں نال بھرا سیں پیار والا متراں واسطے بیسیں یار ورگا

وچ دنیا آ کے ہر ویلے پیر سوچ سمجھ کے رکھدا سیں
دانشور تے نیک کردار بیسیں موتی تاب والا سوئی دکھدا سیں

تیرے قدماں دے نقشاں تے تیرے مترجے کر چلدے رہے خیال کر کے
سو بھا جگ دے وچ اوہ پالیسن تیرے وانگراں نیک اعمال کر کے

تیری قبر دا ہووے محافظ مولا ڈر خون تے وحشت تھیں دور رکھے
باری خلد ولوں کھلے قبر اندر تیری قبر تائیں نور و نور رکھے

تیرے خویش قبیلے دی خیر ہووے تیرے چمن وچ رنگی بہار ٹہکے
تیرے خلق پیار دی یاد گونجے روشن ذہناں دے وچ مہکار مہکے

تیرے متراں یاراں دی خیر ہووے دفتر والے ارکان وی خیر مانن
فقیر اثر انصاری دعائیں کردا دھیاں پتر خیراں اٹھے پھر مانن

تیرے روح نون خلد وچ ملے جاگہ حوراں پھلاں دے گجرے واردیون
جام کوثر تسنیم دے ملن تینوں تیرے روح نون کر سرشار دیون

بھل چک تیری مولا معاف کر دے نبی پاک دی قربت نصیب ہووے
رحمت رب دی تربت تے رہے وسدی را کھار ب دا خاص حبیب ہووے

شاعر: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

م: حاجی اثر انصاری فیض پوری

ہفت روزہ ”الانصار“ گجرات پاکستان

ہووے لکھ مبارک انصاریاں نوں چھپ رہیا اے الانصار سوہنا
ت روزہ اے الانصار سوہنا۔ ناظم انصاری دا اے شاہکار سوہنا

ایہدے چیف ایڈیٹر نے سوجھ والے ہے انصاریاں دا غمگسار ڈاہڈا
محنت کر کے ہے چھپوائی جاندا بلی بلیاں دا ہے غمخوار ڈاہڈا

پورے ملک وچ جتھے انصاری وسدے جا کے اوہناں دا ایہ احوال کچھدے
ماڑے دہڑے بیماراں دی سار لیندے لہچال نے حال لہچال کچھدے

الانصار وچ تاز بتازہ خبراں وچ دیس دے جو کجھ ہو رہیا اے
لے کے فجر توں شام تک چونہہ پاسیں جو کجھ وڈھ رہیا اے جو کجھ بورہیا اے

غمی خوشی دی سرخی ایہ خوب لاندے ایہدے پھرن نمائندے جہان اندر
پھر ٹر کے لیندے میں سوہ ساری دانے کنے کو نکلے کھلیان اندر

میوے سبزیاں آئے دے ریٹ لکھدے تقریبات دے حال احوال لکھدے
سیوے رنگیاں گلاں دی چھاپدے میں جو کجھ ہو رہیا انبر پتال لکھدے

اکبر مدنی نے کر کے محنت ڈاہڈی روپ ایسا ہے ودھا
نوشہرہ ورکاں دیاں خبراں نے بوہت اس وچ متعارف اپنا شہر کرا

اک کالم خبے شاعر دا چھاپ چھڈن ادیباں شاعراں نوں ہور وقار مل جائے
غزلاں نظماں رباعیاں پڑھن بہہ کے اہل قلم نوں چین قرار مل جائے

سب انصاراں دی چھاپن ڈائریکٹری وی فوٹو چھاپ تعارف کرائی جاوے
چھاپ چھاپ کے ہور اشتہار اس وچ کاروبار وی خوب ودھائی جاوے

ہر اشاعت وچ دو انصاریاں دا تعارف چھاپ کے فوٹو لگائی جاوے
انصاری میرج دا کالم اک کرن جاری کوارے کڑیاں ہتے منڈے ویاہی جاوے

بچے وچ سکولاں دے لائق جیہڑے تعارف اوہناں دے وی نرالے دیون
اک دین اسلام دا کالم چھاپن چین مرن دے خبراں حوالے دیون

نالے قومی تہواراں دی خبر چھاپن آل انصار دا روپ نکھاری جاوے
چونہہ صوبیاں وچ اخبار پڑے فدا تک کے ہندے انصاری جاوے

سارے شہراں دے وچ نمائندے ہوون کارڈ نامہ نگاری دے جاری ہوون
شاندار ہووے ایہدا صدر دفتر کابینہ ایہدی وچ حافظ تے قاری ہوون

فیر ہور وی ملے عروج ایہنوں خاص نمبر وی کجھ نکالے جاوے
ہووے کالم قرآن حدیث دا وی نال اثر جی دیندے حوالے جاوے

حضرت حکیم محمد ابراہیم نقشبندی مجددی فیض پوری

از قلم : حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

اللہ خالق مالک رازق کل صفتاں دا سائیں
اوپدے ہتھ وچ رتاں موسم مینہ تے بدل وائیں

پاک محمد سرور عالم سب تھیں چھیکڑ آئے
ختم نبوت اس تے ہوئی رب نے شان ودھائے

چارے یار نبی دے پیارے چن دے گرد ستارے
عمر عثمان صدیق تے حیدر مار دے نے چکارے

پیر پیراں دے عبدالقادر شہر بغداد دے والی
ڈبی بیڑی تاری اوہناں شمع ہدایت بالی

حکیم محمد ابراہیم صاحب کامل مرد یگانہ
ناں ایہدے دے ڈنکے وچے جانے کل زمانہ

صدق یقین خدا نے دتا صابر شاکر بھارا
ہر حالت وچ شکر کریندا کردا رہوے گزارا

نہ لالچ نہ لوبھ اے ماشہ نہ کوئی بریائی
ساری عمر شرافت اندر حضرت نے لنگھائی

واہڈی کنک دی کر کے حضرت کنکاں رہے نے گا ہندھے
مونجی پھنڈ کے ٹبر پالے رزق حلال نے کھاندے

علم روحانی رب نے دتا روشن کیتا سینہ
اٹھن بہن تے ٹرن پھرن دا دتا رب قرینہ

خلق پیار محبت دے نال پیش نے سب دے آؤندے
نہ کسے نوں جھڑکیا ایہناں ہس ہس سینے لاؤندے

رب نے غیوں روزی دتی عزت دے نال کھاندے
نقش تعویذ تے مار کے پھوکاں مرضاں تائیں بھاندے

روگی ماڑے دبڑے آکے پاون فیض ہزاراں
حاجتمند دروازے اتے آوندے بنھ قطاراں

حضرت صاحب سب دے اتے ڈاہڈا ترس کماندے
کرن مہمانی خلق پیاروں لنگر نال رجاندے

دن تے رات عبادت اندر حضرت نے لنگھائی
کرکے زہد عبادت ایہناں کیتی نیک کمائی

وچ دریا دے رات ہنیری ایہناں چلے کمائے
قبر دے اندر لے لے پے کے لے چلے مکائے

کھوہ دے کنڈھے مار لکیراں ایہناں چار پھیرے
اکبر ورگے جن ایہناں نے پھوکاں مار کے گھیرے

ایسی رب دی رحمت ہوئی حکمت ملی دانائی
مرضاں نوں پچھانن حضرت دیندے ہین دوائی

پھڑ کے نبضوں مرض پہچانن شفقت ہین کریندے
 ماڑے دہڑیاں تائیں حضرت مفت دوائیاں دیندے

جن دیوتے بھوت چڑیلاں نقشاں نال جلااندے
 بھوتتے تے موکلاں تائیں اپنے کول بلاندے

اکثر ایہناں پھوک جلائییاں ہین ہوائی چیرماں
 غول بیابانی نوں پھڑکے دیندے رہے تمیزاں

زہر باد، اٹھرا دا حضرت ہین علاج کریندے
 سپ وڈھے تے آتیاں پڑھ کے نال دوائیں دیندے

کئی ہزاراں دنیا آکے فیض روحانی پایا
 عبدالمالک کوٹ دے اندر دیوا جگمگایا

نین سکھ اندر پیدا ہوئے آئی جدوں جوانی
 نکے فیض پورے دے اندر لیایا دانہ پانی

اوتھوں ہجرت کر کے حضرت عبدالملک آئے
 اتھے رہ کے کئی لوکاں دے قلب ایہناں چمکائے

رب نے دین دنی دی دولت ہے عطا فرمائی
 دساں نونہاں دی کر کے کھاہدی حضرت نیک کمائی

چوراں ڈاکوواں تے شرابیاں کولوں کرن کنارا
 نیکاں دے وچ اٹھدے بہندے آگیا بڈھا وارا

حضرت خواجہ نور عالم نے ایسا دل چمکایا
 مہراں بی بی پڑھ بسم اللہ ایسنوں ددھ پلایا

میاں اللہ دتے دا ایہ لائق پت سیانا
 اسمعیل، صدیق، فیروز دا بھائی مرد یگانہ

رب ایہناں تے کرم کمایا طاقت دتی بھاری
 واہی نبی واہدی کر کے حضرت عمر گزاری

دھیاں پتر دتے رب نے گلشن ہے مہکایا
دھیاں پتراں تائیں حضرت شوق دے نال ویاہیا

ہن عبادت دے وچ حضرت اپنا وقت لنگھاندے
وچ عبادت رب دی حضرت اپنا سبب نواندے

مولا عمر لمیری دیوے صحت دے نال ہنڈاون
پوتے تے پڑپوتے چکن ہس کے بال کھڈاون

نہ محتاجی آوے ایہناں نہ کوئی کمزوری
سوہنا وقت گزارن حضرت پھرن نہ ہتھ ڈنگوری

اثر فقیر انصاری دے ایہ ہین بزرگ سیانے
اثر دے نال دی نوبت کھڑکی سارے وچ زمانے

اثر فقیر عقیدت دے پھل ہے پرو لیایا
والد بزرگوار دی خدمت تحفہ ایہ ٹکایا

شالا گلشن مہکے ٹہکے کردا اثر دعاواں
اثر دے خانے کعبے تائیں لگن نہ تتیان واواں

ڈاکٹر شہباز ملک دیاں کجھ کتاباں

(منظوم ویروا)

از: اثر انصاری فیض پوری

پنجابی کہاوتیں

ملک شہباز نے رب تھیں پایا انج دا ادب خزانہ

لوکاں نوں ورتائی جاندا جانے کل زمانہ

کتاب 'پنجابی کہاوتیں' لکھ کے قلم دا زور دکھایا

لعل یا قوت تے ہیرے موتیاں دا بھر تھاں ورتایا

نمبر اک خانداناں دے وچ جو کہاوت چلے

ساک سیناں وچ لوکی بدن جیونکر باتے گلے

دو جے نمبر وچ اوہ کہاوتیاں آون حق ہمسایاں

ورتن تے ورتاؤن اندر کبھد رے آئیاں جایاں

تیجے نمبر اخلاق دے بارے جو کہاوت بولن

چوتھے وچ مہماناں بارے سچے موتی تولن

پنجویں نمبر ملک صاحب نے سچی گل سنائی

ہے عقائد دینی بارے روشنی چنگی پائی

چھیویں باب تے رہن سہن دیاں ہین کہاوتاں پائیاں
کھاون پیون تے ہنڈاون وچ جو سامنے آئیاں

ستویں نمبر اُتے رسماں ملک ہوراں سمجھائیاں

اٹھویں اُتے ہے حوالا جو پائیاں چنگیائیاں

نانویں اُتے واہی واناں بارے ہے سمجھایا

دسویں نمبر کاروبار دے بارے چانن پایا

یارہویں نمبر اوہ مقولے دانے جو پھنڈانے

فضول خرچاں تے کنجوسیاں بارے بولے جانڈے

بارہویں وچ اکھان نرالے ملک صاحب فرمائے

موسم تے رتاں دے بارے دنیا جو سمجھائے

تیرہویں نمبر طاقت درتے ماڑیاں بارے جیہڑے

ملک صاحب نے محنت کر کے کیتے خوب نکھیرڈے

چودھویں نمبر تے مقولے ملک صاحب سمجھائے

عورت بارے بولے جانڈے سنن اندر جو آئے

کر کے کھوجاں ملک صاحب نے گنج اچرج بنایا

ہر کہاوت لکھ کے پٹھاں مطلب ہے سمجھایا

اک اک گل سنن دے لائق کیتیاں نیں پڑچولاں

رہن سہن وچ جو بولن ہاسیاں وچ مخولاں

یارہویں بارہویں دو صفحیاں تے گل مصنف سنائی

وچ دیباچے ملک صاحب نے کیتی حق ادائی

کوزے وچ دریا دے تائیں بند ایہناں نے کیتا
پنڈاں دے وچ پھر کے لبھیا اُدھڑیا گلہ سیتا

ادب علم دا ایہہ خزانہ رہے قیامت تائیں
بوہڑدی چھانویں پڑھن پڑھا کونا لے شہر گرائیں

کالج تے سکولاں اندر ایہہ کتاب پڑھیندی
لہندے چڑھدے دکن پر بت شہرت ہے سنیدی

ایس کتابوں ونگی دساں سُن کے تو نظارے
سچے موتی کٹھے کیتے ملک شہباز پیارے

’اپنا مارے گاتے چھانویں سُنے گا‘ بھراؤ
’بھرا بھراواں چچڑ کاواں‘ ایہہ وی سنو سناؤ

’پتر جمدے گھبرو ہوندے عاقل نے فرماندے
’دھی موتی جوانی چور دانے نیں ساندے

’دھیاں کولوں نہ ڈریے لیکھاں کولوں ڈریے‘
’کپتا پتر مویا چنگا‘ سوچ وچاراں کریے

مکدی گل ملک صاحب نے جو کتاب بنائی
رہندی دنیا تیکر لیہنوں پڑھے گی کل خدائی

ایہہ کہاوتاں ملک صاحب نے ریڈیو تے سمجھائیاں
گھر گھر ایہدے چرچے ہوئے رحمتاں رب وسائیاں

آثر فقیر نے اکھیں ڈھٹی ایہہ کتاب پیاری
اک اک گل لکھاں دے مکدی کر تفصیل نتاری

جد تک سورج چڑھدا رہے گا ایہہ کتاب رہے گی
ملک صاحب لئی ماشاء اللہ دنیا اثر کہے گی

پنجابی لسانیات

ملک شہباز ہوراں نے ادموں کیتی نیک کمائی
'پنجابی لسانیات' کتاب نرالی ہے بنائی

وچ تحقیق دے ثانی اوہدا اج تک نظر نہ آیا

خون جگر وچ لا کے ڈوبے اوں نے سرے چڑھایا

پنجابی بولی بارے اوہناں کیڈا چائن پایا

ماں بولی دی شان و شوکت آن تے شان ودھایا

تیجے صفحے تے ویروا کیتا جو مواد کتابے

پڑھن والے نوں سوکھت ہووے آوے سمجھ حسابے

نکے نکے باباں دے وچ سونی گل سمجھائی

اڈو اڈو موضوع بنائے گنجھل ذرا نہ پائی

ہر عنوان دا انگلش وچ وی دتا اے حوالا

کیہدرے کیہدرے دے تصویراں کیتا کم نرالا

جو جو باب ایہدے وچ ہیگے اوہ وی میں سمجھاواں

نمبر وار لکھاں وچ شعراں فرق نہ کوئی پاواں

پڑھ کے آپے کر اندازہ عقل قیاس دوڑاؤ

کیڈی محنت ملک جی کیتی پڑھ کے علم ودھاؤ

چونہہ باباں وچ لائق مصنف ساری گل نیڑی
باباں وچ عنوان نے اڈ اڈ گل ہے کیتی جیہڑی

پہلے باب وچ لسانیات دی جان پچھان کرائی
'لسانیات کیہ اے ہوندی کر کے ونڈ بتائی

وچ عنوان 'تعریف' دے 'بولن سنن دا عمل' بتایا
'زبان تے سماجی رشتے' ملک صاحب سمجھایا

جو جو ہن 'تبدیلیاں' ہوئیاں ذہن نشین کرائیاں
'لسانیات دی اہمیت تے گھیرا' وی سمجھایا

'لسانیات تے گرائمر' دا وی عنوان بنایا
کر کے تفصیلاں سوہنیاں ہر نکتہ سمجھایا

'لسانی مطالعے دے ڈھنگ اڈواڈ' مصنف نے سمجھائے
'بیانیہ تے تقابلی گھیرا' سوچھ دے نال بتائے

ایس طریقے نال بتایا ہر گل یاد ہو جاندی
'صوتاں دا نظام بدنی' جو تاریخ بتاندی

'صوتیہ بندشی صوتاں دا عنوان الگ بنایا
'صغیری صوتاں' پہلوئی صوتاں واہ واہ چائن پایا

'ارتعاشی صوتاں' نالے 'انفی صوتاں' دسیاں
'حرف علت' تے 'مصممتہ' پڑھ پڑھ سوچاں ہسیاں

'بلوم فیلڈ دی ونڈ' ملک جی خوب طرحاں سمجھائی
'رولے والیاں صوتاں' دسیاں جو جو نظری آئی

موسیقی والیاں صوتاں دا الگ عنوان بنایا
اگلے صفحے تے ملک ہوراں نے گرامر ہے سمجھایا

بجیاں دا علم تے 'صرف نحو' معنویات بتایا

اشتیقات دے اُتے لکھاری چان چنگا پایا

'بیانیہ تے تقابلی لسانیات' دے اُتے چان پایا

سوہنی طرحاں ہے سمجھایا جو وی ہے سمجھایا

لسانی مطالعے دا تاریخی ویروا، ٹھہلا دور بتایا

ستارہویں صدی عیسوی تیکر خوب گوڑا اے لایا

'مڈھلے دور دے لسانیات' دے دے کجھ سیانے

'وچلا دور' اٹھارہویں صدی جیوں جیوں حال وہانے

انھویں صدی عیسوی دے وچ نواں دور ایہہ آیا

ایس بارے ملک صاحب نے چنگا چان پایا

چھیکڑ لے دور دے کجھ سیانیاں دا وی ذکر سنایا

پہلا باب ختم ہو یا تاں باب دو جا نیر آیا

دو جے باب وچ 'پنجابی صوت' دی سرخی نظری آئے

'پنجابی زبان دا کنبہ' دسیا 'نظریے' دو بتائے

آریائی تے غیر آریائی دونویں خوب نشانے

پنجابی زبان دا کنبہ غیر آریائی کہن سیانے

'پنجابی زبان دی صوتی بنتر' ملک صاحب سمجھائی

'صوتیہ' تے 'علامتی روپ' دی اڈ اڈ وٹ بتائی

”پنجابی لئی فارسی رسم الخط دا‘ اڈ مضمون سجایا
’پنجابی دے مڈھلے صوتیے‘ کر تفصیل بتایا

’پنجابی صوتاں دی مکمل پٹی‘ کتاب دے وچ اے پائی
’ہائیہ صوتاں دا اچارن‘ سوہنی گل سمجھائی

’روشن تے اُلٹاویں لام سادی تے اڑن نکھیری
گول جزم دی شکل دکھا کے گھنڈی دی جیہڑی

نون غنہ، مصوتے، مصمتے ملک صاحب سمجھائے
مصمتے دی تحقیق نرالی ٹھیک نشانے لائے

پنجابی مصمتیاں دی ونڈ دس کے مصوتیاں نوں سمجھایا
’موسیقی تے رولے والیاں صوتاں‘ ویروا کر بتایا

پنجابی مصوتیاں دا ویروا اڈ عنوان بنایا
پنجابی حرف یاں صورتیاں دی کھول کے ونڈ سمجھایا

کلمے دیاں قسماں اسم، فعل، حرف بتایا
اسم معرفہ دیاں قسماں دس کے ادبی رنگ چڑھایا

ضمیر دیاں قسماں تے اسم نکرہ دیاں قسماں وی بتائیاں
مشتق تے مرکب سابقے لاحقے دیاں وڈیائیاں

پنجابی نحو کلام تام تے واہ واہ روشنی پائی
جملے دیاں قسماں دس کے کیتی حق ادائی

ترکیب نحوی دی اک ونگی ایس صفحے سمجھائی
کچھ مطابقتاں تے محاورے اکھاٹاں تے رشنائی

محاورہ تے اکھان دی اڈو اڈو تفصیل بتائی

اکھان تے محاورے دی ورتوں دی دے مثال سمجھائی

کچھ محاورے تے اکھان ونگی طور لکھائے

ایس کتاب نرالی اندر ملک صاحب چھپوائے

دو بجے باب تھیں اگے آیا تیجا باب نرالا

ایہدے وچ وی ملک صاحب نے کیتا پرکھ اجالا

پنجابی زبان دے علاقائی روپ ایس دے وچ ندرے

لسانی جغرافیہ دی تحقیق دے اُچے محل اسارے

زبان وچ علاقائی لہجے دا دسیا تھان ٹکانا

علاقائی بولی دا جنم ہويا کیوں ویکھ جوانا

علاقائی بولی تے زبان دا رشتہ کر تفصیل بتایا

پنجاب دیاں حدان تے گھیرا احاطہ کر دکھایا

مرکزی پنجابی بولی والا ہے عنوان سہانا

معیاری ٹکسالی ڈی ایہنوں آکھن کئی ادیب جوانا

پنجابی دیاں علاقائی بولیاں وچ کتاب بتایاں

مشرقی بولیاں دا ویروا دے عنوان لکھایاں

بھٹیانی، پوادھی تے راٹھی اڈو اڈو سمجھایاں

دوابی بولی دیاں کچھ ونڈاں ملک صاحب لکھوایاں

مغربی بولیاں دا ویروا اڈو عنوان بنایا

پوٹھوہاری، دھنی، چھاچھی نقشہ کھچ دکھایا

شاہ پوری، ریاستی تے ملتان وی سمجھائی
جانگی بولی دی ونگی وی ملک صاحب لکھوائی

ایس کتاب اچبہ اندر ہے تحقیق خزانہ
رہندی دنیا تیکر پڑھ پڑھ لیس فیض زمانہ

پنجابوں باہری پنجابی دا ویروا کر دکھایا
حرف جڑے نیں موتیاں وانگوں وادھو حرف نہ پایا

ہندکو، ڈوگری یاں پہاڑی گوجری وی ایکی
سرائیکی تے کھیترا نی بولی دی نال باریکی

جٹکی لورستانی بولیاں دے لکھ گر سمجھائے

علاقائی بولیاں دے وچکارے فرق جو نظری آئے

ہر گل نال تحقیق دے لکھ کے بھریا ادب خزانہ

دنیا وچ مقبول ہوئی اے جانے کل زمانہ

چوتھے باب دے اندر دیا ملک شہباز سیانے

پنجابی زبان دا ادبی روپ جو ہے وچ زمانے

پنجابی زبان دی ادبی روایت دا مڈھ واہ واہ سمجھایا

ہر عنوان نوں لائق محقق سؤنی طرحاں نبھایا

پنجابی زبان دا ارتقاء جیونکر نظری آیا

حاجی بابا رتن تے گورکھ ناتھ دا شعر دکھایا

چریت ناتھ دے شعرو دی دے کے گل نوں کیجا پورا

نال فرید دے جوڑ تعلق چھڈیا نہیں ادھورا

پنجابی ادب دی مسلماناں دی ریت روایت ٹوری
سلطانی دور توں مغلاں تیکر بیتی جو ستوری

پنجابی ادب دی سکھی روایت سکھ دور جاں آیا
آدی گرنٹھ تے دسم گرنٹھ نے اپنا روپ سجایا

گرنٹھ توں باہر کئی کویاں نے سوچ دے جتن لگائے
کئی کتاباں لکھ دکھائیاں سوہنے شعر بنائے

گورداس دیاں انتالی واراں ایسے سے بنائیاں
جنم ساکھیاں گوشاں پرچیاں لکھ لکھ آن سنائیاں

پنجابی زبان دا اج دا ادبی روپ وی خوب دکھایا
ملک صاحب محقق وڈے دے ثبوت سمجھایا

ایہہ کتاب لکھن دی خاطر جتھوں لئے حوالے
آخر وچ تفصیل اوہناں دی دتی عقلاں والے
ایہہ 'پنجابی لسانیات' اک کان لعلوں دی بھائی
کارگر محقق وڈے فن دے نال سجائی

ایہہ شاہکار نرالا چھپ کے چرچے پا گیا بھائی
کالجاں وچ پڑھایا جاندا تھاں تھاں تے وڈیائی

ایس کتاب دا ہے دیباچہ شان گماناں والا
لکھیا ڈاکٹر وحید قریشی جسدا رتبہ بالا

دیباچیوں پہلاں پہلی گل دا دے عنوان نرالا
ڈاکٹر شہباز ملک نے دیا حال کتابے والا

پہلی وار ایڈیشن ایہدا سن ستر آیا
اہل علم وچ ایس کتاب نے شان وقار سی پایا

وچار

تئی چھتی سولاں دے سائزے ایہہ وی چڑھی اُساری

ناں 'وچار' کتاب دا ہیگا ادب دی ہے کیاری

ایوری کارڈ تے ٹائٹیل ایہدا دل نوں ڈاہڈا بھاوے

دورنگاں وچ چھپیا ٹائٹیل اڈ اڈ چمک دکھاوے

نمبردار عنوان دتے نیں ڈھونڈ کتابوں پاؤ

ایہہ ہیرے اُن ملے ہیگے پڑھ کے علم ودھاؤ

پہلی گل وچ ملک صاحب نے دسیا اپنے بارے

ایہدے وچ وی ملک ہوراں نے کیتے وچارنتارے

اگے شروع کتاب ہے ہوندی ہین عنوان پیارے

ایس عظیم محقق محنت کر کے ہین سنوارے

پنجابی زبان تے ادب دی سانجھ ملک صاحب سمجھائی

نال زباناں پاکستانی کر کے پرکھ دکھائی

تیجے نمبر تے ملک صاحب نے ہے خیال دوڑایا

پاکستان دی تحریک تے پنجابی ادب دا حال سنایا

چوتھے نمبر وچ پنجابی ملی ادب بتایا

نظمیں راہیں جہاں شاعراں فن دا دیپ جلایا

ایس توں اگے تحفہ پنجاب دی دس ہے پائی
فرنگی سے دی اک گرامر سانوں ہے دکھائی

چھیویں نمبر تے ملک صاحب نے سوہنا کھوج لگایا

پنجابی دی پرانی عدالتی نثر تے چائن پایا

اوس دور دے پٹے تے پتراں دے نمونے بھائی

فوجداری دھماں وی دے کے ایہدی شان ودھائی

ستویں نمبر اکھان تے پنجابی اکھان دا ادب دکھایا

دے تمثیلاں ملک صاحب نے جمع کیتا سرمایا

اٹھویں نمبر پنجابی ادب وچ جو اکھان پلیندے

اوہناں دے وچ ہاسا ٹھٹھا جیونکر لوک سنیدے

نانویں نمبر ملک ہوراں نے دتی اک جانکاری

پنجابی ادب وچ نورنامے دی کیتی گل پیاری

دسویں نمبر رسالہ مہندی بارے کجھ نثارے

جاگ جاگ کے ملک صاحب نے کم ایہہ کیتے بھارے

یارہویں نمبر بلھے شاہ دے بارے اک کہانی

اک شاعر تے اک مبلغ رہیا اوہ وچ زندگانی

بارہویں نمبر سید وارث دا اے حال حوالا

وارث دی حیاتی بارے لکھیا لیکھ نرالا

دوسو چھ صفحے دے اتے تیرھواں نمبر وار اے

ہیر وارث شاہ وچ محاوریاں دی کھڑی گلزار اے

چودھویں نمبر مولوی احمد یار دی اک ہور کتاب اے
شجرہ طوبیٰ ادب علم دا ساگر بے حساب اے

پندرھویں نمبر اُتے لکھیا ہے عنوان کمالی
آزادی دا مجاہد لکھاری جس دی شان نرالی

غلام احمد کاتب نوشاہی ہے اوہ مرد یگانہ
جیہڑا جلد رہیا شمع تے بن شاعر پروانہ

آزادی دا اک ہور مجاہد نامور لکھاری
شیر افضل جعفری جھنگ دا جانے دنیا ساری

ایہدا سولہویں نمبر اُتے ملک جی قصہ چھوہیا
وطن دی خاطر جینا مرنا ایہناں دا سی گویا

ستارہویں نمبر تے اک سیانے پارکھ دا حوالا
کھوج کار دی محنتی ہیگا اک محقق نرالا

ڈاکٹر انعام الحق جاوید اوہنوں کہے لوکائی
علم ادب دی نگری اندر جہنے سوبھا پائی

اٹھارہویں نمبر جدید غزل دا مہاندرا ہے دکھایا
'تنے دا روگ' اکرم مجید دے نال حوالے پایا

انہویں نمبر ملک شہباز نے کیتی حق ادائی
سلیم طاہر دی شاعری بارے سونی گل سنائی

'تانگھ تریل' دی راوی دا اے دتا عجب حوالا

امر ہو گئے ایہہ سارے بندے مل گیا شان نرالا

ویہویں نمبر پنجابی ادب دا جائزہ اک دکھایا
اُنی سو نوے دے اندر جیہڑا نظری آیا

آخر اُتے ملک صاحب نے اوہ فہرست چھپائی
جہاں جہاں وچ کتاباں مدد لئی اے بھائی

اک سو اٹھائی کتاباں پڑھ کے اک کتاب بنائی
ایہدا ناں وچار ٹکایا لا کے زر چھپائی

پنجابی کتابیات (جلد: ۱)

علم شعور دی کان دے وچوں ہیرے ملک نکالے
فن دے دھاگے وچ پروئے ویکھن عقلاں والے

حرف حرف نوں جوڑ بنایا لفظ معانی والا
لفظاں تھیں بن گئیاں سطران علموں ہو یا اُجالا

ڈاکٹر ملک شہباز ہوراں نے گٹ ریاضت بھاری
علم ادب دی دنیا اندر نیجی ادب کیاری

ادب خزانہ کٹھا کیتا سوہنا کم دکھایا
'پنجابی کتابیات' ایہدا بھائیو ناں ٹکایا

زبان پنجابی عزتاں والی ہے زبان قدیمی
سال ہزاراں توں ایہہ بولی جاندی نال تکریمی

پنج دریاواں دی دھرتی وچ ایہنے راج کمایا
ولیاں قطبان ریشیاں مُدیاں ایہنوں سی اپنایا

چھلیوں لے کے مرن دے تیکر ایس نال پریت لگائی
قلمی نسخے کئی اُلکے کیتی حق ادائی

ماں بولی دا شان ودھایا دنیا وچ پوچایا
قلمی نسخے دنیا دے وچ ہین ادب سرمایا

اک ہزار سالوں توں لے کے ایہہ تصنیفاں جاری
کئی تاں چھپ کے سامنے آئیاں پڑھیاں دنیا ساری

کئی نسخے ہو تلف گئے نیں بھیج گئے وچ برساتاں
اگ پانی تے ہور حوادث کیتے تلف آفاتاں

وچ زبان پنجابی جو جو چھپ کتاباں آئیاں
اوہناں بارے ملک صاحب نے روشنیاں نیں پائیاں

تیراں ہزار کتاباں بارے دس ملک جی پائی
اکھاں دے نال تک کتاباں معلومات پوچائی

شام سویرے منہ ہنیرے سردی گرمی جالی
رُتاں کئی لنگھا کے ایہناں شمع ادب دی بالی

اپنا عیش آرام بھلایا چت ایسے دا لایا
تاں ایہہ نسخہ دنیا سامنے چھپ کے اج ہے آیا

لوکیں جاون سیر گا ہواں نوں ایہہ کتاباں ٹولے
دولت ویلا ایس دی خاطر ملک صاحب نے رولے

تئی چھتی اٹھویں سائزے ایہہ کتاب چھپائی
پکی پیڈی جلد اے ایہدی کاریگراں بنائی

موٹے گتے دا ٹائٹل ایہدا جسدا رنگ نسواری
سوںے رنگے حرفاں دے وچ ہے لکھی عبارت ساری

پہلی جلد ہے چھپ کے آئی شہرت ایہنے پائی

اکادمی ادبیات نے دولت لا کے ایہہ چھپائی

'اپنی بات دی سرخی بیٹھاں باراں صفحے میں لیکے

ڈاکٹر شہباز ملک نے لکھے ڈاڈے نال سلیقے

ایہدے وچ شہباز ملک نے دسیاں ہین دانایاں

جیہڑے جیہڑے کتب خانے تھیں معلوماتاں پایاں

چھاپے خانے دی تاریخ دی ڈھلی گل سنائی

پندرہاں سو چھینجا اندر اک پرہیں لگائی

ہندوستان عیسائیاں آ کے چھاپے خانے لائے

ایسٹ انڈیا کمپنی آ کے سن اخبار چھپوائے

وڈے وڈے شہراں دے وچ پریس ہوئے سی جاری

اٹھاراں سو باراں سن اندر چھپ گئی بائبل ساری

بائبل دا پنجابی گور مکھی وچ اُلٹھا سائی

رام پور دی لائبریری وچ ہے محفوظ کرائی

فیر طباعت دی دنیا وچ انقلاب سی آیا

ٹائپ توں لیتھو فیر ونڈا تک نے سکھ سی جمایا

کاتب لکھ لکھ کے کتاباں چھاپے وچ اپڑاندے

اج کمپیوٹر بن گیا بھائیو کاریگر چلانڈے

مکدی گل شہباز ملک نے کر کمال دکھائی
ماں بولی دی شان ودھائی عرشاں تک اڑائی

انج دے پتر روز روز نہ جمن ماواں بھائی
صدیاں بعدے پیدا ہوندے ایہو جیسے فدائی

کتاب ٹرن توں پہلاں فیراک واری ملک سمجھایا
پنجابی کتابیات پڑھن دا سوہنا ڈھنگ سمجھایا

تین باباں وچ ونڈ کے ایہناں سوہنا چائن پایا
الف کھاتے وچ مصنف وار ہے عنوان بنایا

بے کھاتے وچ اشاریہ عنوان دا مخفی راز سمجھایا
اشاریہ موضوع جیم کھاتے وچ لکھیا نظری آیا

بسم اللہ تھیں ایس کتاب دا شروع صفحہ اے ہویا
مصنف وار آ، دی پٹی تھیں ایہہ ٹردی گویا

نمبروار کتاباں بارے معلومات لکھائی
ی تک نو ہزار چھتر گنتی ساری آئی

فیر اشاریہ عنوان نوں چھوہیا آ، دی پٹیوں بھائی
ی تک حصہ نظم دے بارے کیتی حق ادائی

آخر اُتے الف تکملہ مصنف وار اے پایا
تیبہ اپریل اکانوی سن تک جیہڑا نظری آیا

محنت کر کے ایس کتاب دی کیتی خوب اُساری
مشکل کم مکمل ہویا نال خدا دی یاری

ایہہ خزانہ علم ادب دا شانناں آناں والا
دنیا وچ مقبول ہويا اے کیجا ایس اُجالا

جہل دے گھپ ہنیرے تائیں چائن نال کھنڈایا
ملک صاحب دا ہمتاں والا سب نے کم سلاہیا

تھاں تھاں ایہدے چرچے ہوئے چھپ گئیاں اخباراں

وچ رسالیاں ذکر ایہدے دیاں گئیاں پے پکاراں

رونمائیاں تھاں تھاں ہوئیاں ملی مبارکبادی

دانش گاہواں دے وچ ہوئی ایس دی ہے منادی

جہاں جہاں شاعراں بیسی اپنا مغز کھپایا

ساری عمرا ادب تے لائی تاں مقام بنایا

شاعری کر کے دکھڑے جھل کے سی کتاب چھپائی

سوہ اوہناندی ملک نے پانکے کیتی حق ادائی

پڑھیاں لکھیاں بندیاں دے وچ ناں اوہناند آیا

گویا امر اوہ ہو گئے سارے رب نے کرم کمایا

ایس ہمدردی دا رب کولوں اجر ملک نے پانا

کون کے نوں دے سکدا اے ایہہ خود غرض زمانا

اللہ پاک محنت دا بدلہ ہر اک تائیں دیندا

رتی محنت کے جو کیتی ضائع نہیں کریندا

ایس محنت دا ثمر خدا نے ملک جی نوں عطایا

اہل قلم تے دانشمنداں اکھاں تے بٹھایا

ریڈیوٹی وی تے رسالے خبراں رہے سناں دے
رونمائییاں ہویاں ایہدیاں لوکی جس پئے گاندے

میں وی ایس کتاب دی گھر وچ کیتی رونمائی
فیض پورے وچ محفل کر کے کیتی گھنڈ چکائی

میرے وانگوں ہور بھراواں محفلاں سن سجایاں
ملک صاحب دا کم سلاہیا ہمتاں ہور ودھایاں

ہلا شیری دا اثر چنگیرا ملک صاحب نے پایا
دوجی جلد دا کم اے چھوہیا ہتھ وچ قلم اٹھایا

اللہ کرے ایہہ وچ حیاتی ایہنوں توڑ چڑھاون
دوجی جلد نوں وچ نگرانی شوقوں ایہہ چھپواون

یا مولا ایس نیک بندے دی عمر اہور ودھائیں
صحت کاملہ دے اپس تائیں فکراں توں بچائیں

ایہہ پارکھ دن رات پرکھ دی دنیا رہے سجاندا
کھوجاں لا کے نویاں گلاں سانوں رہے بتاندا

ایہہ محقق تحقیقات دا آنکھی ماں دا جایا
اثر پنجابی ادب دا ایہنے کیڈا شان ودھایا

(جس: ۱۱)

شاعر: حاجی فقیر اثر انصاری فیضپوری

حاجی چراغدین جونیکے والے

ح 'ا' ج 'ی' چ 'ز' ا' غ 'ذ' ی' ن 'ج' و' ن 'ے' ک 'ے' و' ا' ل 'ے

ح حاجی چراغدین نون رب نے بخشی اے وڈیائی

لکھیاں بوہت کتاباں ایہناں دی خوب دانائی

الف اللہ نے کرم کمایا ڈھنگ شاعری دا دتا

پاک نبی دی خاص نگہ اے فیض روحانی لتا

ج جہان دے اندر ایہندے ناں دے ڈنگے و بے

شاعراں تے ادیاں اندر وڈا بن کے گجے

ی یاری نال علم وے لاکے ساری عمر گزاری

محفلاں دے وچ پڑھی جان دی اے ہر تصنیف پیاری

چ چنگی قسمت خانہ کعبہ تکیا ایہناں جا کے

لکھی کتاب ”مکے دامیلہ“ حاجی ہوراں آ کے

ر رب دے پاک محبوب دا ایہناں روضہ جدوں تکایا

لکھی کتاب ”مدینے دے موتی“ علم دا بحر وگایا

الف ایہناں نے ہر موضوع تے لکھیاں کئی کتاباں

دین اسلام دی شان بتائی کر کے ادب اداباں

غ..... غیرت دی گل سنائی دے حج نرالے
اک اک شعر دے اندر رجزاں سمجھن علماں والے
و..... ددولت علم عرفان دی وافر ونڈی وچ زمانے
علم ادب دے حاجی ہوراں ونڈے ہین خزانے
ی..... یاراں دے اوہ یار ہیگے سن سچیاں دے نال یاری
خطبے اوہدے منبراں اتے پڑھدے حافظ قاری
ن..... نرالی شاعری ایہناں کر کے ہے دکھائی
جو کتاب لکھی اے ایہناں ملک بشر چھپائی
ج..... جونیکے والا پنڈ ایہناں کر مشہور اے چھڈیا
ہر گھر اندر ناں ایہناں دارب نے جھنڈا گڈیا
و..... ویکھیا پنڈاں دے وچ جا کے کڑیاں کٹھیاں ہو کے
پڑھن ”چراغ ہدایت“ ایہناں دی عجز دے نال کھلو کے
ن..... نورانی چہرے والے دتی رب اولیائی
شاعری دا سمندر بیسن ملی سی بڑی دانائی
ے..... یاراں دے وچ بہندے جسم محفل سن لگاندے
”ہاسے دی پٹاری“ پڑھ کے دنیا نوں ہساندے

ک کدے نہ غفلت ورتی ہر لمحہ کم لایا

اک اک اکھر جوڑ کے ایہناں ہے دیوان بنایا

ے یاری رب نال ایہناں لائی سوہنی عمر گزاری

وچ مزاج دے ثانی ناہیں شاعری بڑی کراری

و وی رب دی رحمت اپنی آناں شانناں پائیاں

بے شمار کتاباں ایہناں لکھ کے ہین چھپائیاں

الف اج دی دنیا اندر ڈٹھا میں ازما کے

ایہناں دیاں کتاباں وچن پھیری والے آ کے

ل لائق تے قابل پسن سمجھاں سرتاں والے

”خون دیاں ندیاں“ کنیاں جلدیاں غم دے حال حوالے

ے یارو میں نکی عمرے فیض ایہناں توں پایا

”گھگی کاں“ دا قصہ پڑھ کے ملن ایہناں نوں آیا

نوٹ: ہر شعر دا پہلا اکھر جوڑ و تاں ”حاجی چراغ دین جونیکے والے“

بن دا اے۔ حروف تہجی شعراں نال ملا کے پڑھو۔

شاعر: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

فیض پور خور دشر قبور روڈ ضلع شیخوپورہ

رانا محمد اشفاق شہید دی وفات حسرت آیات اتے

غم دایینہ

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری دا

کل من علیہا فان دنیا ہاتف ٹل کھڑکا کے ٹر گیا اے
استھے ماڑا تے تگڑا جو آیا آخر بسترا چا کے ٹر گیا اے

دنیا ہے فانی آخر چھڈ جانی ناصح خبر سنا کے ٹر گیا اے
ایتھوں آخر سکندر نے کوچ کیتا جیہڑا جھنڈا جھلا کے ٹر گیا اے

دو ہزار چھ دا خونی سن چڑھیا سینے داغ لگا کے ٹر گیا اے
گھر وسدا رسدا اجڑیا اے صف ماتم وچھا کے ٹر گیا اے

رانا محمد اشفاق توں جاں صدقے گوہڑا پیاز اوہ پا کے ٹر گیا اے
چھڈ روندیاں متراں یاراں تائیں سٹ بجر دی لا کے ٹر گیا اے

ماں رو رو کے اج وین کردی سارا ٹبر روا کے ٹر گیا اے
ہندا باپ تے اوہ وی کرلا وندا اج انگ ساک تڑفا کے ٹر گیا اے

آئی چار دن دی گوہڑی چاننی سی چن مکھ لکا کے ٹر گیا اے
آئی رنگی بہار سی چن اندر دلبر مکھ بھوا کے ٹر گیا اے

چھڈ لاڈلے پت روان ہو یا دھی دے لاڈ لڈا کے ٹر گیا اے
ویرانے دے رو رو گھائل ہوئے اپنی چند چھڈا کے ٹر گیا اے

شالا اوسدے قاتل خوار ہوون سینے گولیاں کھا کے ٹر گیا اے
بندہ بیسی اوہ بیمثال جگ تے سوہنا خلق وکھا کے ٹر گیا اے

ماتے تكدے اوسدا راہ بیٹھے ڈھولن آس مکا کے ٹو گیا اے
سختی ہتھ داسی وڈے دل والا اپنا ڈیرا چکا کے ٹر گیا اے

سی مہمان نواز کمان دا اوہ زہد بندگی کما کے ٹر گیا اے
سی نمازی تے روزے دار پکا جا نماز وچھا کے ٹر گیا اے

جوراں ماوس نوں کوثر دے جام دتے اپنی رت وگا کے ٹر گیا اے
نبی پاک دی قربت نصیب ہووے تارا جگمگا کے ٹر گیا اے

دلدار سی اوہ غمخوار سی اوہ پھل مہک مہکا کے ٹر گیا اے
فقیر اثر آیا اوہنوں ملن دے لئی کونج وانگنوں کرلا کے ٹر گیا اے

وما ارسلناك الا رحمة للعالمين

تے اسماں تہا نوں سارے جہاناں لئی رحمت بنا کے گھلایا اے

ولادت باسعادت مقام ولادت (مکہ مکرمہ)

۱۲ ربيع الاول روز دوشنبہ بعد صبح صادق قبل طلوع آفتاب

۱۱۱۰ ہجرت ۳۶۳۷ طوفان نوح علیہ السلام

یکم جیٹھ ۶۷۲ کلجگ

۲۰ ماہ ہفتم ۲۵۱۵ ابراہیمی

۲۰ ماہ نیساں ۸۸۲ سکندری

یکم جیٹھ ۶۲۸ بکرمی شمسی

۲۲ اپریل ۵۷۱ عیسوی

رسول اکرم ﷺ دی مکی زندگی

ولادت باسعادت

عام الفیل سی تے مکے اتے یمن دے حاکم ابرہہ دا حملہ نا کام ہو چکیا سی۔ بہار

دی رت تے دوشنبے دا دن سی ۱۲ ربيع الاول مطابق ۲۰ اپریل ۵۷۱ بوقت فجر قبیلہ قریش

دے اک معزز تے ممتاز گھرانے وچ آفتاب عالم تاب دا ظہور ہو یا۔ کہ جسے سارے

جہان نوں جہالت دے ہنیریاں توں نجات دوانی سی۔ حضور ﷺ دے والد حضرت
 عبداللہؑ آپ دی ولادت توں پہلاں ای بھر جوانی وچ انتقال فرما چکے سن۔ تاں فیر
 آپ دے دادا عمید المطلبؑ نے اپنے مرحوم پتر دی ایس عظیم یادگار نوں جھولی وچ لیا
 تے خانے کعبے وچ جا کے دعا کیتی۔ ستویں دیہاڑے عقیقہ کیتا تے سارے قبیلے دی
 دعوت دا اہتمام ہویا تے بچے دا ناں ”محمد“ رکھیا۔ لوکاں نے حیرت نال پچھیا کہ
 خاندان دے پکے تھتھے ناں چھڈ کے ایہ ناں کیوں رکھیا۔ تاں دادے نے آکھیا۔
 ”میں سوچدا ہاں کہ میرا بچہ ساری دنیا دی تعریف دا حق دار قرار پائے۔“ والدہ نے
 ”احمد“ ناں رکھیا۔ ایس زمانے وچ عام رواج سی کہ عرب دے شریف لوگ اپنے ددھ
 پیندے بالاں نوں چنگی تربیت لئی پنڈاں وچ گھل دیندے۔ تاں جے اوہناں دی
 مڈھلی پرورش تے تربیت کھلی فضا وچ ہووے تے اوہناں وچ فصاحت دا جوہر وی پیدا
 ہو جاوے۔

ولادت دے کجھ دیہاڑے تیکر ابو لہب دی آزاد کیتی ہوئی لونڈی ثویبہ نے
 ددھ پیا یا تے ایس توں بعد رواج دے مطابق حضور ﷺ نوں بنو سعد دی اک نیک
 خاتون حلیمہؑ دے سپرد کر دتا گیا۔ اوہ ہر چھ مہینیاں پچھوں حضور ﷺ نوں لیا کے ملو اجایا
 کردی سی۔ آخر چار ورہیاں دے بعد اوہ آپؐ نوں ماں دے کول چھڈ گئیاں۔

ہاجرت مدینہ

مکی زندگی

ایہ ۲۷ صفر ۱۳ نبوی دا واقعہ اے۔ مکیوں دائیں پاسے تن چار میل دے

پندھاتے جبل ثور وچ اک تنگ غار اے۔ جیہدے وچ آں حضور ﷺ تے
 حضرت ابو بکر فخر توں پہلاں پہلاں اپڑ گئے۔ تن راتاں تے تن دن حضور ﷺ نے
 اپنے یار غار نال رہ کے گزارے۔ چوتھی رات حضرت ابو بکرؓ دے آزاد کیتے ہوئے
 غلام عامر بن فہیرہ مکے توں دو اونٹنیاں لے آئے تے ۸ ربیع الاول دی صبح مدینے
 دے لاگے جا پڑے۔ گلی کوچیاں وچوں ذکر اذکار دے گیت فضا وچ گونج رہے سن۔
 بنونجار دیاں نکلیاں نکلیاں کڑیاں دف و جاو جا کے ایہ عربی شعر گارہیاں سن۔

طلع البدر علينا

من ثنّيات الوداع

وجب الشکر علينا

مادعی اللہ داع

معنی: اساڈے اتے چودھویں دا جن چڑھیا۔ ثنّیات الوداع وچوں۔ اساڈے اتے
 شکر واجب اے۔ جدوں تیکر اللہ داناں لیا جاوے۔

حجۃ الوداع

۱۰۰ھ

۱۰ھ دے آخر تک سارا جزیرہ نما عرب اسلام قبول کر چکیا سی۔ باطل تے
 مخالف طاقتاں مرچکیاں سن۔ حق تے صداقت دا نظام ہر پاسے کھل گیا۔ غیر فطری
 تے باطن آئین چھاں وانگوں سنگھڑ گیا۔ آخر اوہ ویلا آ گیا کہ عظیم مقصد دی تکمیل دا

اعلان کر دتا جاوے۔ ایس مقصد دی تکمیل لئی حضور ﷺ نے حج بیت اللہ کرن دا ارادہ کیتا۔ تاں جے عام لوکائی نوں اسلام دی مڈھلی تعلیم تے حج دے مسئلیاں دی جانکاری دتی جاوے۔ تاں فیر اعلان ہو گیا کہ خاتم النبیین ﷺ ایس سال حج فرماؤن گے۔ ایس خبر دا سننا سی کہ عرب دی ہر نکر وچوں مسلماناں دا ہڑھ چڑھ آیا۔ ایس حج اکبر وچ لگ لگ سوا لکھ اسلام دے پتراں نے شرکت دا شرف حاصل کیتا۔

ایہ حج ۱۰ھ وچ ہو یا۔ جنہوں حجۃ الوداع دے ناں نال دسیا جاندا اے۔ آنحضرت ﷺ نے نبوت دے بعد ایہو اک حج کیتا۔ ایس حج نوں حجۃ الوداع آکھن دا سبب ایہ ہے کہ آپ نے اپنے منیٰ تے یوم عرفہ دے خطبیاں وچ مسلماناں نوں خدا حافظ (وداع) آکھ دتا سی۔ نبی کریم ﷺ نے ایس حج دے موقعہ اتے جیہڑے رکن ادا کیتے اوہ مسلماناں لئی حج دے قواعد بن گئے تے صدیاں بیتن دے بعد وی اوہناں وچ تبدیلی نہیں ہوئی۔ ایس حج دے دوران آپ نے ۹ ذوالحجہ نوں پیشی دے بعد اونٹنی اتے سوار ہو کے عرفات دے میدان وچ اک خطبہ دتا۔ جیہڑا آخری حج دا خطبہ اکھواندا اے۔ ماہیہ خطبہ اسلامی تعلیم دا نچوڑ تے قیامت تیکر انسانی منشور دی وڈیائی اے۔ ایس موقعہ اتے اللہ تعالیٰ نے مسلماناں نوں دین دی تکمیل دی نوید سنائی۔ حج دے بعد آپ مدینے پرتے۔ جتھے صرف تن مہینیاں پچھوں آپ دا وصال ہو گیا۔

ایس عظیم خطبے دے اہم نکتے درج نہیں۔

فرمایا۔

۱:- لوگو! تہاڈے لہو مال تے تہاڈیاں عزتاں اک دو جے اتے انج ای حرام نہیں۔ جیویں کہ تہاڈے لئی انج دادن۔ ایہ شہرتے ایہ حرمت والا مہینہ حرام اے۔

۲:- ہاں! جاہلیت دے سارے رواج میرے دوہاں پیراں تھلے ہین۔ (میں اوہناں نوں ختم کردا ہاں) لوکو! بے شک تہاڈا رب اک اے تے بے شک تہاڈا پیو اک اے۔ عربی نوں عجمی اتے، عجمی نوں عربی اتے، گورے نوں کالے اتے کالے نوں گورے اتے کوئی فضیلت نہیں پر تقویٰ دے سبب۔

۳:- جاہلیت دے سارے سودوی باطل کر دتے گئے نیں تے سب توں پہلاں میں اپنے خاندان عباس ابن عبدالمطلب داسود ختم کردا ہاں۔

۴:- عورتاں دے معاملے وچ خدا تعالیٰ کولوں ڈرو۔ تہاڈا عورتاں اتے تے عورتاں دا تہاڈے اتے حق اے۔

۵:- تہاڈے غلام تہاڈے بھراہین۔ جو کجھ آپ کھاؤ۔ اوہو اوہناں نوں کھاؤ تے جو کجھ خود پہنؤ اوہو اوہناں نوں پہنؤ۔

۶:- جے کوئی کالا کولا۔ کن کٹیا غلام حبشی وی تہاڈا امیر ہووے تے اوہ تہانوں خدا تعالیٰ دی کتاب دے مطابق چلائے تاں اوہدی اطاعت تے فرمانبرداری کرو۔

۷: الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت

علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دیناً 0

اج میں انسان دے شرف دے سنیہے نوں مکمل کر دتاتے آدمیت دے احترام

دی نعمت نوں تہاڈے اتے انعام کر دتاتے تہاڈے لئی اسلام (جیہڑا انسان دے شرف

دا چارٹراے) نوں بطور دین پسند کیتا۔

آخر وچ فرمایا۔

اے لوگو! سو میں اللہ دا پیغام تہاڈے تیک اپڑا دتا اے۔ لوکاں جو اب دتا۔

نعم یا رسول اللہ! بلغت و نصیحت

کیوں نے آپ نے پوری خیر خواہی نال اپڑا دتا اے۔ حضور ﷺ نے خطبہ ختم کر دیاں ہویاں فرمایا۔ ”جیہڑے لوک اتھے ہین اوہ ایہ ساریاں گلاں اوہناں لوکاں نوں اپڑا دین۔ جیہڑے اتھے موجود نہیں۔

السلام علیکم: تہاڈے اتے اللہ دی رحمت ہووے۔

نسب نامہ

سلسلہ مادری

محمد رسول اللہ۔ آمنہ۔ وہب۔ عبدمناف۔ زہرہ۔ کلاب

سلسلہ پدری

محمد رسول اللہ۔ عبد اللہ۔ عبدالمطلب۔ ہاشم۔ عبدمناف۔ قصی۔ کلاب بن مرہ بن کعب بن لوی بن غالب بن فہر بن مالک بن النضر بن کنانہ بن حزمہ مدرکہ بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان۔ عدنان چالہویں پیڑی وچ حضرت اسماعیل زنج اللہ دے نامور فرزند سن۔ حضرت اسماعیل حضرت ابراہیم خلیل اللہ دے وڈے صاحبزادے سن۔

سیرت مقدسہ الصادق الامین

انتقال والد ماجد قبل ولادت

۶ ولادت محمدؐ یہ وچ والدہ ماجدہ دا انتقال۔ آپؐ دی عمر شریف ۶ سال دی سی۔

۹ ولادت محمدؐ یہ وچ عبدالمطلب دا انتقال۔ ایہ حضور ﷺ دے دادے سن۔

۱۳ ولادت محمدؐ یہ وچ پہلا سفر شام تجارت لئی ابوطالب دے نال

۱۵ ولادت محمدؐ یہ وچ حرب فجار وچ شرکت۔ ایس جنگ دا مقصد کعبہ دی

حرمت دا قیام سی۔

۲۳ ولادت محمدؐ یہ وچ دو جا سفر تجارت۔ حضرت خدیۃ الکبریٰ رضی اللہ عنہا دے

غلام میسرہ دے نال۔

۲۶ ولادت محمدؐ یہ وچ۔ خدیجہ بنت خویلد نال نکاح عمر شریف ۲۵ سال ۲ مہینے ۱۰

دن۔ حضرت خدیجہ دی عمر ۴۰ سال سی۔

۳۵ ولادت محمدؐ یہ وچ۔ خانے کعبے وچ اک معمار دی حیثیت نال حصہ لیا

تے حجر اسود دے مسئلے اتے عرب قبیلیاں دے وچکار اختلاف دا تاریخی فیصلہ

۳۶ توں ۴۰ وچ بوہتا ویلا غار حرا وچ گزاریا۔

بعثت نبوت

مکی زندگی

اکتاہویں سال دے پہلے دن نبوت دا اعلان فرمایا۔ وحی الہی دا نزول ہو یا۔

۱ نبوت وچ سیدنا ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ سیدنا علی مرتضیٰ رضی اللہ عنہ۔ ام

المومنین خدیجہ الکبریٰ رضی اللہ عنہا تے حضرت زید رضی اللہ عنہ نے ایمان تے اسلام

دی سعادت حاصل کیتی۔ صدیق اکبر رضی اللہ عنہ دی دعوت اتے حضرت عثمان غنی رضی اللہ عنہ، عبدالرحمن بن عوف رضی اللہ عنہ، سعد بن ابی وقاص رضی اللہ عنہ، طلحہ رضی اللہ عنہ تے زبیر رضی اللہ عنہ نے اسلام قبول کیتا۔ ارقم بن ارقم رضی اللہ عنہ۔ بلال حبشی رضی اللہ عنہ۔ صہیب رومی رضی اللہ عنہ تے حضرت سمعیہ رضی اللہ عنہ نے اسلام دی سعادت حاصل کیتی۔ ابو عبیدہ ابن الجراح رضی اللہ عنہ سعید ابن زید رضی اللہ عنہ، عبداللہ ابن مسعود رضی اللہ عنہ ایمان لیائے تے شرف صحابیت حاصل کیتا۔

دار ارقم وچ جیہڑا کوہ صفادے دامن وچ سی۔ دینی تعلیم لئی پہلا مدرسہ قائم کیتا گیا۔ اتھے ۳ نبوت تیکر ہولی ہولی لوکاں نوں اسلام دی تعلیم دتی گئی۔

۴ نبوت توں کھلم کھلا دین سکھایا جان لگا۔ آزمائشاں دا بوجھ کھلیا۔ ساحر تے کاہن دے ناں نال پکارے گئے۔ سکی چاچی ام جمیل زوجہ ابولہب نے راہ وچ کنڈے کھلارے۔ نماز پڑھدیاں ہوپیاں دھون مبارک وچ چادر پا کے وٹ چڑھائے گئے۔ حضرت سمیہ رضی اللہ عنہا دے پٹ وچ نیزا مار کے شہید کیتا گیا۔ حضرت زبیر رضی اللہ عنہ نوں کھجور دنی چٹائی وچ لھیٹ کے کوٹھڑی وچ بند کر کے دھون دتا گیا۔ بلال حبشی نوں گرم گرم پتھراں اتے لمان پایا گیا تے پیراں وچ رسی پا کے گھسیٹیا گیا۔

۵ نبوت رجب دے مہینے وچ انفرادی ہجرت دا حکم ہو یا۔ حضرت عثمان

رضی اللہ عنہ تے حضرت رقیہ بنت رسول اللہ ﷺ نے حبشہ ولے ہجرت فرمائی۔

۶ نبوت وچ حضرت حمزہ رضی اللہ عنہ تے فیرتن دن دے بعد حضرت عمر

رضی اللہ عنہ نے اسلام قبول کیتا۔ کعبے وچ نماز پڑھی گئی۔

۷ نبوت وچ شعب ابی طالب وچ نظر بند کیتے گئے۔ قریش نے آپ اتے عرصہ حیات تنگ کرن دا معاہدہ کر کے ستم کیتا۔ اوائل ۱۰ نبوت تیکر ہر طرح دے ظلم کیتے گئے تے ایمان لیاؤن والیاں نوں بری طرح ستایا گیا۔

۱۰ نبوت وچ شعب ابی طالب وچوں قید توں رہائی دے بعد طائف دا سفر فرمایا۔ دعوت حق وچ جسم اطہر نوں لہولہان کرایا تے خون دے ترہائیاں لئی ہدایت دی دعا فرمائی۔

۱۱ نبوت وچ مدینے منورہ دے پہلے قافلے نے ایمان دی دولت پائی۔

۱۲ نبوت ۲۰ رجب لمرجب روز دوشنبہ معراج عطا ہوئی۔ پنج وقت دی نماز

فرض ہوئی۔

۱۳ نبوت وچ ۲۷ صفر المظفر جمعہ دی رات نوں سیدنا صدیق اکبر رضی اللہ

عندے نال مکے توں ہجرت کیتی۔

بعد ہجرت

مدنی زندگی

۱ ہجرت وچ یکم ربیع الاول دوشنبہ دے دن غار ثور وچوں باہر تشریف

لیائے۔ ۸ ربیع الاول دوشنبہ دے دن قبا وچ رونق افروز ہوئے۔ ۲۲ ربیع الاول دو

شنبہ دے دن قبا وچ چوداں دن قیام دے بعد مدینہ منورہ وچ نور افروز ہوئے۔

مدینہ منورہ داناں صدیاں توں بیٹرب سی۔ اوس بیٹرب نے آپ دے قدماں

دی برکت نال مدینتہ الرسول ہون دا شرف حاصل کیتا۔ مدینہ منورہ و مسجد نبوی دی بنیاد رکھی گئی۔

۲ ہجرت وچ اذان دا حکم ہويا۔ کعبہ مکرمہ قبلہ قرار پایا۔ رمضان المبارک دے روزے فرض ہوئے۔ ۱۳۱۳ اصحاب رسول رب العالمین نے رسول رب العالمین دی معیت وچ غزوہ بدر وچ شرکت کیتی۔ اک ہزار داتن سوتیراں نے مقابلہ کیتا۔ امت محمدیہ دا فرعون ابو جہل ماریا گیا۔

۳ ہجرت وچ زکوٰۃ فرض ہوئی۔ ماہ شوال وچ غزوہ احد پیش آیا۔ حضرت حمزہ رضی اللہ عنہ حضور ﷺ دا چاچا شہید ہويا۔ آنحضرت ﷺ نے سید الشہداء دا خطاب مرحمت فرمایا۔

۴ ہجرت وچ شراب دا پینا حرام قرار پایا۔

۵ ہجرت وچ عورتاں نوں پردے دا حکم دتا گیا۔ آیت حجاب نازل ہوئی۔ ماہ شوال وچ غزوہ خندق پیش آیا۔

۶ ہجرت وچ قریش نال تاریخی معاہدہ ہويا۔ جیہڑا صلح حدیبیہ دے نال نال مشہور اے۔ ایس سن وچ آپ نے اپنے ویلے دے مشہور بادشاہاں کول سفیر گھلے تے اسلام دی دعوت دتی

۷ ہجرت وچ غزوہ خیبر ماہ محرم تے ماہ صفر ثمامہ والی و نجد جبلہ شاہ غسان فروہ بن عمروہ خزاعی شام دے گورنر نے اسلام قبول کیتا۔

۸ ہجرت وچ فتح مکہ رمضان المبارک وچ عام معافی دا اعلان غزوہ حنین دے بعد فتح مکہ خالد بن ولید عثمان بن ابوطالب عمر بن عاص نے مدینے حاضر ہو کے

اسلام دی سعادت حاصل کیتی۔ عکرمہ بن ابوجہل مسلمان ہوئے۔
 ۹ ہجرت ماہ رجب وچ غزوہ تبوک پیش آیا۔ حج فرض ہو یا۔ صدیق اکبر
 رضی اللہ عنہ نون امیر الحج مقرر کیتا۔ عدی ابن حاتم طائی اکیدروالی دومتہ الجندل۔ ذی
 الکلاع بادشاہ قبائل حمیر نے اسلام قبول کیتا۔
 ۱۰ ہجرت وچ اک لکھ تے چوی ہزار امتیاں (صحابیاں) نون نال لے کے
 حج دافرض ادا فرمایا تے اسلام دے سارے اصول سمجھا کے امت نون وداع فرمایا۔

خلفائے راشدین دی خلافت دی مدت

۱۔ سیدنا صدیق اکبر رضی اللہ عنہ

مدت خلافت: دو سال تن ماہ تے نو دن بانی جمادی الآخر بروز دوشنبہ ۱۳ھ
 بمطابق ۲۳ اگست ۶۳۲ء وچ انتقال فرمایا۔ حجرہ ام المومنین حضرت عائشہ صدیقہ
 رضی اللہ عنہا الموسوم بہ گنبد خضریٰ سرکار دو عالم ﷺ دے پہلو وچ (مدینہ منورہ)
 آرام فرمائیں۔

۲۔ سیدنا عمر فاروق رضی اللہ عنہ

مدت خلافت: دس سال پنج ماہ تے چار دن۔ چھٹی ذی الحجہ ۲۳ھ نون بخردے
 ویلے حالت امامت وچ ابولولو فیروز مجوسی نے حملہ کیتا۔ یکم محرم ۲۴ھ نون انتقال فرمایا۔
 گنبد خضریٰ پہلوئے سیدنا صدیق اکبر آرام گاہ اے۔

۳: سیدنا عثمان غنی رضی اللہ عنہ

مدت خلافت: بارہاں سال یاراں دن اٹھاراں ذی الحجہ ۳۵ھ نوں انتہائی
مظلومیت دی حالت وچ شہید ہوئے۔ جنت البقیع (مدینہ منورہ) وچ مزار پر انوار
اے۔

۴: سیدنا علی المرتضیٰ کرم اللہ وجہہ

مدت خلافت: چار سال نو ماہ ستاراں رمضان المبارک ۴۰ھ وچ ابن ملجم
دے ہتھوں فجر دے ویلے کوفے دی مسجد وچ نماز پڑھانڈیاں شہید ہوئے تے جامع
کوفہ دے لاگے یاں قصر کوفہ وچ نجف اشرف دے مقام تے دفن کیتے گئے۔

سیدنا مسلمین حضرت حسن رضی اللہ عنہ

مدت خلافت چھ مہینے حضرت حسنؓ نے ۴۱ھ وچ حضرت امیر معاویہ رضی
اللہ عنہ دے حق وچ منصب خلافت توں دستبرداری اختیار کر لئی سی۔ ۴۹ھ یاں
ابوالفرح اصفہانی دی روایت دے ۵۱ھ وچ زہر نال شہید ہوئے۔ مدینہ منورہ وچ
مزار اقدس اے۔

خلافتاں دی کل مدت: انتی سال یاراں ماہ تے چویں دن۔

علیکم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدين

المهديين 0

ازواج مطہرات

۱۔ ام المومنین حضرت خدیجہ الکبریٰ رضی اللہ عنہا

۱۔ حضرت خدیجہ الکبریٰ نال پنچی سال دی عمر شریف وچ نکاح فرمایا۔ اوس ویلے حضرت خدیجہ دی عمر چالی سال سی۔ ۱۰ نبوت وچ اوہناں نے انتقال فرمایا۔

۲: ام المومنین حضرت سودہ رضی اللہ عنہا

حضرت سودہ نال ۱۰ نبوت وچ نکاح فرمایا۔ حضرت عمر دی خلافت دے چھیکر لے دناں وچ انتقال ہويا۔

۳: ام المومنین حضرت عائشہ صدیقہ رضی اللہ عنہا

ایہ حضرت صدیق اکبر رضی اللہ عنہ دی صاحبزادی سن۔ ۲ھ وچ حضور ﷺ دے کاشانہ اقدس وچ آئیاں ۵۷ھ وچ ۷ رمضان المبارک نوں انتقال فرمایا۔ جنت البقیع وچ دفن ہین۔ ایہناں دا حجرہ مبارکہ سرکار دوعالم ﷺ دی آرام گاہ اے۔

۴: ام المومنین حضرت حفصہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا

حضرت عمر رضی اللہ عنہ دی صاحبزادی ۳ھ وچ آپ نے نکاح فرمایا۔ ۲۵ھ وچ مدینہ منورہ وچ انتقال ہويا۔

۵: ام المومنین حضرت زینب بنت خزیمہ رضی اللہ عنہا

۴ھ وچ حضور ﷺ دے ساہمنے اوہناں دا انتقال ہويا۔

۶: ام المومنین ام سلمہ رضی اللہ عنہا

۶۳ھ وچ انتقال فرمایا۔ جنت البقیع ابدی آرام گاہ اے۔

۷: ام المومنین حضرت زینب بنت جحش رضی اللہ عنہا

آپ دا ۳ھ وچ انتقال ہويا۔

۸: ام المومنین حضرت جویرہ رضی اللہ عنہا

ماہ ربیع الاول ۵۰ھ نون مدینہ منورہ وچ آپ نے وفات پائی۔

۹: ام المومنین حضرت ام حبیبہ رضی اللہ عنہا

حضرت ابوسفیان دی بیٹی سن۔ ۵ھ وچ حضور اکرم ﷺ نے نکاح فرمایا۔

۴۴ھ وچ مدینہ منورہ وچ انتقال فرمایا۔

۱۰: ام المومنین حضرت میمونہ رضی اللہ عنہا

آپ نے ۵ھ وچ مقام سرف وچ انتقال فرمایا تے اوتھے ای آرام گاہ

اے۔

۱۱: ام المومنین حضرت صفیہ رضی اللہ عنہا

آپ دا۔ ۵ھ وچ انتقال ہويا۔

۱۲: ام المومنین حضرت ماریہ قبطیہ رضی اللہ عنہا

(حضرت ابراہیم ایہناں دے فرزند سن۔ جیہڑے حضور ﷺ دے ساہمنے کم

سنى وچ انتقال كر گئے۔ محرم ۱۶ ھ وچ ايہناں دا انتقال ھويا۔

۱۳: ام المومنين ريحانہ بنت زيد رضی اللہ عنہا

مدت تبليغ رسالت و نبوت

اٹھ ہزار اک سو چھبچھ (۸۱۵۶) دن

ازواج مطہرات دا حق مہر

حضرت خديجہؓ دا مہر ۵۰۰ درہم یاں ایس قیمت دے اوٹھ سن۔

حضرت ام سلمہؓ دا مہر۔ کوئی استعمال دی چیز سی۔ جیہڑی دس درہم دی سی۔

حضرت جویریہؓ دا مہر ۴۰۰ درہم سی۔

حضرت ام حبیبہؓ دا مہر ۴۰۰ دینار سن۔

حضرت سودهؓ دا مہر ۴۰۰ درہم سن۔

تعداد غزوات تے سرايا (۳ ھ توں ۹ ھ تیکر) اکیاسی

جیہڑے غزوات وچ نبی ﷺ شریک ہوئے سن۔ اوہناں دی تعداد ۲۷

اے۔ ترتیب درج اے۔

(۱) غزوة ودان یا ابؤ (۲) غزوة بواط

(۳) غزوة سفوان (۴) غزوة ذوالعشیرہ

- (۶) غزوة قیطاق
 (۸) غزوة قرقرۃ الکدر
 (۱۰) غزوة احد
 (۱۳) غزوة دو مته الجندل
 (۱۶) غزوة احزاب یا خندق
 (۱۸) غزوة بنو لحيان
 (۲۰) غزوة حدیبیہ
 (۲۲) غزوة وادی القری
 (۲۳) غزوة مکہ
 (۲۶) غزوة طائف
- (۵) غزوة بدر الکبریٰ
 (۷) غزوة السویق
 (۹) غزوة غطفان یا انمار
 (۱۳) غزوة بدر الاخریٰ
 (۱۵) غزوة بنو مصطلق
 (۱۷) غزوة بنو قریظہ
 (۱۹) غزوة ذی فردہ یا غابہ
 (۲۱) غزوة خیبر
 (۲۳) غزوة ذات الرقاع
 (۲۵) غزوة جنین
 (۲۷) غزوة تبوک

اکیاسی غزوات تے سرایا وچ شہید تے قتل ہون والیاں دی اکٹھی گنتی: اک

ہزار اٹھاراں

اک جنگ دی اوسط ۱۲-۱۲ (ساڈھے باراں) عدد

مجموعی نقصان و نقشہ درج اے

فریق داناں	قیدی	پھتل	مقتول	کل تعداد
مسلمان	۱	۱۲۷	۲۵۹	۳۸۷
مخالف	۶۵۶۳	نامعلوم	۷۵۹	۷۳۲۳
میزان	۶۵۶۵	۱۲۷	۱۰۱۸	۷۷۱۰

آنحضرت ﷺ دے قیام دی مدت

عالم دنیوی وچ ولادت مبارکہ توں وفات دے دیہاڑے تیکر ۶۳ سال ۴ دن یا ۲۲۳۳۰ دن ۶ گھنٹے قیام فرما کے ۱۲ ربیع الاول ۱۱ھ روز دوشنبہ بمطابق ۸ جون ۶۳۲ء بوقت چاشت سفر آخرت اختیار کر کے حضرت عائشہ صدیقہ دے حجرہ مبارکہ وچ قیام فرمایا۔

قیام مکہ معظمہ: ۵۳ سال

قیام مدینہ منورہ: عالم دنیوی وچ ۱۰ سال تے گنبد خضریٰ وچ اج تیکر آرام فرماہن۔

سرور کائنات ﷺ دے چاچے

آپ دے نو چاچے سن۔ اوہناں دے ناں سیرت ابن ہشام وچ انج درج ہن۔

(۱) حمزہ رضی اللہ عنہ	(۲) العباس رضی اللہ عنہ
(۳) ابوطالب (ابن مناف)	(۴) ابولہب (عبد العزیٰ)
(۵) زبیر	(۶) مقوم
(۷) ضرار	(۸) مغیرہ
(۹) حارث	

پر حضرت حمزہ رضی اللہ عنہ تے حضرت عباسؓ دے علاوہ کسے نے اسلام قبول نہیں کیتا۔ جناب ابوطالب وی ایمان لیائے۔ فدائی تے مددگار وی سن تے آپ دی دشمنی وچ ابولہب ابو جہل توں دے نال کوئی حصہ نہ لیا سی۔ ابولہب دی تنگدلی دا

ثبوت سورہ ابی لہب اے۔

فرزندان والاتبار

۱: حضرت قاسم رضی اللہ عنہ

۲: حضرت عبداللہ رضی اللہ عنہ (ایہناں والقب طیب تے طاہری۔)

۳: حضرت ابراہیم رضی اللہ عنہ

بنات طیبات

۱: حضرت زینب رضی اللہ عنہا (ایہناں دے شوہر ابو العاص بن ربیع سن)

ایہناں دی صاحبزادی حضرت امامہ رضی اللہ عنہا سن۔

۲: حضرت رقیہ رضی اللہ عنہا۔

۳: حضرت ام کلثوم رضی اللہ عنہا (ایہناں دونواں دے سرتاج حضرت عثمان

غنی رضی اللہ عنہ سن۔) حضرت رقیہ رضی اللہ عنہا دے انتقال دے بعد حضرت ام کلثوم

رضی اللہ عنہا نال نکاح ہو یا۔

۴: حضرت فاطمہ رضی اللہ عنہا (ایہناں دے شوہر حضرت علی مرتضیٰ رضی اللہ عنہ

سن) ایہناں چونہاں دی والدہ ماجدہ داناں حضرت خدیجہ الکبریٰ رضی اللہ عنہا سی۔

حضرت فاطمہ رضی اللہ عنہا دے دو بیٹے حضرت امام حسن رضی اللہ عنہ تے

حضرت امام حسین رضی اللہ عنہ سن تے حضرت امام حسین رضی اللہ عنہ نے اپنا تن من

تے دھن اپنے ناناں دے دین دی نگہبانی اتے کر بلا وچ قربان کردتا اے۔

حضرت محمد ﷺ دیاں پھپھیاں:

چھ سن۔ پراک پھپھی داناں حضرت صفیہ بنت عبدالمطلب اے۔ ایہناں دے

فرزند حضرت زبیرؓ سن جیہڑے ام المومنین حضرت خدیجہ الکبریٰ رضی اللہ عنہا دے

سکے بھتیجے تے سیدنا حضرت صدیق رضی اللہ عنہ دے جوئی سن تے حوازی ء رسول

ﷺ ہون دا شرف حاصل سی۔ ایہناں دے علاوہ دو جی پھپھیاں دے ناں ایہ ہین

ام حکیم البیہما

(ایہ حضرت عثمان غنی رضی اللہ عنہ دی نانی سن)

☆ اروی

☆ عاتکہ

☆ برہ

☆ امیمہ

بعض مورخاں نے اروی تے عاتکہ دے متعلق ایہ وی لکھیا اے۔ کہ اوہناں

نے اسلام قبول کر لیا سی۔

شب برات

شعبان مبارک دی پندرہویں رات رحمتاں تے برکتاں والی رات اے۔
 شب برات دے معنی نجات پانا (چھٹکارا پانا) اے۔ ایہ اوہناں رحمتاں تے برکتاں
 تے بخشش مغفرت والیاں پنج راتاں جمعے دی رات، رجب دی پہلی رات، نکی
 عید (عید الفطر) دی رات، وڈی عید (عید الاضحیٰ) وچوں شعبان دی پندرہویں رات
 اک مبارک رات ((شب برات) اے۔ شیخ سید عبدالقادر جیلانی شہنشاہ بغداد ورحمۃ
 اللہ علیہ نے غنیۃ الطالبین وچ بتے دو نوجے مفسراں تے دین اسلام دے عالماں نے
 حدیثاں پا کال دے مضموناں دے چائن وچ پندرہویں شعبان دی رات بارے دیا
 اے کہ ایس رات وچ اللہ تعالیٰ دے نیک بندے آخرت دی رسوائی تے ذلت کولوں
 دور کردتے جاندے نیں۔ ایس رات وچ مرن والیاں (جہاں نے ایسے سال
 وفات پانی اے) اوہداناں لکھ دتا جاند اے۔ تے جسے جمننا اے۔ اوہداناں وی درج
 ہو جاند اے۔ ایس رات پورے سال دے اعمال اٹھالے جاندے نیں۔ تے
 پورے سال دارزق نازل کیتا جاند اے۔

حضرت علی المرتضیٰ کرم اللہ وجہہ، روایت فرماندے نیں۔ کہ کریم صلی اللہ علیہ
 وسلم نے فرمایا۔ جدوں شعبان دی پندرہویں تاریخ آوے۔ تاں رات نوں جاگوتے
 دن نوں روزہ رکھو۔ بے شک اللہ تعالیٰ دی رحمت سورج ڈبن دے ویلے پٹھلے آسمان
 اتے آجاندی اے۔ تے اللہ تعالیٰ فرماندے نیں۔ کہ ہے کوئی بخشش منکن والا۔ کہ

اوہنوں بخش دیواں۔ ہے کوئی رزق منکن والا کہ اوہنوں رزق دیواں ہے کوئی سلامتی منکن والا کہ اوہنوں سلامتی تے سکھ دیواں تے سورج چڑھن تیکر رحمت دا دریا ٹھاٹھاں ماردار ہندا اے۔ ایس رات قبرستان وچ جانا نبی پاک ﷺ دی سنت اے۔ ایس رات وچ صلوٰۃ الخیر اک سورکت نفل (جیہدی ہر رکعت وچ دس وار قل شریف پڑھنا) بڑی فضیلت اے۔

حضرت حسن بصری رحمۃ اللہ علیہ فرماندے نیں۔ کہ مینوں تیہہ صحابہ کرام نے دیا کہ جیہڑا شخص ایس رات نوں صلوٰۃ الخیر پڑھے گا۔ تاں اللہ تعالیٰ اوہدے اتے ستر وار کرم دی نگہ فرماوے گا۔ تے اک وار دی نگہ وچ ستر ضرورتاں پوریاں کرے گا۔ جہاں وچوں گھٹ توں گھٹ حاجت گناہواں دی بخشش اے۔ سند البزار وچ سیدنا ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ تے سنن ابن ماجہ وچ حضرت ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ کولوں روایت اے۔ کہ آنحضرت ﷺ نے فرمایا کہ اللہ تعالیٰ شعبان دی پندرہویں رات نوں تجلی فرماندا اے۔ تے ساری مخلوقات نوں بخش دیندا اے۔ سوائے مشرک تے کینہ رکھن والے دے۔

ہور روایتاں وچ اے کہ کافر تے مشرک تے کینہ رکھن والے دے علاوہ والدین دا نافرمان، شرابی، سودخور، تکبر کرن والا (تہدائیاں توں تھلے مکان والا) رشتے داراں نال بدسلوکی کرن والا۔ قاتل، زانی، نجومی، ٹیکس دے محکمے وچ لوکاں اتے ظلم جبر کرن والا۔ موسیقار (ساز سارنگی، طبلہ تے ڈھول و جان والا) گلو کار (گاؤن والا) تے رشوت خور تے ظالم سپاہی دا ذکر آیا اے آنحضرت ﷺ نے فرمایا کہ ایہ سارے شب برات نوں وی رب دی رحمت کولوں محروم رہندے نیں۔

جدوں تیکر سچی توبہ نہ کر لین۔

مومنوں دی ماں حضرت عائشہ صدیقہ رضی اللہ عنہا کولوں روایت الے۔ کہ
میں نبی کریم ﷺ نوں فرماندے سنیا کہ اللہ پاک چار راتاں وچ بھلائیاں دے
بوہے کھول دیندا الے۔ اول شعبان دی پندرہویں رات نوں مرن والیاں دے ناں
تے لوکاں دے رزق تے ایس سال وچ حج کرن والیاں دے ناں لکھد تے جاندے
نیں۔ دوجی وڈی عید دی رات، تیجی نکی عید دی رات، چوتھی عرفہ نو ذوالحج دی رات فجر
دی بانگ تیکر۔

شب برات وچ حیاتی تے موت، رزق وچ تنگی تے وادھا بیماری تے شفاء
رنج تے ملال۔ خوشی تے غمی دے نال نالی دوجے معاملیاں دے بارے فیصلہ ہندا
اے۔ آئندہ سال بھینری نگہ، چغلی، عیبت، گالی گلوچ، حرام روزی کمانا، کسے دا دل
دکھانا، والدین دی نافرمانی، حقوق العباد (بندیاں دے حق) نہ ادا کرنا، نمازاں نہ
پڑھنا۔ رشتے داراں توں اڈ ہونا، بلا عذر شرعی روزے نہ رکھنا، زکوٰۃ فرض ہون دے
باوجود نہ دینا۔ حج دی طاقت رکھن دے باوجود ادا نہ کرنا تے دوجے بد اعمالاں کولوں
بچن دا وعدہ کرنا چاہیدا اے۔ ایس مبارک رات وچ آتش بازی، شرلیاں پٹاکے
چلانا، کھیڈ تماشے ڈھول ڈھمکاتے رولا گولاتے دوجیاں فضول رسماں کولوں بچنا
چاہیدا اے۔ ایہ ہندوؤاں ورگیاں رسماں ریتاں مسلماناں دی آن تے شان دے
خلاف نہیں۔ شب برات وچ عبادت ریاضت کر کے اپنے رب نوں راضی کرنا چاہیدا
اے۔ تکبر، عناد، حسد، بعض، کینہ، شراب پینی، زنا کاری تے رشتے داراں نالوں
بایکاٹ کرن توں سچے دل نال توبہ کر کے بچن دی دعا کرنی چاہیدی اے۔

بیہتی تے طبرانی وچ اے۔ حضرت معاذ بن جبل رضی اللہ عنہ نے نبی پاک ﷺ کولوں روایت کیتی اے کہ سرکاراں نے فرمایا۔ اللہ پاک شعبان دی پندرہویں رات نوں اپنی مخلوق ولے رحمت دی نگہ فرما کے صرف مشرک تے بغض رکھن والے توں اڈ ساری مخلوق دی بخشش فرما دیندا اے۔ ایس رات وچ پورے سال وچ ہون والے سارے کائنات دے سارے کماں کاجاں گھاٹے تے واہدے، عزت تے ذلت، چنگے تے بھیڑے بخت، ہارتے جت، تنگی تے فراخی، موت تے حیاتی تے قدرت دے کارخانے دے دو جے شعبیاں دی فہرست مرتب کیتی جاندی اے۔ تے ایہناں دا انتظام تے فرشتیاں نوں اوہناں دے کماں دی اڈاڈ وٹھ کردتی جاندی اے۔ الدر المنثور دے صفحے 26 تے جلد 16 تے اے۔ حضرت ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ کولوں روایت اے۔ کہ آنحضرت ﷺ نے فرمایا کہ اک شعبان توں دو جے شعبان تیکر حیاتی دی مدت داک جانا لکھ دتا جاند اے۔ ایہ توں تیکر کہ اتھے بچہ جمدا اے۔ حالانکہ اوہداناں مرن والیاں وچ لکھ دتا جاند اے۔

روح المعانی وچ اے۔ حضرت راشد بن سعد رضی اللہ عنہ کولوں روایت اے کہ آنحضرت ﷺ نے فرمایا، شعبان دی پندرہویں رات نوں اللہ پاک پورے سال وچ قبض کیتیاں جان والیاں روحاں دی فہرست ملک الموت (عزرائیل) دے حوالے کر دیندا اے۔ ایس رات دی فضیلت دی اک ہور وجہ عام بخشش تے مغفرت اے۔ کیوں جے اللہ تعالیٰ ایس رات وچ بے شمار لوکاں دے گناہ معاف کر دیندا اے۔ ان گنت لوکاں دی مغفرت کر دیندا اے۔

بیہتی وچ درج اے۔ حضرت ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ نے آنحضرت ﷺ

کولوں روایت کیتی اے کہ آپ نے فرمایا۔ اللہ پاک شعبان دی ادھی رات نوں
اسمان توں دنیا ولے اپنا جلال نازل کر دالے تے ایس رات وچ مشرک تے دل وچ
بغض رکھن والیاں توں اڈہر کسے دی مغفرت فرما دیندا اے۔

ابن ماجہ وچ اے۔ حضرت ابو موسیٰ اشعری رضی اللہ عنہ نے سرکار مدینہ ﷺ
کولوں روایت کیتی اے کہ اللہ پاک دیاں رحمتاں شعبان دی ادھی رات نوں اسمان
توں دنیا ول توجہ کر دیاں نیں۔ شرک تے کینہ پرور توں اڈہر رب کریم اپنے سارے
بندیاں دی مغفرت کر دیندا اے۔

مسند امام احمد دی دو جی جلد 176 صفحے اتے اے۔ حضرت عبداللہ بن عمرو بن
العاص رضی اللہ عنہ کولوں روایت اے کہ سارے جہاناں لئی رحمت سرکار مدینہ ﷺ
نے فرمایا۔ شعبان دی پنڈرہویں رات اللہ پاک اپنی مخلوق ولے رحمت دی نگہ فرماندا
اے۔ پر کینہ رکھن والے تے کسے نوں ناحق قتل کرن والا ایس رحمت توں محروم
رہندے نیں۔

بیہقی فی شعب الایمان وچ اے۔ حضرت عثمان بن ابی العاص رضی اللہ عنہ
نے آنحضرت ﷺ کولوں روایت کیتی اے۔ کہ آپ نے فرمایا۔ جدوں شعبان دی
پندرہویں رات ہندی اے۔ تاں اللہ پاک ولوں اک آواز مارن (پکارن) والا سد
دا (بلاندا اے کہ کوئی ہے مغفرت دا طالب کہ اوہدی مغفرت کر دیواں۔ کوئی ہے منگن
والا کہ میں اوہنوں عطا کر دیواں۔ اوس ویلے خدا کولوں جو شخص منگدا اے اوہنوں مل
جاندا اے پر زانیہ (مردتے عورت) تے شرک کرن والے نوں کجھ نہیں ملدا۔

شعبان مبارک تے شب برات بارے نبی پاک ﷺ دیاں حدیثاں تے

روائتاں وچ بوہت زیادہ اہمیت تے فضیلت آئی اے۔ ایس مبارک رات دے بوہت سارے ناں ہین۔ ایہنوں لیلۃ الصک،، (دستاویز والی رات) لیلۃ البرۃ (دوزخ توں چھٹکارا ملن تے بری ہون والی رات تے لیلۃ الرحمتہ (اللہ تعالیٰ دی خاص رحمت دے نزل والی رات) دے ناں نال وی ذکر کیتا جاندا اے۔

ایس مبارک رات وچ خدا تعالیٰ دیاں خاص رحمتاں تے برکتاں دا نزول ہندا اے۔ بخشش تے مغفرت تے رحمت دے بوہے کھول دتے جانداں نیں۔ انعام تے اکرام دا مینہ وسدا اے۔ توبہ تے دعاواں قبول ہندیاں نیں۔ ایس رات وچ آؤن والے سال دیاں موتاں تے پیدائشاں لکھیاں جاندیاں نیں۔ تے ایس رات وچ رزقاں دی تقسیم ہندی اے۔ تے ایس رات وچ بندیاں دے عمل تے فعل، ماناں اتے لیجائے جانداں نیں۔ تے ایس رات وچ اللہ پاک بنی کلب دیاں بکریاں دے والاں دے برابر بندیاں نوں دوزخ دی آگ توں نجات عطا فرماندا اے۔

محاورے تے اکھاناں وچ وی شب برات دا ذکر کیتا جاندا اے۔ جیہڑا بندہ بڑا سکھی تے چنگے بختاں والا ہووے۔ اوہدی آن بان تے عزت آبرو نوں تک کے لوکائی مثالاں دیندی اے۔ کہ ایس بندے دے دن عید وانگوں تے راتاں شبرات وانگوں نیں۔ دنیا خواہش رکھدی اے۔ کہ اوہدے بخت ترقی کرن، عزت ودھے تے رزق وچ اضافہ ہووے۔ اوہدے دن عید بن جان تے راتاں شبراتاں۔ سانوں چاہیدا اے کہ شاموں شام نہا دھو کے خوشبوؤاں نال مہکیاں پوشاکاں پا کے جائے نماز اتے نفل پڑھدیاں رات لنگھائیے۔ جدوں سورج طلوع ہووے۔ تاں اساڈیاں جھولیاں رحمتاں برکتاں مغفرتاں تے بخششاں نال پرہوئیاں ہوون۔

واہ وا موج فقیراں دی

پروفیسر بہاء الحق عارف

۱۹۸۶ء وچ شاخ ادب فیض پور خورد دے زیر اہتمام اک ماہانہ مشاعرے وچ سندھی، سرائیکی، اردو تے پنجابی زبان دے ادیب، محقق، نقاد تے مورخ، عظیم لکھاری، ستر کتاباں دے مصنف مہر کاچیلوی سنے اپنے پروار سندھ توں پنجاب مدعو کیتے گئے سن۔ اوہناں دھپاں ادیب دھیاں روبیہ مہر تے روزینہ مہر پتر اکمل تے اجمل وی موجودن کہ مشاعرے توں کجھ چر پہلاں اللہ والیاں دی گل ہل پئی۔ ادیباں شاعراں دے ایس بڑے اکٹھ وچ نو جوان وی سن تے پرانے کہنہ مشق لکھاری وی۔ سبھناں نے ایس گل وچ حصہ لیا۔ حضرت ابراہیم ادھم دا ذکر وی ہو یا کہ جدوں کوئی وی (بھاویں اوہ بادشاہ ہووے) عشق حقیقی وچ رنگیا جاندا اے تاں اوہدی حیاتی دے وچوں آرام تے عیساں نکل جانداں نیں۔ ابدی حیاتی دے سامنے ایہ بناوٹی تے فانی چیزاں (ڈھلدے پر چھاویں وانگوں ڈھلدیاں شانناں شوکتاں) کوئی حیثیت نہیں رکھدیاں۔ کجھ دیر بعد درویش تے صوفی عالماں دیامی گلاں ہندیان رہیاں۔ پیر مہر علی شاہ گولڑوی تے پیر جماعت علی شاہ ہوراں دا ذکر ہو یا۔ ساغر صدیقی دی یاد تازہ ہوئی تے فیر موجودہ دور دے دانشمنداں بارے گل بات ہندی رہی۔ پروفیسر شہباز ملک تے پروفیسر بہاء الحق عارف ہوراں دا وی تذکرہ ہو یا۔ اوس محفل وچ دائم اقبال دائم دانور چشم حسن اختر احسن وی موجودی۔ میں چونکہ دائم اقبال دائم ہوراں نوں بڑی الفت نال ملدا رہیا ساں تے اوہناں دیاں تصنیفاں نوں بڑی الفت دی نگہ نال تکدا ساں۔ ایس لئی دائم اقبال دائم دے ملن والیاں نوں پیار دی زبان نال بلاندا ساں۔ پروفیسر بہاء الحق عارف ہوری چونکہ دائم اقبال دائم دے گواہنڈی گجرات دے وسنیک سن۔ ایس لئی پروفیسر بہاء الحق داناں سن کے حسن اختر نے کن کھلے کر لئے تے حسن اختر نے پروفیسر بہاء الحق

عارف ہوراں دی درویشی، فقیری تے علمی ادبی خدمات اتے بڑا چانن پایا۔ فیر میں جدوں دائم اقبال دائم دا ”پنجند“ نمبر چھاپیا تاں ملک دے ادیبوں شاعراں دے تاثرات شامل کیتے۔ اوس نمبر وچ پروفیسر بہاء الحق عارف ہوراں اک مکمل مضمون گھلیا۔ قارئین نے ایس مضمون نوں بڑا سراہیا سی تے انج پروفیسر بہاء الحق عارف ہوراں دائمی ادبی رتبہ میریاں نگاہواں وچ ہورا چاہندا گیا۔ جنڈیالہ شیرخاں سید وارث شاہ دے سالانہ میلے وچ میں بشیر ناطق، اکرم قلندری تے محمد انور قمر شر قپوری ہوراں نال بیٹھا ہیرن رہیا ساں کہ اچانک اک درویش بندہ سامنے آیا وڈی ساری پگ۔ اک رومال موڈھیاں اتے پایا۔ چٹے جھگے تے چٹی شلووار والا بندہ بشیر ناطق نوں گل لگ کے ملیا۔ ناطق جی نے مینوں وی ملوایا۔ میرا تعارف کروایا تے فیر آکھیا ایہ گجرات والے پروفیسر بہاء الحق عارف جی نیں۔ اوس روز توں پروفیسر ہوراں نال باقاعدہ خط و کتابت شروع ہو گئی تے ملاقاتاں دا سلسلہ جاری ہو گیا۔ راہ و رسم ودھ دا گیا۔ جنڈیالہ شیرخاں کھل کے گلاں ہوئیاں۔ اوہناں وارث شاہ اتے مقالہ لکھ کے لیا ندا سی۔ پڑھ کے سنایا میں اوہناں نوں ماہانہ مشاعرے وچ فیض پور خورد آؤن دی دعوت دتی۔ آپ فیض پور آئے تاں دوری نے قربت دارو پ دھار لیا۔ میرا چونکہ پیر خانہ گجرات دے ضلعے وچ واقع اے۔ میں جدوں مرشد خانے جاندا ہاں گجرات دا قدیمی شہر میرے راہ وچ آؤندا اے۔

۱۹۸۹ء دے عید الفطر دے عید کارڈ پوسٹ کر رہیا ساں کہ پروفیسر بہاء الحق عارف ہوراں نوں وی عید کارڈ گھلیا۔ حافظ افتخار احمد ساجد گجراتی ہوراں مینوں اپنے پنڈ کالو دی پنڈی بلایا تاں میں انتی رمضان نوں شام ویلے حافظ صاحب دے پنڈ اپڑیا۔ خیال سی۔ ۳۰ رمضان نوں واپسی ہو جاوے گی تے عید بالاں وچ آ کے کراں گے۔ پر انتی نوں عید دا چن نظر آ گیا۔ ایس لئی عید حافظ صاحب ہوراں نال کیتی۔ عید دیہاڑے میں واپس ہو یا تاں گجرات اتریا۔ شاہد ولہ دریائی تے کانواں والی سرکار دے آستانیاں اتے گیتے او سے روز پروفیسر بہاء الحق عارف نوں وی اوہناں دے گھر جا کے ملیا۔ اوہناں دی بے پناہ ملنساری، خلوص تے پارسائی توں بڑا متاثر ہو یا۔

عمید دادیہاڑا وہناں نال گزار کے شام نوں گھر پرت آیا تے بے اختیار پروفیسر ہوراں بارے دوچار سٹراں لکھن لئی اپنے قلم نوں رواں دیکھیا۔ اوہناں دا مختصر تعارف حاضر اے۔

پروفیسر بہاء الحق عارف جی دا اصل ناں اوہناں دے دادے تے دادی ولوں لاڈ نال بہاول بخش رکھیا گیا سی۔ اوہناں دادا احمد دین بڑیاں چنگیاں صفتاں دا مالک سی۔ حاتم ورگانی سی۔ جنہاں دی گڑتی نے بہاول بخش اتے ڈاڈی دینی رنگت چاہڑی۔ آپ فضل الہی دے گھر گوندل بار دے وڈے تے بڑے پرانے شہر گجرات دے لہندے پاسے موضع حاصلان والا تحصیل پھالیہ وچ ۱۱۲ اپریل ۱۹۴۳ء نوں پیدا ہوئے۔ حاصلان والا بڑا وڈا تے آباد پنڈا اے۔ ایہدی بنیاد حاصل نامی قوم نے رکھی سی۔ ایہ پنڈ زمانے دے حادثات دا شکار ہندارہیا۔ اک دو چواری دریائے جھناں نے دریا برد کیتا تے کئی واری بیرونی حملے آور لشکریاں دا نشانہ بنیا۔

۱۰۰۱ء وچ بریے قوم نے ایہنوں دوبارہ آباد کیتا۔ قوم برآمد اول دی اولاد سن۔ مخدوم اول حضرت بہاء الحق ذکریا ملتانی دے پہلے خلیفے سن۔ جو ذکریا ملتانی دے کہن اتے اپنی اولاد نوں گجرات دے لاگے ایسے پنڈ وچ گھل چکے سن۔ موجودہ پنڈ وچ گجرتے تیلی برادری دی آبادی دی اکثریت اے۔

ایس پنڈ نے حضرت نوشو گنج دا زمانہ اپنیاں اکھاں نال ڈٹھاسی۔ شاہد ولہ دریائی اکثر سیر کرن جان دے تاں ایس پنڈ نوں خوش ہو کے تگدے۔ خرمل شریف ایس پنڈ دے لاگے اے۔ جتھے نوشو گنج دے روضے دیاں برجیاں نظر آؤندیاں نیں۔ ایس پنڈ نے غنیمت کنجاہی، پیر فضل گجراتی، میاں محمد بونائے، دائم اقبال دی شاعری دے چرچے سنے۔ مہینوال تے سوہنی دی محبت و عشق دے افسانے وی سنے تے جھناں دے کتدھے اوہناں نوں ملدیاں ڈٹھا۔

ایس پنڈ وچ تے خواجہ نور عالم شاہ سید وی دی زہد و عبادت وی تکی۔ ایس پنڈ دیاں گلیاں وچ پروفیسر بہاء الحق عارف ہوری ددھے پھلے تے ایس پنڈ دے پرائمری سکول وچ پڑھنے پئے۔ مقامی سکول وچ پرائمری تیکر پڑھ کے چھویں ستویں گورنمنٹ اسلامیہ ہائی سکول ڈنگہ وچوں پاس کیتی۔ ۱۹۵۸ء وچ جدوں نسیم ہائی سکول منظور ہو یا تاں انھویں جماعت وچ داخلہ لے

کے شاندار کامیابی حاصل کیتی۔

جون ۱۹۵۹ء وچ ایہناں نے زمیندارہ کالج گجرات وچ داخلہ لے لیا۔ ایہ دیہاڑے ایہناں لئی آزمائش دے دن سن۔ کجھ چرناں پنڈ حاصلانوالا اتوں روزانہ کالج آؤندے رہے۔ فیر گجرات وچ اپنے انگاں ساکاں کول رہ کے علم حاصل کردے رہے۔ ایف۔ ایس۔ سی (جونان میڈیکل گنی جاندی اے) کر کے ۱۹۶۱ء وچ واپس حاصلانوالا وچ آگئے۔ ۱۹۶۳ء وچ گورنمنٹ کالج گلکھڑ وچ سی ٹی دا داخلہ لے لیا۔ ۱۹۶۳ء وچ ٹیچر بن کے راولپنڈی وچ اک سکول وچ ملازمت اتے مامور ہوئے۔

دو تن سال کینٹ پبلک سیکنڈری سول صدر راولپنڈی وچ پڑھاندے رہے۔ پرایہناں دی طبیعت نوں اوس سکول وچ انگریزی طرز دا ماحول چنگانہ لگا۔
مجھے تو پسند نہ آیا طریق فرنگیانہ

تاں فیر آپ شملہ ہائی سکول راولپنڈی راجا بازار وچ ۵ سال ۱۹۶۶ء توں ۱۹۷۱ء تیر پڑھاندے رہے۔ ایس دوران ۱۹۶۵ء دی جنگ وچ سائرن آپریٹر رہے۔

اپریل ۱۹۷۱ء وچ ریاض الادب سیکنڈری سکول بوہڑ بازار راولپنڈی دے ہیڈ ماسٹر مقرر ہوئے تے ایسے سال گورنمنٹ پابلیٹ سروس وچ آگئے۔ ملازمت دے دوران علم حاصل کرن دا شوق دن و دن ودھارہیا۔ آپ نے ۱۹۶۷ء وچ اتھے ای بی۔ ایڈ کیتا تے پہلا ایم۔ اے اسلامیات ۱۹۷۶ء وچ شملہ ہائی سکول راولپنڈی وچوں کیتا سی۔

دو جا ایم اے (پنجابی) گورنمنٹ پابلیٹ سیکنڈری سکول پھالیہ دی ملازمت دے دوران کیتا تے پنجاب وچ اول پوزیشن حاصل کر کے اول نمبر دے پنجابی پروفیسراں وچ شمار ہوئے۔
۱۳ اکتوبر ۱۹۷۵ء نوں زمیندارہ کالج گجرات وچ پروفیسر بن کیتا تے ہن تاں ایسے کالج وچ ای پڑھا رہے نیں چونکہ گجرات جہناں دے کنڈھے تے بڑی قدیمی تے تاریخی بستی اے۔ اتھے کانواں والی سرکار تے حضرت شاہدولہ دریائی دے مزار مرجع خلائق نیں۔ تاں پروفیسر صاحب نے دی ۱۹۷۶ء وچ ایس قدیمی نگری وچ مستقل رہائش اختیار کر لئی۔ گجرات دے اک نویں علاقے محلہ

اسلام آباد (اسلام نگر) وچ رہائش رکھ کے اتھے رفاعی علمی تے ادبی کماں وچ رجھ گئے۔
 پہلی شادی ۱۹۶۲ء وچ تائے دی دھی نال ہوئی۔ پر ایہ رشتہ توڑ نہ چڑھ سکیا تے گھریلو
 ماحول بڑی ناخوشگوارنی داشکار ہو یا ۱۹۶۷ء وچ ازدواجی تعلقات ختم ہو گئے۔ ۱۹۷۰ء وچ گجرات
 دے اک معزز گھرانے وچ دو جی شادی ہوئی۔ پر دو شادیاں وچوں ہن تائیں اولاد نہ ہوئی۔ اولاد
 دی کمی پاروں بھتیجی نوں پتراں وانگوں پال رہے نیں۔ شوق پیار نال پلن والے کا کے نوں لاڈاں
 نال شفیق عرف موتیا کہہ کے بلاندے نیں تے انج ای اپنی بیوی دی بھتیجی نوں دھی بنا کے
 لاڈلڈاوندے رہندے نیں۔

آپ اک دوریش صفت انسان تے تجربہ کار پروفیسر نیں۔ بڑے پکے سچے مسلمان
 نیں۔ ایہناں دے دن رات اسلامی رنگ وچ ڈھل چکے نیں۔ بڑے ای ملنسار تے مہمان نواز
 نیں۔ آپ دے بوپے دوستاں لئی دن رات کھلے رہندے نیں۔ اوہناں دی محبت تے بھائی
 چارے دا اندازہ ایس گل توں وی ہندا اے کہ اوہناں اپنی رہائش گاہ اتے جلی حرفاں وچ استقبالیہ
 جملے کندہ کروائے نیں۔

فارسی وچ: خوش آمدید۔

انگریزی وچ: Wel Come

عربی وچ: اهلاً سھلاً ومرحبا

پنجابی وچ: جی آیاں نوں

ایہناں جملیاں توں ایہناں دی مہمان نوازی تے انس محبت دا اندازہ ہندا اے کہ آئے
 پروہنیاں نوں کیڈی چاہت نال ملدے نیں تے اکھیاں اتے بٹھاندے نیں۔ آپ دامسک
 نقشبندی اے۔ باشرع نیں۔ سنت نبوی ﷺ دا بڑا خیال رکھدے نیں۔ زندہ دل نیں۔ اکثر قلب
 جاری رہندا اے۔ اپنے مرشد بابا جی فیروز دین گجراتی فیروز آبادی دی نسبت نال اپنی رہائش گاہ
 دی پیشانی اتے ایہ بیت لکھوایا نیں

کمال فیروز من فضلہ رفعت منزل نقشبندیہ ۱۹۸۷ء

ایہناں دو جملیاں وچوں ایہناں دی بلڈنگ داسن تعمیر ۱۹۷۸ء نکلا اے۔ اپنے والد بزرگوار فضل الہی نال محبت تے عقیدت دا اظہار ایس طرح کیتا اے کہ رہائش گاہ اتے ”آسائش فضل بلڈنگ“ دے حروف کندہ کروائے نیں۔ ایہدے وچوں وی حروف ابجد دے حساب نال تعمیر داسن ۱۹۷۸ء نکل دا اے۔ ایہ تاریخی جملے اوہناں دے نانکیاں وچوں اک دوست حکیم سید گل محمد شاہ ساکن چھوکرکلاں تحصیل کھاریاں دی طبع آزمائی دا ثمر اے۔ ایسے بزرگ نے پروفیسر بہاء الحق عارف ہوراں دی کتاب ”راہ نمائی دی مثالی حیاتی“ وچوں وی تصنیف داسن ۱۹۸۱ء برآمد کیتا اے۔ پروفیسر ہوراں دائم اقبال دائم ہوراں نال چار دیہاڑے بڑے پیار نال لنگھائے نیں۔ اوہ گوندل بار دے ایس عظیم شاعر نوں اوہناں دے پنڈ واسو (نزد منڈی بہاؤ الدین) ملن گئے۔ اوہناں اتے بھرپور تعارفی مضمون لکھ کے ماہانہ ”لہراں“ لاہور دے ۱۹۷۶ء دے شمارے وچ ۱۰۱۔۱۹۷۶ء وچ اک ہور مضمون بعنوان ”ڈاکٹر رشید انور توں بہوں پہلاں“ لکھ کے ”لہراں“ وچ چھپوایا۔ دائم اقبال ہوراں دی شہرہ آفاق تصنیف ”سوہنی“ دا دیباچہ لکھیا۔ ۱۹۸۳ء وچ اک طویل مضمون ”دائم اقبال دائم دی حیاتی تے کم“ کتاب لڑی ”پنج ند“ فیضپور خورد وچ چھپیا۔ فیر زمیندار کالج گجرات دے میگزین ”شاہین“ وچ وی ایہو مضمون چھپیا۔

آپ پروفیسر دلدار پرویز بھٹی دے پروگرام ”میلہ“ وچ پاکستان ٹیلی ویژن لاہور توں اپنیاں خوبیاں دکھا چکے نیں۔

مرشد دی بیعت دا بہانہ ایس طرح بنیا کہ مئی ۱۹۶۲ء وچ امتحان دے سلسلے وچ لاہور گئے۔ او تھے اپنے دوست مرزا محمد یوسف مغل ہوراں کول ٹھہرے۔ بڑے چنچل مزاج سن کہ ایس دوران اک نورانی صورت بزرگ بابا جی فیروز دین فیروز آبادی گجراتی جی نال ملاقات ہوئی۔ مرزا محمد یوسف نے بہاء الحق ہوراں نوں بابا جی دی خدمت وچ پیش کیتا تے آپ روحانی سلسلے وچ منسلک ہو گئے۔ ایس لئی نقشبندی طالبیہ جماعتیہ مشہور ہوئے۔ تصوف دیاں منزلاں طے کر دے رہے۔ ۸ مارچ ۱۹۶۳ء وچ بابا جی نے رحلت فرمائی۔ رحلت دے وقت ایہناں دا ہتھ اپنے خلیفہ دوم حضرت کیپٹن محمد امین کنجاہی دے ہتھ وچ دے دتا۔ اوہناں نے بڑا پیار دتا۔ روحانی منزلاں

طے کر دیاں۔ ایہتھوں تیکر کہ جدوں اےء وچ کیپٹن جی پھالیہ آئے تاں اوہناں بہاء الحق دی جمعہ پڑھان دی ڈیوٹی لادتی۔ جیہڑی اج تیکر نبھاہ رہے نیں۔ اک دن موج وچ آ کے بہاء الحق نوں خلافت عطا کیتی تے بیعت لین (کزن) دی اجازت دے دتی۔

پنجابی ادبی ذوق میٹرک دے بعد روشن ہويا۔ مروجہ سارا لٹریچر پڑھیا۔ سب توں پہلی شاعری اک سی حرنی دی شکل وچ لوکائی نوں دان کیتی۔ جویں جویں مطالعہ کردے رہے اردو وچ مضمون لکھن لگ پئے۔ اخباراں تے رسالیاں وچ چھپدے رہے۔ ایہ سلسلہ اج تیکر جاری اے۔ آپ دے اردو پنجابی تحقیقی تعمیری تے تنقیدی مضمون بڑے پسند کیتے جاندے نیں۔ ایہناں دا حلقہ تصنیف بڑا وسیع اے۔ ایہناں دی ایف اے تے بی اے دے طالب علم لئی درسی کتاباں اضافی تے امدادی حیثیت دیاں حامل نیں۔ پنجابی زبان وچ ”فارورڈ پنجابی“ برائے ایف اے تے ”فارورڈ پنجابی“ برائے بی۔ اے بڑیاں مقبول ہوئیاں نیں۔ کالج دارسالہ ”شاہین“ دا پنجابی حصہ ایہناں دی نگرانی وچ چھپا اے۔ اج کل پی۔ ایچ ڈی دی تیاری وچ نیں۔ مقالہ ”پنجابی شاعری وچ ابدی حیاتی تصور“ ۱۹۸۴ء وچ مکمل ہو چکا اے۔ نتیجہ آؤن والا اے۔

پنجابی وچ اک کتاب سیرت النبی ”راہنما نبی دی مثالی حیاتی“ مکمل کر چکے نیں جیہڑی طباعت دے عمل وچوں لنگھ رہی اے۔

جدوں ۱۹۷۹ء وچ ایم اے انگریزی کیتا سی۔ دو سال ایف۔ اے نوں انگریزی وی پڑھائی سی تے اک کتاب ”فارورڈ انگلش گرائمر تے کمپوزیشن“ لکھی۔ کدی کدی طبیعت موزوں ہووے تاں اک ادھ نظم لکھ لیندے نیں۔ پنجابی نظماں دا مجموعہ ”راہی واقف راہ دا“ ترتیب دے چکے نیں۔

(ایہ مضمون حکیم نیاز انبالوی دی کتاب لڑی ”دیپ“ کوٹ محمود وچ چھپ چکیا اے تے شاخ ادب فیض پور خورد دے بہاء الحق عارف نمبر دانشگاروی بن چکیا اے)

محمد بن قاسمؒ

تحریر: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

دنیا دے سب توں پوتر شہر مکے وچ جدوں آخری نبیؐ رسولاں دے امام یتیمان دے حامی حضرت محمد ﷺ دی حضرت عبداللہ دے گھر ۲۰ اپریل ۵۷۱ء بمطابق ۹ ربیع الاول پیر دے دن ولادت ہوئی۔ زمین اتے رحمتاں دا نزول ہو گیا۔ ماڑیاں دے حامی یتیمان دے مولا دنیا وچ خیر خواہی، ہمدردی، مہر و محبت، پیار، شفقت تے نیک ورتارے دا درس دین لگ پئے۔ آپؐ نے بتاں دی پوجا توں منع کیتا۔ تے اک اللہ دی عبادت کرن دی دعوت دتی۔ آپؐ ہجرت کر کے جدوں یثرب گئے۔ تاں اوس شہر دا ناں مدینہ النبی ہو گیا۔ حضرت ابو ایوب انصاریؓ نوں ایس ہدایتاں دے پیکر دی مہمان نوازی دا شرف ملیا۔ مسجد نبوی دی تعمیر ہوئی تے اتھے رہندی دنیا تیکر ہدایت دا چشمہ جاری ہو گیا۔

سرکار مدینہ ایس دنیا توں ۸ جون ۶۳۲ء بمطابق ۱۲ ربیع الاول نوں پردہ فرما گئے تاں آپؐ دی تربیت کردہ مسلماناں دی جماعت نے آپؐ دا پیغام دنیا دے گوشے گوشے وچ اڑایا۔ عرب تہذیب تمدن تے امن چین دا گہوارہ بن گیا۔ مسلمان مکے تے مدینے وچوں نکل کے ساری زمین اتے کھلر گئے۔ کئی تبلیغ کرن لئی نکلے۔ کئی جہاد کرن لئی تے کئی تجارت دی غرض نال۔ خلفائے راشدین دا ہدایتاں بھریا زمانہ لنگھیا تاں خلافت بنو امیہ دے خلیفہ ولید بن عبدالملک دے ہتھ آئی۔ ایس زمانے وچ عرب تاجر خلیج فارس تے بحیرہ عرب دے راہوں دوجے دور دور دے ملکاں وچ

تجارت دامال لے کے جانڈے سن۔ اوہناں تاجراں وچوں بوہت سارے عرب گھرانے دے تاجر اوہناں ای مشرقی ملکاں وچ رہن سہن لگ پئے۔

ایہ عرب لوگ ایہتھوں تجارت دامال لے کے عرب جانڈے تے عرب وچوں تجارت دامال لے کے پرتدے۔ مسلمان حج لئی وی سمندری سفر کردے۔ اک وار سری لنکا (جزیرہ براندیپ) توں مسلماناں دا جہاز بھرے آ رہیا سی۔ ایس جہاز وچ تجارت دے مال دے علاوہ وقت دے خلیفے لئی تحفے تحائف وی سن۔ تے اوہ بیوہ تے یتیم بچے وی سن جنہاں دے شوہر تے والدین لنکا وچ فوت ہو گئے سن۔ ایس جہاز نوں سندھ دے سمندری لٹیریاں نے لٹ لیا تے مسافراں نوں قیدی بنا لیا۔ جدوں بھرے دے گورنر حجاج بن یوسف نوں ایہ اطلاع ملی تاں اوہنے سندھ دے ہندو راجہ داہرنوں خط لکھیا کہ ڈاکوواں نوں سزا دیوے تے قیدیاں نوں چھڈا کے اتھے گھل دیوے۔ فیر گورنر نوں اک مسلمان قیدی بچی دا خط وی اپڑیا۔ داہرنے جواب وچ آکھیا کہ ”میں ڈاکوواں نوں پھرن لئی کوئی انتظام نہیں کر سکدا“۔ تاں فیر حجاج نے خلیفہ کولوں اجازت لے کے سندھ اتے حملے دا منصوبہ بنایا۔ اپنے بھترے تے جوانی محمد بن قاسم نوں چھ ہزار فوج دا سپہ سالار بنا کے سندھ گھلیا۔

ایس بہادر تے نوجوان جرنیل نے سندھ اپڑیاں ای دیہل اتے حملہ کر کے اوہنوں فتح کیتا تے مسلمان قیدیاں نوں چھڈا کے عرب گھل دتا۔ ایہدے توں اڈ اوہنے کئی جنگاں لڑیاں۔ آخر راجہ داہر دی سٹھ ہزار فوج نوں ہرایا۔ جیہدے وچ ہاتھی وی سن۔ ۲۰ جون ۷۱۲ء نوں راجہ داہر ماریا گیا تے محمد بن قاسم نے سارے سندھ دا کنٹرول سنبھال لیا تے رعایا نوں بڑا سکھ دتا۔ محمد بن قاسم فتح دا جھنڈا اڈا ندا ہو یا ملتان

تے فیر شور کوٹ تیکر جا پڑیا۔ اوہ دارادہ تے بھارت دے دو بے شہر قنوج تے کشمیر نوں فتح کرن داسی۔ اوہنوں اطلاع ملی کہ حجاج فوت ہو گیا اے۔ نالے حکم اپڑیا کہ پرت آؤ۔ واپس اپڑیاں ای گورنر نے محمد بن قاسم نوں پھڑ کے قید خانے وچ پادتا۔ تے فیر قتل کروادتا۔

ہندوستان وچ ستاراں سالاں دا عرب مسلمان فاتح جسے پہلی وار برصغیر پاکستان تے ہند دے علاقے وچ قدم رکھیا سی۔ تے اپنی ہمت بہادری سیانف تے چنگے سلوک پاروں غیراں دے دل وچ وی وس گیا سی۔ محمد بن قاسم دی ولادت ۶۹۳ء وچ ہوئی تے اوہ ۷۱۵ء وچ مروادتا گیا۔

سندھ دا علاقہ اپنی عجیبہ تاریخ تے رسم رواج پاروں برصغیر وچ بڑا ناں رکھدا اے۔ ایہدی پنج ہزار سال پرانی تہذیب دے نقش موہن جو دڑو دی دھرتی اتے ملدے نیں۔ حضرت عیسیٰ علیہ السلام توں پہلاں پنجویں صدی دے آخر تے چھیویں صدی دے شروع وچ ایران دے بادشاہ دارا اول (دارا یوش) نے ایس علاقے نوں ایران وچ ملا لیا۔ حضرت عیسیٰ توں پہلاں ای تیسری صدی وچ ایہدے اتے موریہ خاندان دا قبضہ ہو یا۔ حضرت عیسیٰ توں ۶۵ اور ہے پہلاں اتھے ہن حملہ آور ہوئے۔

۷۱۱ء وچ مسلماناں نے ایس دھرتی اتے قدم رکھیا تے محمد بن قاسم نے اتھے اسلامی حکومت قائم کیتی۔ یارہویں صدی دے شروع وچ سندھ وچوں مسلماناں دی حکومت ختم ہو گئی آخر اتے سلطان محمود غزنوی نے ایہنوں فتح کیتا۔ فیر اکبر بادشاہ نے سندھ نوں مغل بادشاہی وچ ملا لیا۔ فیر صدیاں تیکر سندھ دے امیر بادشاہی کردے آئے۔ جہاں دے ارغون کلہوڑے سمہ جام تالپور یے دے عنواناں نال تاریخ

وچ ذکر ملدے نیں۔ ۱۸۴۳ء وچ سرچارلس نیپئر نے حیدرآباد دے لاگے سندھ دے سارے امیراں نوں ہرا کے سندھ نوں برطانیہ ہند وچ ملایا تے کراچی نوں تخت بنایا۔ فیر سندھ نوں بمبئی دے زیر اثر کر دتا۔ ۱۹۳۶ء تیکر ایہ تعلق رہیا۔ پاکستان بنیا تاں ایہ پہلاں مغربی پاکستان وچ شامل ہویا تے فیر ایہنوں اڈصوبہ بنا دتا گیا۔

سندھ دھرتی وچوں ستلج، راوی، چناب تے جہلم، سندھ دریا وچ ڈگ کے اکو دریا سندھ دارو پ دھار لیندے نیں۔ سندھ دریا برصغیر داسب توں وڈا دریا اے۔ جنوب مغربی تبت (چین) دی جھیل مانسرور وچوں نکلا اے تے کشمیر وچوں ہندا ہویا پاکستان وچ داخل ہندا اے۔ اتھے پنج ند دے لاگے پنجاب دے دو بے چار دریاواں نال مل جاندا اے۔ پنج ند دے جنوب مغرب نوں رخ کر کے علاقہ سندھ وچ وگن لگدا اے تے کراچی دے لاگے بحیرہ عرب وچ جا ڈگدا اے۔ پاکستان دے بہتے حصے نوں سیراب کردا اے۔ لگ بھگ ۱۸۰۰ میل یا ۲۸۹۸ کلومیٹر لماں اے۔

ایہ دریا ۲۰۰۰۰۰ مربع میل یا ۹۶۳۰۰۰ مربع کلومیٹر رقبے اتے وگدا اے۔ سندھی ایہنوں اباسین آکھدے نیں۔ جیہدے معنے دریاواں دا پوا اے۔ اپنے معاون دریاواں نال ایس دریا د دنیا دے وڈے وڈے دریاواں وچ شمار ہندا اے۔ دنیا دا مشہور بند تر بیلا ایسے دریا اتے تعمیر کیتا گیا اے۔ غازی برو تھا ڈیم وی ایسے دریا اتے بن رہیا اے۔

ادبی اولاد

میں جدوں دی ہوش سنبھالی اے۔ اچے سچے شاعراں ادیبوں نال الفت رہی اے۔ کئی شاعر میں ڈٹھے۔ مشاعرے لٹ دے رہے محفلاں دی جان بن کے نامور ہو گئے۔ اوہناں نے سبناں متراں نوں اپنے قلمی نسخے دکھائے۔ پراکھاں میڈیاں ای اوہناں دے قلمی نسخے یاں ردی وچ چلے گئے۔ یاں فیر ہنیرے وچ کسے گٹھے نمی تے سیونک ہتھوں ضائع ہو گئے۔ چوہیاں دے ٹکے مسودے بہشتی دی بے حس اولاد نوںہاں دھیاں نے ردی وچ سٹ چھڈے۔ خوش بخت اے اوہ شاعر جیہدے پتر دھیاں اوہدی ادبی دولت نوں سانہ لیندے نیں۔ تے جتن کر کے اپنے وڈیاں دی شاعری نوں چھپوا کے شابش کھٹ دے نیں۔ اوہناں لائق پتراں وچوں اک اساڈا عقیل شافی وی اے۔ جسے اپنے والد بزرگوار دے گیتاں نوں سینے لائی رکھیا اے۔ تاں ای اج اوہ ریلے گیت کتاب لڑی (پتن) داروپ ودھار ہے نیں۔ جے انج ای عقیل شافی نے ہمت کیتی۔ تاں حاجی محمد اعجاز طاہر دے باقی نغمے وی چھاپے چڑھدے رہن گے۔ عقیل شافی دی ہمت تک کے ادیبوں شاعراں دیاں ستیاں اولاداں جاگن گنیاں۔ تے اپنے وڈیاں دیاں ادبی علمی سوغاتاں نوں چھاپن گنیاں۔

حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

اثر منزل فیض پور خورد

اگست 2009ء

خون دیاں ندیاں

پاکستان بنان دے وقت مشرقی پنجاب وچ مسلماناں دے قتل عام تے ظلم دیاں داستاناں نال بھری کتاب ”خون دیاں ندیاں“ دے اٹھ حصے نیں۔ پہلے حصے دا ناں ”خون دیاں ندیاں“ دو جے حصے دا ناں ”درد کہانی“ تیجے حصے دا ناں ”لاشاں دے ڈھیر“ چوتھے حصے دا ناں ”ظلم دی حد“ پنجویں حصے دا ناں ”خونی بارش“ چھیویں حصے دا ناں ”خونی طوفان“ ستویں حصے دا ناں ”تلواراں دی چھاں“ تے اٹھویں حصے دا ناں ”بہادراں دی موت“ اے۔

ایہناں اٹھ حصیاں وچ امرتسر، جالندھر، فیروز پور، گورداسپور، ہوشیار پور، پٹیالے، نانہے، لدھیانے، فریدکوٹ تے باقی مشرق پنجاب دے پنڈاں شہراں (واگے توں لے کے دہلی تیکر) دے مسلمان مہاجراں دیاں سچیاں درد بھریاں منظوم داستاناں نیں۔ تے مسلمان گھرو جوناں دیاں دلیریاں تے بہادریاں دے کارنامے لکھے نیں۔ اسلام اک سچا تے فطری دین اے۔ حضرت آدم علیہ السلام توں لے کے نبی آخر الزمان حضرت محمد ﷺ تیکر جنے رسول، نبی، پیغمبر تے نیک بندے آئے۔ اوہناں ساریاں دے واعظ تے تبلیغاں دا نچوڑ دین اسلام اے۔ اسلام وچ توحید رسالت، حقوق العبادتے امن چین دی حیاتی گزارن دی بڑی تاکید کیتی گئی اے۔ ایہ جنگی تے روحانی تعلیم دو جے مذہباں دے پیروکاراں نوں بڑی رڑکدی اے۔ معبداں دے

یہودی ہون، تارے، چن، سورج تے اگ پوجن والے مشرک ہون۔ یاں کلیسیاں دے عیسائی۔ بدھ مت دے بھکشو ہون یاں جین مت دے جینی پیروکار۔ ہندو دھرم دے بتاں دے پجاری ہون یاں کسے روحانی ہستی نوں نہ منن والے رب دے منکر یاں سکھ مت دے اکالی تے نہنگ سکھ ہون۔ سارے اسلام دیاں ضیاء پاشیاں توں چڑ دے نیں۔ جدوں کہ دین اسلام دی تعلیم صغیرہ تے کبیرہ گناہواں توں روکدی اے تے کالے گورے دے فرق توں سب نوں روکدی اے تے امن چین نال رہن دی تلقین کردی اے۔ برصغیر وچ اسلام دے ظہور توں پہلاں وی تے پاکستان بنن تیکر پتھر دے بتاں، مورتیاں، گنگا جمنا دے پانیاں دی، پپل، سپ، ہاتھی تے باندر اں دی پوجا ہندی آرہی اے۔ باب الاسلام سندھ ولوں محمد بن قاسم تے اوہدے توں پہلے سے وچ سلطان محمود غزنوی دے علاہ کئی مسلمان بادشاہواں دے راہیں درہ خیبر ولوں جدوں اسلامی تعلیم دیاں کرناں ہند وچ پینیاں تاں ظلمت دی کالی سیاہ رات نوں چاک کر کے اسلام دے چائن تے رشنائیاں کھلا ردتیاں۔ کدی اسلام دی تعلیم دی نورانی شمع دا چائن و دھدار ہیا تے کدی گھٹ جاندار ہیا۔ اسلامی سلطنتاں دے عروج تے زوال دیاں داستاناں تاریخ دیاں کتاباں وچ درج نیں تے اسلامی عہد دے اسرے تاریخی مقام ماضی قریب ماضی بعید دے بیٹے سے دے نقش اجاگر کردے نیں۔ آخر انگریزاں نے سیونے دی چڑی ہندوستان نوں پنجرے وچ قید کر لیا تے سو سال تیکر اتھے اپنا راج چلایا۔ مکار ہندو تے ہٹ دھرم سکھاں نوں مسلماناں دے خلاف کھڑا کردتا۔ تاں حکیم الامت شاعر مشرق ڈاکٹر سر محمد اقبال پیدا ہوئے۔ جہاں دی شاعری نے مسلماناں نوں آزادی دادرس دتا۔ فیراک ہور مسلماناں دا بہر دی خیر خواہ

قائد اعظم محمد علی جناح پیدا ہو یا۔ جیہدی جدوجہد، نس بھج نال ہند تے پاکستان دی ونڈ ہو گئی۔ ہندوستان وچوں مسلماناں نے پاکستان ول ہجرت کیتی تے پاکستان وچوں ہندو تے سکھ اپنیاں بھاجڑاں تے مال و دولت لے کے ہندو ل نقل مکانی کیتی۔ ایس کانی ونڈ وچ چڑھدے پنجاب و ابونت سارا علاقہ انگریزاں دی بے انصافی پاروں ہند دی قید وچ چلا گیا۔ مسلماناں دے قافلے واپے تے لے کے دلی تیکر وڈے وڈے شہر تے پنڈ پنڈ وچوں ٹر پئے۔ پر ہندو واراں سکھاں دے حملیاں وچ شہید بندے گئے۔ انج خون دیاں ندیاں وگ گئیاں۔ پاکستان لئی مسلمان مہاجر لہاں نوں اپنے دولت مال بال بچے تے نوجوان گھرو قربان کرنے پئے۔ مسلمان دھیاں بھیناں دیاں عزتاں خاک وچ رل گئیاں۔ ٹونباں گہنے مندری چھلے راہ وچ لٹے گئے۔ بھکھ تریہہ تھکاوٹ بیماریاں انواراں تے کرپاناں دے واراں نال پھٹل جدوں پاکستان وچ اپڑے برپا سے غم دکھ درد تے غربت دی لال ہنیری وگ رہی سی۔ مہاجر کیمپاں وچ وچھڑے قافلے مایوسی تے حسرت دی تصویر بنے ہوئے سن۔ حاجی چراغ دین جونیکے والے نے ایہ منظر اپنی اکھیں وی ڈٹھے۔ کجھ اخباراں تے رسالیاں وچ پڑھے۔ کجھ لٹے پھٹے قافلیاں نوں مل کے سنے تے کجھ ریڈیو دیاں خبراں سن کے ایہ کتاب ”خون دیاں ندیاں“ لکھی اے۔ ایہدے وچ سچے واقعات ای نظم کیتے نیں تے ایہنوں ملک بشیر احمد تاجر کتب کشمیری بازار لاہور نے چھاپیا اے۔ جنہاں نے اپنیاں اکھاں نال ”خون دیاں ندیاں“ وگدیاں ڈٹھیاں یاں مسلمان مہاجر اں تے پاکستان دی دھرتی اتے مہاجر کیمپاں وچ اپنیاں ”درد کہانیاں“ سنایاں کہ ہجرت کرن والیاں قافلیاں اتے سکھاں دے حملے کیوں ہوئے تے ”لاشاں دے ڈھیر“ لگ

گئے۔ انتہا پسند تے پتھر دل بے دیناں نے ”ظلم دی حد“ مکا دتی۔ معصوم بچے نیزیاں
 اتے ٹنگ کے ماواں دے سامنے ذبح کردتے۔ ہر پاسے خونی بارش ہون لگ پئی۔
 پاکستان بن دی مخالفت وچ ”خونی طوفان“ اٹھ پئے۔ مسلمان مہاجراں دے
 قافلیاں اتے ”تلواراں دی چھاں“ ہو گئی۔ تے آخر ”بہادراں دی موت“ شہادتیاں دا
 روپ دھار گئی۔ ایہ کتاب قیامت تیکر مسلمان مہاجراں اتے کیتے گئے ظلماں تے
 ستموں دی کرب ناک داستان دہراندی رہوے گی۔

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری
 فیض پور خورد ضلع شیخوپورہ

حاجی چراغدین جونیکے والے دی اسلامی کتاب

”چراغ ہدایت“

حاجی چراغدین جونیکے والے دی ایہ اک نرالی تے من موہنی کتاب ”چراغ ہدایت“ ایس ویلے میرے سامنے اے۔ کتابی سائز دی ایس کتاب داسر ورق آرٹ پیپر اتے چار رنگا چھاپیا گیا اے۔ پہلے صفحے اتے گنبد خضریٰ دی تصویر اے۔ مسجد نبوی وچ عمرہ یاں حج کرن والے درود سلام پڑھ رہے نیں تے کوئی نبی پاک ﷺ دے روضے دی حاضری دین اتے شکرانے دے نفل ادا کر رہے نیں۔ پچھلے صفحے اتے حاجی صاحب دی اک ہور کتاب ”خون دیاں ندیاں“ دیاں اٹھ جلدوں دا اشتہار اے۔ بھارے نیوز پیپر اتے چھپی بہتر صفحیاں دی ایس کتاب وچ پنجابی نعتاں تے پنجابی عارفانہ کلام اے۔ اندر لے صفحے اتے چھاپن والا ملک بشیر احمد تاجر کتب کشمیری بازار لاہور داناں اے۔ قیمت ۳۰ روپے اے تے سامنے دے صفحے اتے اقبال کمپنی الکریم مارکیٹ اردو بازار لاہور درج ۴ اے۔ کیوں جے ملک بشیر احمد دے پتر کشمیری بازار لاہور وچوں کتاباں دی دوکان اردو بازار لاہور وچ لے آئے نیں۔ ایہ کتاب اسلامی دن دیہاڑے، نکی وڈی عید، محرم، شب بارات، معراج شریف تے محفل میلاد دے موقعیاں اتے مردنعت خواں تے خواتین نعت خواناں سنا کے داد پاندے نیں۔ ایہدے وچ ڈھیر سارے عنوان نیں۔ جویں شروع وچ درود شریف، نعت شریف، ذکر کلمہ شریف، التجائی نعت، نعت درشان محمد اے تے صفحہ 10 توں لے کے 17 اتے ای معراج شریف دے منکر یہودی لئی آنحضرت ﷺ دی معراج شریف دا معجزہ

منظوم کیتا گیا اے۔ ایسے معجزے دے چھیکڑواتے یہودی دی حیرانی، یہودی دی توبہ
 دے عنوان دتے گئے نیں۔ صفحہ 22 اتے فیردونعتاں نیں۔ صفحہ 24 اتے اک صحابی
 دی حکایت اے۔ صفحہ 25 اتے یا احمد سرور صلے علی نعت اے۔ صفحہ 26 اتے ماہیا بالو
 دی طرز اتے کربلا دی چٹھی اے۔ قادر الکلام شاعر نے ایس صنف نوں خوب نبھایا
 اے۔ اک دو ماہیے ملاحظہ فرماؤ۔

روندی صغرا، سکی نہ اے

سانوں ٹور کر بل نوں، آپ ملیا مدینہ اے

رب جان دا حالاں نوں

تیراں نال مار گھتیا، اصغر جیہے بالاں نوں

طوطا پیری تے بہن لگا

گودی چک اصغر نوں، پانی منکن حسین لگا

صفحہ 28 اتے اک عارفانہ کافی اے۔ صفحہ 29 اتے نبی دی لوری اے۔ اک

دو شعر ونگی طور دیناں۔

نبی نوں لوری دینی آں نبی نوں لوری

جس نوں ملیا قرب الہی

آمنہ پاک نبی دی مائی

دوسری جان حلیمہ دائی

نبی نوں لوری دینی آں نبی نوں لوری

ہوئیاں خبراں لہندے چڑھدے

نبیؐ وا کلمہ پتھر پڑھدے

منکر دوزخ دے وچ سڑ دے

نبیؐ نون لوری دینی آں نبیؐ نون لوری

صفحہ 32 اتے محشر دا حال صفحہ 33 اتے عدل سے انکار، فضل کے امیدوار،

صفحہ 35 اتے وچھوڑا موت، صفحہ 36 اتے دربار رسالت میں التجا، صفحہ 37 اتے

معجزہ ہرنی، صفحہ 39 اتے فریاد جنت خاتون، صفحہ 42 اتے نصیحت (نظم)، صفحہ 44

اتے محمدؐ کا لڑ پھڑناں، صفحہ 45 اتے کدی تے درس دکھا دینے والی، صفحہ 47 اتے

دروہ برسید عالم تے صفحہ 48 توں لے کے صفحہ 52 تیکر ہورتن پنجابی زبان وچ

نعتاں نیں۔ صفحہ 53 اتے بدح امام حسن علیہ السلام تے حسین علیہ السلام اے۔ صفحہ

56 اتے تعریف کلمہ شریف صفحہ 57 اتے معجزہ آنحضرت ﷺ صفحہ 58 اتے چون

تے مرثیہ کر بلا اے۔ صفحہ 60 اتے عشق تے شرع داستان سوالاً جواباً شروع ہندی

اے۔ صفحہ 65 اتے عقل تے شکل دا بیان اے۔ کجھ شعر پڑھ کے اندمانو۔

اوکھی گھاٹی تے مشکل پینڈے عشق دیاں سخت کمائیاں نیں

جہاں عشق نوں پھڑ گل پایا، جاناں مفت گوائیاں نیں

پہلوں رب نے عشق کمایا، احمدؑ نوں معشوق بنایا

اوکھی گھاٹی تے مشکل پینڈے عشق دیاں سخت کمائیاں نیں

پائے عرش بریں جد پھیرے، آکھیا خالق دوست میرے

چوداں طبق حوالے تیرے، کنجیاں دست پھڑائیاں نیں

اوکھی گھاٹی تے مشکل پینڈے عشق دیاں سخت کمائیاں نیں

عشق نے آن چڑھائیاں صقلاں ، دور کر دیوے ہوش تے عقلاں
 حضرت یوسف جہیاں شکلاں ، عشقے قید کرائیاں نہیں
 اوکھی گھاٹی تے مشکل پینڈے عشق دیاں سخت کمائیاں نہیں
 عشق نے ماریاں تیغ تے تبراں ، کیتیاں سب دنیا وچ خبراں
 ٹاہلی ہٹھ دوہاں دیاں قبراں ، عشق نے چا بنوائیاں نہیں
 اوکھی گھاٹی تے مشکل پینڈے عشق دیاں سخت کمائیاں نہیں
 مکدی گل ایہ وے کہ حاجی ہوراں نوں بچپن توں لے کے (گھگی کاں داقصہ
 لکھن توں) آخر تیکر شعر گوئی دا شوق رہیا اے۔ ایہناں ہر موضوع اتے درجناں
 کتاباں لکھیاں۔ جیہڑیاں ملک بشیر احمد کتب کشمیری بازار لاہور نے چھاپیاں۔
 پنڈاں شہراں وچ قاعدے سپارے قرآن مجید، پکی روٹی، معراج نامے تے اسلامی
 کتاباں وچکن والے پھیری والیاں نے آوازاں دے دے کے ایہ کتاباں وچیاں۔
 تے پنجاب دے دور دراز دیاں گٹھاں وچ وی اپڑا دتیاں۔ انج حاجی صاحب دیاں
 ٹھیٹھ پنجابی وچ لکھیاں کتاباں جھگیاں ڈھاریاں وچ سن والے ماڑے غربے، محلاں
 کوٹھیاں وچ مقیم امیر تو نگر اں تیکر اپڑیاں تے ایہناں دیاں اسلامی کتاباں مسلماناں
 دے گھراں وچ۔ مکتب مسجد اں تے دینی درساں وچ بڑیاں مقبول ہوئیاں۔ ایہناں
 دی شاعری بڑی سادہ، عام فہم تے عام خاصاں دی سمجھ وچ آون والی اے۔ شعراں
 وچ راوی دریاورگی روانی اے۔ انج تیکر بڑے بڑے رئیس تے امیر اینیاں کتاباں نہیں
 چھو اسکے جنیاں حاجی صاحب نے درویشی تے فقیری وچ رہ کے چھو انیاں نہیں۔

از قلم: حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

کتاب روگ اوڑے تے اوہدا شاعر

کتاب ”روگ اوڑے“ دا قلمی مسودہ میرے تیک اپڑیا۔ مسودے دے نال اک چٹ سی۔ جیہڑی میرے یار ساغر بٹ مرحوم دے شاگرد عقیل شانی نے بھیجی سی۔ کہ کتاب دے بارے چار سطران لکھ دینا تاں جے میرا چاچا یوسف خوش ہو جاوے۔ میں وی ونوون روگاں دا کٹھیا ساں۔ کتاب ”روگ اوڑے“ دے شاعر دی شاعری تکی تاں انج لگا کہ کتاب دے لکھاری نے کتے کتے میرے دل دی گل ای اپنے شعراں وچ بھر دتی اے۔ شاعر جی وی اک خداداد صلاحیت اے تے ایہ ہر اک نوں عطا نہیں ہندی۔ چاچے محمد یوسف نوں وی شعر کہن دا سلکھنا چچ اے تے اوہ کدی تے اپنے دل دے روگاں نوں شعراں وچ لکیر دا اے تے کدی دل دیاں امنگاں تے جذبیاں نوں اپنی کتاب ”گنجل دار لکیراں“ وچ بیان کر دیندا اے۔ حاجی محمد یوسف نوں میں واواہ چرتوں جان دا ہاں۔ میرے کول فیض پور خورد وچ وی تن چار مشاعریاں وچ آئے۔ مہر محبت خلوص تے انکساری دا ایہ پتلا جدوں وی ملیا ایہنے میری بڑی قدر کیتی۔ مینوں انج جا پیا کہ حاجی محمد یوسف دے من وچ جیہڑی وڈیاں دی تعظیم ادب حیا اے تے نکیاں بارے پیار محبت تے شفقت اے ایس زمانے دیاں مہنگائیاں افراتفریاں تے خود غرضیاں نے اوہدے عمل اتے رتی بھرا اثر نہیں پایا۔ جویں اوہ کسے نوں پہلے دن مایا اے انج وی اوہ سے طرح مسکرا کے ای بڑے

خلوص نال ملدے نیں۔ ساغر بٹ دا شاگرد ہون دے ناطے مینوں ایہ ہور وی چنگا لگدا اے تے استاد مرحوم وانگوں درویش صفت انسان وی اے۔ بار بار ملن پاروں حاجی محمد یوسف دے وڈو ڈیریاں بارے تے ایہناں دی حیاتی گوچرے جو کجھ مینوں جانکاری ملی۔ کتاب ”روگ اوڑھے“ وچ شامل اے۔

ایہناں دا اصل ناں محمد یوسف اے۔ شاعری وچ چاچا یوسف مشہور اے۔

پچھلے سال اللہ پاک نے ایہناں نوں اپنے گھر سدیا تے دنیا ایہناں دے ناں نال حاجی آکھن لگ پئی۔ ایہدے وڈو ڈیرے انڈیا دے ضلع امرتسر دے ہلاگے دے اک پنڈ ماکو وال دے رہن والے سن۔ دادے داناں محمد دین اے۔ پاکستان تے انڈیا دی ونڈ ہوئی تاں محمد یوسف دی عمر اک سال سی تے ایہناں دی والدہ ہجرت توں پنج چھ مہینے پہلاں ایس فانی دنیا توں ابدی جہان ول کوچ کر گئی سی۔ انج ایہناں دی والدہ دی آخری آرام گاہ انڈیا وچ ای اے تے ایہ اپنی ماں دی تربت دی زیارت لئی تڑفدا رہندا اے۔ ایہناں دے والد اپنے ٹبر نال ہجرت کر کے پاکستان دی پوتر دھرتی اتے آگئے تے ضلع گوجرانوالا تے شیخوپورہ دے وچکار اک قدیمی پنڈ کڑیاں کلاں وچ آوے۔ اتھے ای باقی حیاتی دے ڈنگ لنگھائے تے اتھے ایہناں دے والد دی قبر اے۔

محمد یوسف نے کڑیاں کلاں دے سکول وچ پنجویں تیکر تعلیم پائی۔ اودوں

اتھے جناب محمد اسمعیل منظر پڑھاندے سن۔ ایہناں کولوں محمد عاشق نوں بہت کجھ

ملیا۔ ہوش سنبھالی تاں محنت مزدوری کر کے روٹی کمان لئی راولپنڈی چلے گئے تے

20 سال راولپنڈی وچ گزار دتے۔ دانہ پانی ایہناں نوں لاہور لے آیا۔ لاہور وچ

10 سال تیکر کم کاج کر دے رہے۔ فیر ایہناں نے اپنا کاروبار شروع کر لیا۔ لاہور ہر طرح تے ہر صفت دے بندیاں دا گہوارہ اے۔ اتھے پارکاں وچ چھٹی والے دن شاعراں دیاں بیٹھکاں لگدیاں نیں۔ محمد یوسف نوں بچپنے توں شعر سنن دا شوق سی۔ فرصت ملدی تاں مشاعریاں وچ چلا جاندا۔ انج ایہناں دی عقیل شانی صاحب نال ملاقات ہو گئی۔ عقیل شانی نے ایہناں نوں اپنے استاد ساغر بٹ کول لے جا کے ایہناں نوں وی اوہناں دا شاگرد بنا دتا تے لاڈنال ایہناں نوں چاچا یوسف آکھن لگ پئے۔ محمد یوسف دی شادی ۱۲ اپریل ۱۹۶۷ء وچ ہوئی۔ اللہ پاک نے چار پتر محمد الیاس، صفدر علی، محمد وقاص تے حافظ محمد اویس ہیریاں ورگے عطا کیتے۔ محمد الیاس تے صفدر علی ویاہے گئے نیں۔ ۲۰۰۸ء وچ محمد عاشق توں حج دی سعادت نصیب ہوئی تے اجکل عزیز پارک گلی ڈی ۲۲ مکان نمبر ۳/۲ مصری شاہ لاہور وچ مقیم نیں۔

محمد یوسف نے ہر صنف اتے طبع آزمائی کیتی اے۔ حمد، نعت، نظم، غزل، چومصرعے تے سی حرفی لکھدے نیں۔ سب توں پہلاں ایہناں دی سی حرفی ۳۶x۲۳/۱۶ دے سائز وچ چھپی۔ ایہ ۸ صفحات دی اے۔ ایہنوں عقیل شانی نے مرتب کیتا اے تے سیٹھ آدم جی عبداللہ بمبئی والے تاجر کتب نو لکھا بازار لاہور نے چھاپیا اے۔ فیر ”گھنجل۔ دار لکیراں“ کتاب چھپی۔ ایہدا سائز ۳۶x۲۳/۱۶

قیمت ۱۰۰ روپے تے صفحے ۱۲۸ نیں۔ ایہنوں مکتبہ شانی ۱۳/۱ شانی چوک کریم پارک راوی لاہور نے چھاپیا اے تے انج ایہناں دی تہی کتاب ”روگ اولڑے“ ڈاکٹر میاں ظفر مقبول دے آہرنال اوہناں دی بزم سائیں مولا شاہ چوہان روڈ لاہور دی چھتر چھاویں چھپ رہی اے۔ کتاب ”روگ اولڑے“ پڑھ کے شاعر دے دل دی

کیفیت دا پتا لگدا اے کہ ایس کتاب وچ اوہدے اپنے تے معاشرے دے روگ
 اوڑے شعراں وچ سموئے گئے نیں۔ کتاب رب دی حمد ثناء نال شروع ہندی اے۔
 حمد دا اک شعر پڑھن والیاں دی خدمت وچ پیش اے۔

تیری دتی روزی ہر کوئی اے کھاندا

چنگے سنگ برے سنگ اچا نہ ہولا

اللہ پاک نوں مخاطب کر کے شاعر لکھدا اے۔ ”اے اللہ پاک! تیری ذات
 رازق اے۔ ہر ذی جان نوں اپنے فضل کرم نال روزی دینا اے۔ بھاویں بندہ چنگا
 ہووے تے بھاویں بھیرا۔ چور ڈاکو ہووے یاں نمازی پرہیزگار ہووے۔ بھاویں
 امیر ہووے یاں ماڑا دہڑا۔ سب نوں اوہدے وسیلے نیت تے مقدر اں مطابق رزق
 دینا اے۔“

حمد توں بعد نعت لکھدے نیں۔ نعت دا اک شعر نمونے طور درج اے۔

عجب انقلاب آیا عرب دی پاک دھرتی

ہے دینِ مصطفیٰ ہدایت دی تفسیر آکھاں

نبی پاک دے آؤن توں پہلاں عرب دی دھرتی اتے جہالت دی چادر تنی

سی۔ ہر پاسے برائیاں ای برائیاں سن جوئے بازی عام سی۔ شراب نوشی عروج اتے

سی۔ گھوڑے بھجان توں امی پشتاں تیکر لڑائیاں چھڑ جانیاں سن۔ آنحضرت ﷺ

آئے۔ تاں اک انقلاب آ گیا۔ حق داراں نوں حق ملیا۔ غلاماں نوں آزادی نصیب

ہو گئی۔ کفر شرک دا خاتمہ ہو گیا۔ ہر پاسے توحید تے رسالت دیاں صداواں گونجیاں۔

عرب دی دھرتی دنیا دیاں ساریاں دھرتیاں نالوں پوتر ہو گئی۔ ایسٹھوں مصطفیٰ ﷺ دا

دین پھلایا۔ تے ہدایت دیاں تفسیراں ایٹھوں زمانے نوں لبھیاں۔ بھاگاں والے
 جدوں اللہ پاک دے گھر دی زیارت کرن دی سعادت پاندے نیں تاں حضرت ابرا
 ہیم علیہ السلام تے اوہدے فرمانبردار پتر حضرت اسماعیل علیہ السلام دے ہتھوں رب
 دے گھر دی تعمیر دیاں نشانیاں دیکھن نوں ملدیاں نیں۔ اللہ دے گھر دے نیڑے
 مقام ابراہیم اے۔ ملتزم اے۔ چاہ آب زمزم اے۔ صفامروا اے۔ حجر اسود اے تے
 بیت اللہ دی چھت توں ڈگدار حمت دا پرنا لہ اے۔ شاعر نے اپنی اک نظم بیت اللہ دی
 عظمت دے عنوان نال لکھی اے۔ اک شعر ونگی دے طور حاضر اے۔

ملتزم نوں چم سینے لاواں

رو رو عرضاں مناؤن نوں جی کر دا

شاعر نے حج دے دوران عرفات دے میدان وچ ساری دنیا دے ملکاں وچ
 آئے حاجیاں دیاں ٹولیاں تکیاں۔ اڈا ڈخیمیاں وچ کتے مصر وچوں آئے حاجی
 تکیے۔ کتے سوڈان دے اچیاں آناں والے زائرین دیکھے۔ کتے انڈونیشیا دے حجاج
 ڈٹھے تے کتے اپران عراق دے باشندے حج دے رکن ادا کر دے نظری آئے۔
 جیہڑے اپنے اپنے علاقے دیاں زبانان وچ رب دیاں حمداں تعریفاں کر دے
 دے۔

حج دا میلا لکیا وکھو وکھ ٹولیاں

سب دیاں سن دا مولا جویں دیاں بولیاں

آنحضرت ﷺ اتے رب نے قرآن پاک اتاریا۔ قرآن پاک ہدایت دا

چشمہ اے۔ ایہدی تلاوت نال روشن ضمیری ملدی اے۔ قرآن پاک دی تلاوت

نال ایمان نوں تازگی ملدی اے۔ سدھا راہ لبھدا اے۔ اک شعر ”قرآن دی فضیلت“ نظم وچوں درج اے۔

تلاوت قرآن اے رحمان واسطے

پختگی ایمان دی انسان واسطے

حاجی محمد یوسف نے اپنی ایس کتاب وچ قرآنی سورتاں دے ترجمے وی نظم کیے

نیں۔ تے خلفائے راشدین دا ذکر وی کیتا اے۔ ایس کتاب وچ غزلاں وی نہیں۔

دلبر یار ستانا چھڈ دے

گلاں نال روانا چھڈ دے

خورے کیہڑی جگ دا ویر کمایا جگ نے

بازی میں پگ گیا عزت رکھی پگ نہیں

میں اوہناں دی محبت دا دیوانہ ہو گیا

ساڈا پہلی ملاقات وچ یارانہ ہو گیا

ہر انسان اپنی حیاتی دا بچپن، جوانی دی رنگی بہار لنگھا کے جدوں بڈھپے وچ

آؤندا اے۔ تاں اوہنوں اگلا پاسا نظریں آؤندا اے۔ سامنے موت دسدی اے۔

تے اوہ اپنے کیتے عملاں نوں تک کے ہتھ ملدا اے۔ ”موت دی یاد“ نظم وچوں شاعر

دے دل دی کیفیت دی دس پاندے نہیں۔

عمر وڈیری پچھلا ویلا نظری آوے گور

بدیاں دے وچ ناں کمایا، ذرا نہ کیتا غور

حاجی محمد یوسف نے اپنے شاعری دے استاد ساغر بٹ نوں وی تحسین دا

خراج پیش کچھا اے۔ اپنے استاد دی وفات اتے اوہ انج کر لاند اے

روگ اوڑا لاکے ٹر گیا ساغر بٹ

سانوں اپنا بنا کے ٹر گیا ساغر بٹ

حاجی محمد یوسف بڑا ملن بہارتے ملا پڑا اے۔ اپنے استاد بھائی عقیل شانی لئی

وی اوہنے شعری نذرانہ لکھیا اے۔

محبت دے پھل وچ خوشبو اے شانی

نفرت نہ دل وچ نہ بو اے شانی

حاجی محمد یوسف نے محنت مزدوری کر کے کجھ پونجی بچائی تے پلا لاکے اپنی

شاعری دی کتاب نوں طباعت دے گھنے نال شنگار یا اے۔ میرے علمی ادبی

ادارے ”شاخ ادب“ و لوں ایس کتاب وچ دے درے درے سخنے حصہ پان واسطے

سارے ادبیاں نوں مبارکباد پیش اے تے دعا اے کہ اللہ پاک حاجی محمد یوسف دے

قلم نوں ہور امنگ پھرتیلا انداز تے پختگی عطا کرے تے اوہ انج ای اپنیاں کتاباں

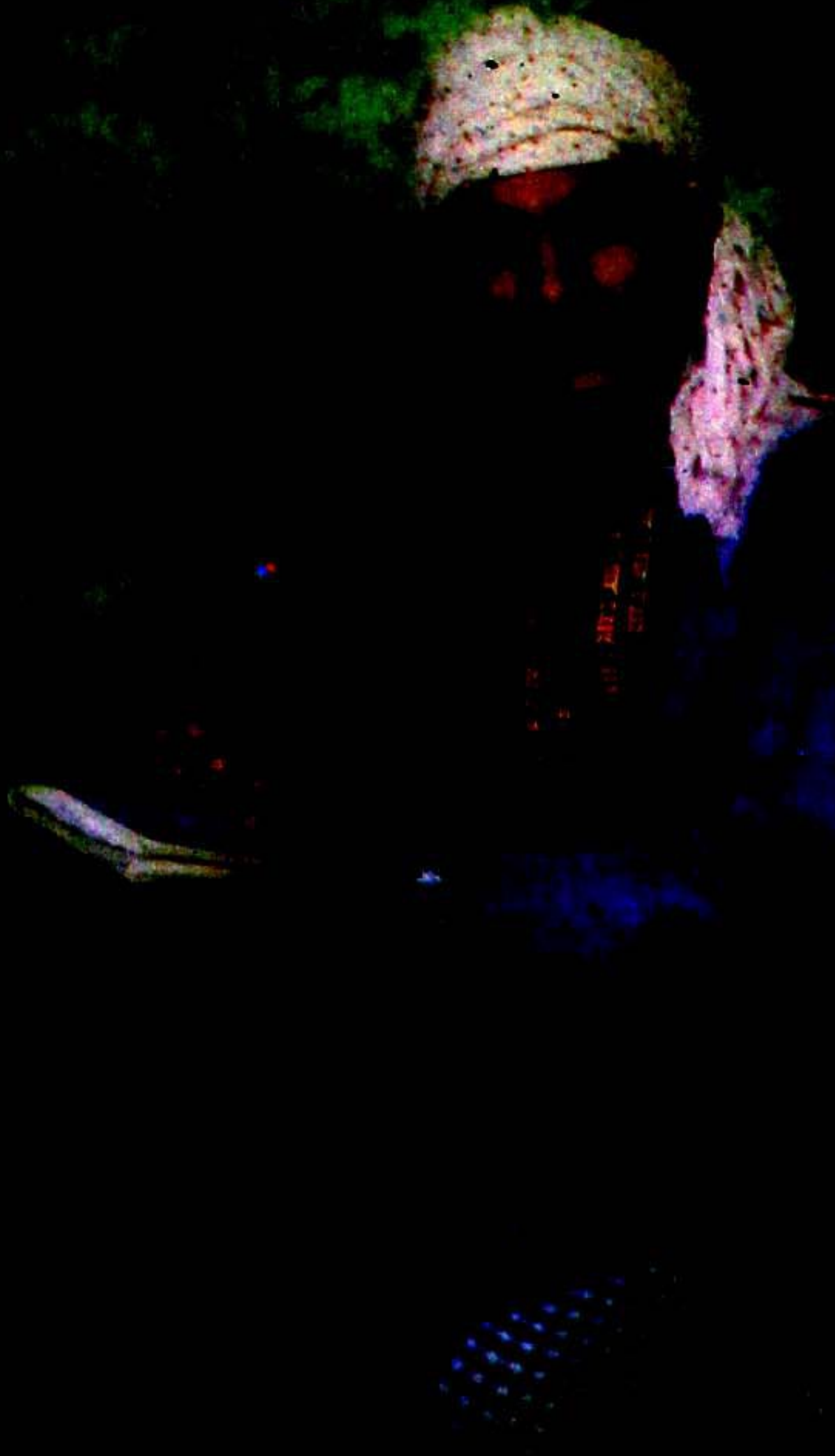
چھپوا کے لائبریریاں دیاں زینتاں ودھاندے رہن

الراقم

حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

فیض پور خورڈا اثر منزل۔ محلہ جابر پورہ ضلع شیخوپورہ

۰۳۲۱/۲۷۵۶۷۲۵۔۔۔۔۔۰۴۲/۷۹۱۰۹۱۹

حاجی فقیر اثر انصاری فیض پوری

تصنیف و تالیف کردیاں ہویاں

on
number